

ricam III. & Principes Germaniæ ecclesiasticos, & seculares ex altera.

4 *Adducitur constitutio ad literam.*

5 *Per hæc concordata non sunt sublata omnes reservationes papales.*

6 *Per concordata Germaniæ remanent adhuc Papæ reservata sequentia beneficia. Primo, omnia beneficia, que collationi Papæ sunt reservata per extravag. Execrabilis, & quæ reservationes sublata, ad num. 25.*

26 *Papa an possit derogare concordatis, ad n. 39.*

40 *Novæ addit. ex aliena manu, ad n. 45.*

PER concordata hic intelliguntur illa, quæ potissimum super provisione beneficiorum ecclesiasticorum in ditionibus variorum supremorum principum vacantium, inter Sedem apostolicam ex una, & ipsos supremos principes ex altera, partibus, pro firmiori unione, & pace, & tranquillitate servanda, hinc inde conclusa, approbata, & acceptata fuerunt. Et hujusmodi concordata potissimum fuerunt inita ad tollendas lites, & controversias nonnumquam oriri solitas, ex eo quod Papa jure præventionis (scilicet per gratias expectativas) vel etiam jure concursus uni, & Collator ordinarius provisionis apostolicæ ignarus alteri idem beneficium ecclesiasticum contulisset; sicque inter ipsosmet provisos, vel etiam ipsorum familias variæ contentiones, & discordiæ subortæ fuissent. *Addit. ad dec. secund. num. 229. & sequent. part. tert. Rotæ romanæ.* Hic autem, ne nimis in longum trahatur discursus, adducendo singillatim specialia uniuscujusque nationis concordata sufficere adducere per omnium notitia concordata nationis Germanicæ, ex quorum dilucidatione poterit de facili servatis servandis, & ceteris paribus deveniri ad cognitionem, & intelligentiam pro praxi etiam omnium aliorum. Inter Papam Nicolaum V. igitur ex una parte, & Imperatorem Fridericum III. & Principes Germaniæ ecclesiasticos, ac seculares ex altera anno 1447. Kalendis Aprilis fuerunt inita concordata tenoris sequentis pontificiæ constitutionis.

NICOLAUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Ad sacram Petri sedem divina dispositione sublimati, singulis, quæ pro universalis ecclesiæ unione, ac pace, & tranquillitate profutura fore conspicimus, apostolicæ providentiæ sollicitudine libenter intendimus; & ad felicem illorum prosecutionem, & consummationem opem, & operam impendimus efficaces.

§. 1. Nuper siquidem charissimus in Christo filius noster Fridericus romanorum rex illustris, & nonnulli alii dilecti filii, ecclesiastici, & seculares principes inclitæ nationis Germanicæ ex una, ac dilectus filius noster, & Joannes Sancti Angeli Diaconus Cardin. in partibus illis apostolicæ Sedis de Latere Legatus per Nos ad dictas partes missus, sufficienti desuper à Nobis, & Sede apostolica auctoritate suffultus, ex alia partibus romanæ ecclesiæ, & dictæ nationis hominibus pro ipsius ecclesiæ unione, pace, & tranquillitate inter ecclesiam & nationem prædictam, perpetuo solidandis & conservandis, diversa rationabilia & utilia, ordinationes & statuta, à partibus ipsis hinc inde approbata, laudata, conclusa, accepta & concordata, fecerunt, & ediderunt, Nobisque humiliter supplicari fecerunt, ut illis pro firmiori eorum subsistentia robur apostolicæ firmitatis adjicere, necnon auctoritate potiore, & decretum interponere dignaremur.

§. 2. Nos, itaque, qui statuta, ordinationes & concordata prædicta, per nonnullos ex venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus magnarum maturitatis, auctoritatis, & literaturæ viros diligenter examinari, & discuti fecimus; eaque rationabilia, & salubria, tam ecclesiæ, quam nationi præfatæ fore comperimus, de dictorum, & aliorum venerabilium fratrum nostrorum prædictæ ecclesiæ Cardinalium, consilio, & assensu, apostolica auctoritate, & ex certa scientia ap-

probamus, ratificamus, laudamus, & acceptamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, juxta modum, & formam subsequentes. Placet nobis super provisione ecclesiarum, & beneficiorum ecclesiasticorum quorumcumque provisionibus, juris scripti reservationibus, & execrabilis, ac ad regimen constitutionibus modificatis, ut sequitur. Ad regimen ecclesiæ generalis quamquam immeriti, superna dispositione vocati gerimus in nostris desideriis, ut debemus, quod per nostræ diligentis studium, ad quarumlibet ecclesiarum, & monasteriorum regimina, & alia beneficia ecclesiastica, juxta divinum beneplacitum, & nostræ intentionis effectum viri assumantur idonei, qui præsent, & prosint committendis eis ecclesiis, monasteriis, & beneficiis prælibatis. Præmissorum itaque consideratione inducti, & suadentibus nobis aliis rationalibus causis, nonnullorum prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, omnes patriarchales, archiepiscopales, & episcopales ecclesias, & etiam monasteria, prioratus, dignitates, personatus, & officia, necnon canonicatus, præbendas, & ecclesias, ceteraque beneficia ecclesiastica cum cura, vel sine cura secularia, & regularia quæcumque, & qualiacumque fuerint, etiamsi ad illa personæ consueverint, seu debuerint, per electionem, seu quemvis alium modum assumi, nunc apud Sedem apostolicam quocumque modo vacantia, & imposterum vacatura, necnon per depositionem, vel privationem, seu translationem per nos, seu auctoritate nostra factas, & in antea faciendas ubilibet: necnon ad quæ aliqui in concordia, vel discordia electi, sive postulati fuerint, quorum electio cassata, seu postulatio repulsa, vel per eos facta renuntiatio, admissa auctoritate nostra extiterit, seu quorum electorum, vel postulatorum, & in antea eligendorum, seu postulandorum electionem cassari, seu postulationem repelli, aut renuntiationem admitti per nos, aut auctoritate nostra continget apud Sedem prædictam, vel alibi, ubicumque, & etiam per obitum Cardinalium ejusdem ecclesiæ romanæ, aut officialium dictæ Sedis, quamdiu officia actualiter tenebunt (videlicet Vicecancellarii, Camerarii, septem Notariorum, Auditoris literarum contradictarum, & apostolici Palatii causarum Auditorum, Correctorum, centum, & unius Scriptorum literarum apostolicarum, & viginti quatuor Pœnitentiariæ præfatæ Sedis, & viginti quinque Abbreviatorum, necnon virorum comensalium nostrorum, & aliorum viginti quatuor Capellanorum Sedis ejusdem in epitaphio descriptorum) & etiam quorumcumque Legatorum, seu Collectorum, ac in terris romanæ ecclesiæ Rectorum, ac Thesaurariorum deputatorum, seu missorum hactenus, vel deputandorum, aut mittendorum imposterum, nunc vacantia, & in antea vacatura, ubicumque dictos Legatos, vel Collectores, seu Rectores, & Thesaurarios, antequam ad romanam Curiam redierint, seu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis, necnon quorumlibet pro quibuscumque negotiis ad romanam Curiam venientium, seu etiam recedentium ab eadem, si in locis à dicta Curia ultra duas dietas legales non distantibus jam forsitan obierint, vel eos in antea ab hac luce transire contigerit; & etiam simili modo quorumcumque Curialium peregrinationis, infirmitatis, seu recreationis, vel alia quacumque causa ad quævis loca recedentium, si eos antequam ad dictam Curiam redierint, in locis ultra duas dietas ab eadem Curia, ut præmittitur non remotis (dummodo eorum proprium domicilium non existat ibidem) jam forsitan decesserint, vel imposterum eos contigerit de medio submoventi, etiam nunc per obitum hujusmodi vacantia, vel imposterum vacatura. Rursus monasteria, prioratus, dignitates, personatus, decanatus, administrationes, officia, canonicatus, præbendas, & ecclesias, ceteraque beneficia ecclesiastica secularia, & regularia cum cura, vel sine cura quæcumque, & qualiacumque fuerint, etiamsi ad illa personæ consueverint, seu debuerint per electionem, seu quemvis alium modum assumi, quæ promoti per nos, seu auctoritate nostra ad patriarchalium, archiepiscopalium, & episcopalium ecclesiarum, necnon monasteriorum regimina obtinebant tempore promotio-

num de ipsis factarum, nunc quocumque modo vacan-
tia aut imposterum vacatura, nec non etiam per assecu-
tionem pacificam quorumcumque prioratum, persona-
tum, officiorum, canonicatum, præbendarum, ec-
clesiarum, aut beneficiorum aliorum, per nos, seu auc-
toritate nostrarum literarum immediate collatorum, seu
conferendorum imposterum, præterquam si virtute gra-
tiæ expectativæ assecutio fiet, nunc vacantia, & in an-
te vacatura, plena super præmissis omnibus & singulis
cum fratribus nostris collatione præhabita, & matura
deliberatione secuta, ordinationi, dispositioni, ac pro-
visioni nostræ, de ipsorum fratrum consilio, auctorita-
te apostolica reservamus. Decernentes ex nunc irritum,
& inane, si secus super præmissis, & quolibet eorum,
per quoscumque, quavis auctoritate, scienter, vel ig-
noranter contigerit attentari.

§. 3. Item placet nobis, quod in metropolitanis, &
cathedralibus etiam immediate non subjectis ecclesiis, &
monasteriis immediate subjectis Sedi apostolicæ, fiant
electiones canonicæ, quæ ad dictam Sedem deferantur,
quas etiam ad tempus constit. fel. record. Nicolai Pa-
pæ III. quæ incip. Cupientes, expectabimus; & elapso
dicto tempore, si non præsentatæ, vel si præsentatæ,
minus canonicæ fuerint, providebimus, & si canonicæ
fuerint, eas confirmabimus, nisi ex rationabili, & evi-
denti causa de dictorum fratrum consilio, de digniori,
& utiliori persona duxerimus providendum, proviso
quod confirmati prædicti, & per eos provisi, metropo-
litanis suis, & aliis præsentent debita juramenta, & alia
ad quæ de jure tenentur. Et in monasteriis dictæ Sedi
immediate non subjectis, & aliis regularibus beneficiis,
super quibus pro confirmatione, vel provisione ad dic-
tam Sedem non consuevit haberi recursus, electi, seu
illi quibus providendum est, pro confirmatione, & pro-
visione hujusmodi ad Curiam romanam venire non te-
nebuntur, ipsaque regularia beneficia sub expectativis
gratiis non cadant; ubi autem pro monasteriis ad dic-
tam Curiam venire, seu mittere consueverint, non ali-
ter confirmabimus, vel providebimus, quam superius de
cathedralibus ecclesiis est expressum; & de monasteriis
monialium non disponemus, nisi sint exempta, & tunc
per commissionem ad partes. De ceteris vero dignitati-
bus, & beneficiis quibuscumque secularibus, & regula-
ribus vacaturis, ultra reservationes prædictas (majori-
bus dignitatibus post Pontificales in cathedralibus, &
principalibus in collegiatis ecclesiis exceptis) de quibus
jure ordinario providetur, per illos inferiores, ad quos
alias pertinet.

§. 4. Placet etiam nobis, quod per quamcumque a-
liam reservationem, gratiam expectativam, aut quam-
vis aliam dispositionem, sub quacumque verborum for-
ma per nos, vel auctoritate nostra factam, vel facien-
dam, non impediemus nos, quo minus de illis, cum va-
cabunt de Februarii, Aprilis, Junii, Augusti, Octo-
bris, & Decembris mensibus, libere disponatur per il-
los, ad quos eorum collatio, provisio, præsentatio, e-
lectio, seu quævis alia dispositio pertinebat, reserva-
tione, aliave quavis dispositione auctoritate nostra fac-
tis, vel faciendis, non obstantibus quibuscumque. Quo-
ties vero aliquo vacante beneficio in Januarii, Martii,
Julii, Septembris, & Novembris mensibus specialiter
dispositioni dictæ Sedi reservatis non apparuerit intra
tres menses à die notæ vacationis in loco beneficii, quod
alicui de illo apostolica auctoritate provisum fuerit, ex
tunc, & non antea Ordinarius, vel alius, ad quem il-
lius dispositio pertinet, de illo libere disponere potue-
rit. Et ad finem, ut hæc ordinatio collationum benefi-
ciorum non reservatorum per alternos menses possit per
dictam nationem publicari, & omnes qui ea gaudere vo-
luerint, tempus congruum habeant eam acceptandi,
tunc quoad dictam Sedem à Kalendis Junii proxime fu-
turis ipsa currere incipiet, & durabit deinceps, nisi in
futuro Concilio de consensu dictæ nationis aliter fuerit
ordinatum.

§. 5. Placet similiter nobis, quod circa provisionem
dictæ Sedi ordinandam, modus Annatarum hoc modo
currat. De ecclesiis cathedralibus omnibus, & monas-
teriis virorum dumtaxat vacantibus, & vacaturis, sol-

vantur de fructibus primi anni à die vacationis summæ
pecuniarum in libris Cameræ apostolicæ taxatæ, quæ
communia servitia nuncupantur, & si quæ excessive
taxatæ sint, retaxentur, & quod provideatur speciali-
ter in gravitatis regionibus secundum qualitatem rerum,
temporum, & regionum, ne nimium prægraventur, ad
quod petentibus dabimus Commissarios in partibus, qui
diligenter inquirant, & retaxent. Taxæ autem prædic-
tæ pro media parte infra annum à die habitæ possessio-
nis pacificæ totius, vel majoris partis solvantur, & pro
alia media parte infra annum sequentem. Et si infra an-
num bis, vel pluries vacaverint, semel tantum solvan-
tur, nec debitum hujusmodi in successorem in ecclesia,
vel monasterio transeat. De ceteris vero dignitatibus,
personatibus, officiis, & beneficiis secularibus, ac re-
gularibus quibuscumque, quæ auctoritate dictæ Sedi
conferuntur, vel de quibus providebitur (præterquam
vigore gratiarum expectativarum, aut causa permuta-
tionis) solvantur annatæ, seu medii fructus juxta ta-
xam solitam à tempore possessionis intra annum, & de-
bitum hujusmodi similiter in successorem in beneficio
non transeat; sed de beneficiis, quæ valorem viginti
quatuor florenorum auri de Camera non excedunt, ni-
hil solvatur, duretque hæc observantia deinceps, nisi
eam similiter in futuro Concilio de ipsius nationis con-
sensu contingat immutari.

§. 6. In aliis autem, quæ per fel. record. Eugenium
Papam IV. etiam prædecessorem nostrum pro dicta na-
tione usque ad tempus futuri Generalis Concilii permis-
sa, concessa, indulta, & decreta, ac per nos confir-
mata fuerunt, in quantum illa concordia præsentis non
obviant, ista vice nihil volumus esse immutatum, &
per hoc quod in Concordatis hujusmodi, sive quibusvis
aliis eorum occasione conficiendis literis propter com-
pendiosorem descriptionem, *Alemania* specialiter ap-
pellatur, natio ipsa censi non debet à germanica na-
tione distincta, seu quomodolibet separata.

§. 7. Et præterea, quia difficile foret præsentibus li-
teras ad singula, in quibus de eis forsitan fides facien-
da fuerit, loca deferri, eadem apostolica auctoritate de-
cernimus, quod ipsorum transumpto Metropolitanorum
dictæ nationis sigillo munito, tamquam præsentibus si
exhiberentur literis plena fides adhibeatur; & proin-
de stetur, ac si dictæ præsentibus literæ forent ex-
hibitæ, vel ostensæ, & insuper quoque irritum, & ina-
ne, si secus super his à quoquam, quavis auctoritate,
scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 8. Nulli ergo omnino hominum &c.
Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis
Dominicæ 1447. 15. Kalendas Aprilis (*hoc est 18. Mar-
tiii 1448.*) Pontificatus nostri anno secundo.

Ex hac Concordatorum adducta pontificia constitu-
tione clare patet, non omnes beneficiorum reservationes
papales sublatas esse, sed eas tantum, quibus Concordata
specialiter, & expresse derogant, ceteris salvis, & in
suo robore permanentibus. Unde per Concordata Germa-
niæ remanent adhuc reservata Summo Pontifici sequentia
beneficia. Primo omnia beneficia, quæ collationi Summi
Pontificis sunt reservata per *extravag. Execrabilis Joannis XII.*
& per *extravag. Ad regimen Benedictus XII. de præbend. inter communes.* Et ista omnia speciatim ad
longum recensentur §. 2. mox adductæ constitutionis ad
sacram Petri Sedem. Secundo, prima dignitas post pon-
tificalem in ecclesiis cathedralibus, & dignitas principa-
lis in ecclesiis collegiatis; ut expresse cavetur §. 3. dictæ
constitutionis Concordatorum. Tertio beneficia vacantia in
mensibus Januarii, Martii, Maji, Julii, Septembris, &
Novembris; sic expresse in §. 4. dictorum Concordato-
rum. Neque per Concordata Germaniæ sublata, & irri-
tæ censi possunt regulæ omnes Cancellariæ, nam indu-
bitatum est etiam in Germania non obstantibus concor-
datis locum habere circa pontificia regulas *de viginti, de
male promotis, de verisimili notitia, de annali posses-
sore, de triennali, & hujusmodi.* Solummodo enim Con-
cordata Germaniæ derogant regulis Cancellariæ quoad
ea, quæ circa reservationem beneficiorum sibi propria
continent, seu specialiter disponunt, quoad alia autem

non specialiter disposita in ipsis Concordatis, regulæ Cancellariæ remanent plene in suo vigore reservationem, ut observat Gregor. Brandenus super eisdem Concordatis, *quest. 8. num. 8. & alii.*

- 11 Sublatæ tamen sunt per Concordata Germaniæ reservationes papales sequentium beneficiorum. Primo in metropolitaneis, & cathedralibus etiam immediate non subiectis Sedi apostolicæ, quando extra Curiam vacaverint, permittuntur fieri electiones canonicæ, cum hoc tamen quod hæc postea ad Sedem apostolicam deferantur pro confirmatione, ut expresse habetur in eisdem concordatis
- 12 §. 3. Et sic tollitur reservatio, quæ circa istas ecclesias, & beneficia est inducta per regulam secundam Cancellariæ per hæc præcisa verba: *Item reservavit generaliter omnes ecclesias patriarchales, primitiales, archiepiscopales, episcopales, necnon omnia monasteria virorum valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æstimatione excedentia, nunc quomodocumque vacantia,*
- 13 *& imposterum vacatura.* Secundo concordata Germaniæ tollunt quamcumque reservationem, & gratiam expectativam à Papa factam, vel faciendam super dignitates ceteras, & quæcumque beneficia secularia, & regularia, quæ vacabunt de Februarii, Aprilis, Junii, Augusti, Octobris, & Decembris mensibus, & ea vacantia in alternativa talium mensium possunt libere disponi per illos, ad quos eorum provisio, præsentatio, electio, seu quævis alia dispositio pertinebat, ut expresse cavetur per ipsa concordata, §. 4. Hic tamen advertite, quod excipiuntur beneficia omnia, sive majora, sive minora, quæ vacant apud Sedem apostolicam, seu in Curia, & quæ vacant per promotionem auctoritate apostolica factam ad episcopatus, vel monasteriorum regimina, quia talia beneficia collationis pontificiæ semper remanent reservata in quocumque mense vacent, ut disponitur in ipsis concordatis §. 2. ubi ad longum recensentur beneficia varia, quæ semper remanent reservata Pontifici. Tertio concordata Germaniæ tollunt reservationem beneficiorum vacantium etiam in mensibus Pontificis, quoties de ipsis non provideatur per Papam intra tres menses à die notæ vacationis in loco beneficii, quibus tribus mensibus integre elapsis poterit ordinarius Collator de illis libere disponere; habetur expresse in ipsis concordatis §. 4. Rota *part. 19. tom. 2. decis. 468. num. 18.* Notanter autem dicitur integre elapsi quia hi tres menses, debent esse completi de momento in momentum, ut ex Rota *in una Augustana Canonicatus 12. Januarii 1703.* ubi resolvit collationem
- 14 canonicatus, qui vacaverat die 6. Julii 1700. factam ab Ordinario loci die 6. Octobris ejusdem anni esse nullam, eo quod non fuisset elapsum integrum trimestre.
- 15 In hac alternativa mensium concordatorum Germaniæ non comprehenduntur omnia beneficia, sed sunt aliqua etiam in titulum concessa, quæ semper, & in quocumque mense vacaverint, per Collatores ordinarios conferri possunt; est communis. Sic primo non comprehenduntur sub tali alternativa beneficia Jurispatronatus laicorum ex fundatione, ædificatione, aut dotatione acquisiti, adeoque possunt patroni laici præsentare ad ea Clericum idoneum quocumque mense vacaverint. Gloss. *in cap. Licet 3. de præbend. in 6.* Barbosa *p. 2. de offic. & potest. Episcop. allegat. 57. num. 25. & 26.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 18. num. 2. & sequent.* allegans multiplicem decisionem Rotæ. Et idem currit de beneficiis Jurispatronatus mixti, id est partim laicalis, & partim ecclesiastici, quia ad effectum exclusionis reservationis censetur mere laicale. Barbosa *ibidem.* Garcias, Gonzalez, & alii ab ipso ibi citati, & expresse Rota *part. 9. tom. 1. decis. 13. num. 16. & 17. part. 13. decis. 503. n. 3.* Secus vero est dicendum de beneficiis Jurispatronatus mere ecclesiastici; nam Jurispatronatui ecclesiastico, utpote ex bonis ecclesiasticis originem trahenti, facile derogatur. Gonzalez *ad regul. 8. Cancellar. gloss. 18. num. 6.* Nicolaus *tit. 1. Concordat. German. dub. 5. §. 8. & sequent.* & alii passim. Secundo sub tali alternativa non comprehenduntur beneficia, quæ vacant per resignationem, adeoque possunt episcopi in quocumque mense resignationes beneficiorummittere, & ea sic resignata libere conferre non obstantibus concordatis Germaniæ, dummodo illa sint talia, quæ ipsi alias in mensibus non

reservatis per obitum vacantia conferre potuissent. Et ratio est, quia per reservationes horum concordatorum non videtur, quod Pontifex voluerit conditionem Ordinariorum Germaniæ facere duriorum; illisve plus detrahere, quam Pontifices consueverunt per regulas Cancellariæ detrahere aliarum Provinciarum Episcopis; alias incongrue dixisset Pontifex in principio ipsius Bullæ concordatorum, quod eadem concordata non tantum Sedi apostolicæ, sed ipsi Nationi Germanicæ sint utilia, & salubria. Sed per regulas Cancellariæ, quibus ligantur ceteri Collatores ordinarii, excipitur modus vacationis per resignationem, neque hic comprehenditur sub alternativa mensium, juxta regulam 6. præcise his verbis: *alias, quam per resignationem quocumque modo vacatura,* sicque possunt Collatores ordinarii aliarum nationum beneficia resignata in quolibet mense conferre, ergo hoc ipsum poterunt Collatores ordinarii Germanicæ nationis non obstantibus concordatis, horumque alternativa mensium; ne concordata, & concessa mensium alternatio in favorem Ordinariorum introducta in eorum odium retorqueatur, contra regulam 61. *Juris in 6. ibi: Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum.* Sic Brandenus *super concordat. German. quest. 12. numer. 12.* Cochier *ad regul. 8. Cancellar. gloss. 11. numer. 92.* Nicolaus *tit. 1. concordat. German. dub. 9. §. 9. & alii.* Tertio beneficia perpetuo, & accessorie unita alteri, v. gr. Vicariæ perpetuæ, non cadunt sub concordatis Germaniæ, seu horum alternativa mensium, immo nec sub reservationibus regularum Cancellariæ; Barbosa *lib. 3. Juris eccles. univ. cap. 6. num. 45.* Garcias *cap. 9. de benef. cap. 2. num. 304. & 308.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancellar. gloss. 5. §. 3. num. 49. & sequent.* cum Rota *in una Tirasonensi Vicariæ 13. Octobris 1593. cor. Litta.* Et colligitur aperte *ex consuet. S. Pii V. incip. Ad exequendum.*

Beneficia vacantia in mensibus papalibus Sede papali vacante, non possunt conferri ab Ordinariis Germaniæ: Ratio est, quia ex quo concordata vim pacti, & contractus habent, ut inita inter Sanctam Sedem, & inclitam nationem Germanicam, ex Rota *part. 2. decis. 580. numer. 1. p. 3. decis. 2. n. 3. & decis. 266. n. 1. p. 17. de cis. 185. n. 5. & dec. 215. n. 5. & 6.* sicut apostolica Sedes numquam moritur; ita in vacatione ejusdem Sanctæ Sedis, concordata non evanescent, sed perpetuo durare debent, juxta eorum naturam, & dispositionem, ut notat Barbosa *de offic. & potest. Episcop. part. 3. allegat. 47. num. 63. in princip.* ac firmat Nicolaus *tom. 1. dub. 8. §. 4. prax. benef. ex concordat. German. Cochier. in commentar. regul. Cancell. in proæmial. num. 21. Petra t. 5. comment. ad constit. 1. Nicol. V. num. 20. & expresse Rota part. 17. recent. decis. 185. num. 3. & sequent. & decis. 215. num. 4. & sequent.* Contrarium tamen tenet Engel. *lib. 3. tit. 5. de præbend. num. 49.* hac ratione, quod per concordata Summus Pontifex non voluerit conditionem Ordinariorum Germaniæ facere duriorum, illisve plus detrahere, quam Pontifex consueverunt per regulas Cancellariæ detrahere aliarum provinciarum Episcopis: quam rationem late ibi prosequitur respondendo etiam objectionibus contrariis.

Quamvis Papa possit ob justam, & gravem causam derogare concordatis, quia habet ita plenam à Christo potestatem, ut hanc à se omnino abdicare non possit, & ratione suæ supremæ, & absolutæ potestatis pro meliori ecclesiæ gubernio justa interveniente causa de jure potest supra jus dispensare; *cap. Proposuit 4. de concess. præbend. ibi: Qui secundum plenitudinem potestatis de jure possumus supra jus dispensare: Et hoc ipsum declarant verba concordatorum Germaniæ §. 3. ibi: Et si canonicæ fuerint (electiones) eas confirmabimus, nisi ex rationabili, & evidenti causa de dictorum fratrum consilio, & digniori, & utiliori persona duxerimus providendum; & Sic Rota part. 3. decis. 266. num. 1.* Tamen Papæ non solent derogare concordatis, nisi in casibus valde necessariis ob causas graves, & extraordinarias concernentes commune bonum ecclesiæ, Nicolaus *tit. 3. super concord. Germ. dub. 3. §. 2. & seq.* Ac licet quando que egerint contra concordata, postea declararunt, non fuisse mentem suam, sed subreptitæ vel obreptitæ fuisse in-

informatos. Et ita Julius III. apud ipsum Nicolaum leg. 29
cit. dub. 1. §. 2. dicit: Nos attendentes concordata prædicta vim pacti intra partes habere; & quæ ex pacto constant, absque partium consensu abrogari non consuevisse, neque debere... statuimus, & ordinamus, atque decernimus, quod de cetero perpetuis futuris temporibus iidem Ordinarii... juxta ipsorum concordatorum continentiam, & tenorem disponere libere, & licite possint... ac irritum, & inane existat, si secus à quoquam super his quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus &c. Similiter Clemens VIII. apud ipsum Nicolaum §. 6. commendat Rodolpho II. Imperatori, ut concordata Germaniæ tanto pondere sancita, nullo modo violari, aut imminui patiatur. Sic etiam Paulus V. apud Cochier. *Ad preces primarias sect. 5. §. 2. num. 15. & Nicol. §. ult. declaravit nec Clementis VIII. prædecessoris, nec suam unquam mentem fuisse derogare concordatis.* Simili modo scripsit Urbanus VIII. suo Legato apud Ferdinandum II. ut refert Nicol. §. 6. Nec refert quod in provisione concordatis contraria, fiat generalis derogatio, quia concordata semper censentur excepta, nec per clausulas quantumcumque generales, & prægnantes eis derogatur, cum non præsumatur Papam voluisse eisdem derogare per generalem derogationem, nisi fuerit specialis derogatio. Rota *part. 3. decis. 226. num. 1. & Doct. passim cum Lott. lib. 2. quæst. 28. num. 65.* Unde ad hoc optime faciunt, quæ dixit S. Leo Magnus relatus in c. Quæ ad perpetuam 3. *caus. 25. quæst. 1. ibi: Quæ ad perpetuam generaliter ordinata sunt utilitatem, nulla commutatione varientur, nec ad privatum trahantur commodum, quæ ad bonum sunt commune præfixa, & quæ dicit S. Gregorius Magnus relatus in cap. Justitiæ 15. ead. caus. 25. & quæst. 1. ibi: Justitiæ, ac rationis ordo suadet, ut qui à successoribus sua mandata servari desiderat, prædecessoris sui proculdubio voluntatem, & statuta custodiat, & quæ dicit S. Leo IV. relatus in cap. Ideo 16. ead. caus. 35. & quæst. 1. ibi: Ideo permittente Domino Pastores hominum sumus effecti, ut quod Patres nostri, sive in sanctis canonibus, sive in mundanis affixere legibus, excedere minime debeamus; contra eorum quippe saluberrima agimus instituta, si quod ipsi divino statuerunt consulto, intactum conservamus.* Quæ omnia maxime tenent quando à prædecessoribus statuta, & ordinata habent rationem pacti, & contractus, ut in proposito sunt concordata Germaniæ, quæ inter Pontificem, & nationem Germanicam sortiuntur naturam pacti, & contractus; Rota *part. 2. dec. 580. num. 1. part. 3. decis. 2. num. 3. & decis. 266. num. 1. part. 17. decis. 185. num. 5. & decis. 215. num. 5.* Et à fortiori tenent quando ejusmodi pacta, non tam nomine prædecessoris, quam dignitatis, & officii concepta sunt, ut in proposito concordata Germaniæ, quæ sortiuntur naturam pacti, & contractus, non solum inter Pontificem, sed æque principaliter inter ipsam sanctam Sedem, & nationem Germanicam; Rota *part. 17. decis. 215. num. 6.* Et consequenter sunt servanda; Rota *part. 2. decis. 580. num. 1.*

35 Unde quia concordata Germaniæ habent vim pacti, sunt ab omnibus observanda; Rota *part. 2. citat. decis. 580. num. 1.* cum pacti obligatio sit de jure naturali, & gentium; *cap. Antig. 1. & Qualiter 3. de pactis, & leg. 1. ff. eod. cum similibus.* Nec valet opponi præscriptio, seu exceptio de non usu ipsorum concordatorum, quia præscriptio non habet locum, ubi deest titulus, & bona fides cum possessione; ii autem, qui opponere prætendunt præscriptionem contra concordata, nec titulum, nec possessionem, nec bonam fidem habere possunt, ut patet

ex decreto irritante adjecto concordatis Germaniæ, ubi in fine Bullæ dicitur: *Decernentes irritum, & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.* Decretum vero irritans inficit ipsum titulum, & possessionem, & obligat etiam ignorantes. Flaminius Parisius *de resignat. benefic. lib. 6. quæst. 5. num. 5.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancellar. gloss. 67. num. 29. & sequent.* Barbosa *tract. de clausulis, claus. 40. num. 25.* Pirhing. *leg. 3. tit. 5. de præb. num. 363.* Reiffenstuel. *ibid. num. 514.* Et ideo Summi Pontifices semper declararunt, & Rota sæpius judicavit omnes, & quascumque provisiones ab Ordinariis contra concordata attentatas, fuisse nullas, & irritas, ut refert Branden. *quæst. 4. num. 45. sub concordat. German.* Proinde infertur, quod si quis obtinisset beneficium ecclesiasticum contra concordata Germaniæ, etiamsi id recepisset bona fide, & ignorantia concordatorum, nihilominus cognito suo errore, teneretur Romam adire pro nova provisione, atque reformanda priori collatione, utpote nulliter facta. Ipse enim censeretur vere intrusus, & careret omni titulo, & colore tituli; essetque habendus pro malæ fidei possessore, nec fructus ex tali beneficio perceptos, vel imposterum percipiendos, ullo tempore facere suos, sed ad eorundem restitutionem in utroque foro efficaciter obligatus existeret, ut expresse cavetur à Clemente VII. in constitutione declaratoria super concordata Germaniæ edita anno 1534. Kalendis Julii, quæ incipit: *Admonet Nos, ibi sub §. 2. »Declaramus præten-*

37
38
39
40
41
42
43
44

»sas collationes, & alias dispositiones de quibuscumque »beneficiis ecclesiasticis, cum cura, & sine cura nobis, »& dictæ Sedi, ut præfertur, reservatis... contra tenorem, & formam dictorum concordatorum quomodolibet »factas vel imposterum faciendas, personis, quibus, aut »in quorum favorem factæ sunt, aut imposterum fient, »nisi sint per nos aut nostra, vel dictæ Sedis auctoritate »approbatæ, nullum titulum, vel colorem ipsa beneficia »possidendi tribuisse, aut in futurum tribuere, sed illos »pro malæ fidei possessoribus, & mere intrusis ab omnibus haberi, vel censi, ac fructus per eos ex beneficiis »hujusmodi, perceptos, & percipiendos, nullo umquam »tempore suos facere; sed ad illorum restitutionem in »utroque foro efficaciter obligatos esse, & ad illorum »requisitionem, quorum interest, seu etiam fisci nostri »in sententiam omnibus viis juris, & facti remediis compelli posse, & debere, & eos nullo umquam tempore »beneficio regularium de annuali, & triennali pacifico »possessore gaudere potuisse, ac posse; & sic Branden. »super concord. German. quæst. 5. num. 9. & sequent. »& 31. & alii. «

De singulis concordatis agere longum itidem esset, & inutile nam, & peculiaribus commentariis illustrata ipsa fuere à præclaris Auctoribus. Pauca quoque afferemus, quæ concordata in genere respiciunt.

Concordata utpote habentia vim pacti religiosissime esse servanda, nemo est qui ignoret; confer si lubet Rot. in *Cæsaraugustana beneficii 27. Junii 1746. cor. R. P. D. Elephantuc.*

Ut autem locum sibi vindicare queant concordata, satis est, quod concurrat alterutra qualitas in eis expressa, scilicet vel localitas, vel personalitas. Vide Rota in *rec. decis. 291. num. 13. & plur. sequent. part. 15.* ubi & de interpretatione concordatorum agitur.

De facultate Summo Pontifici competente derogandi concordatis, nemo dubitat. Quæstionis vero est, quando concordatis derogatum dici queat. In Rota invaluit opinio, ut concordatis non aliter derogatum dici queat, quam si vel expresse derogatum concordatis sit, vel saltem mentio concordatorum habita sit eo in actu, qui secum

Quam sæpiissime, juxta occurrentes casus, fit mentio, cui hodie competat quorumcumque beneficiorum præsentatio: ideo parum immorari debere videbatur, quamquam Auctor his articulis tam late se gerat; erit nihilominus, cum se offerat occasio, necessarium adducere quæ à primis temporibus per hujus regni leges, usque nunc observantiam retinuerunt.

Nonnumquam invaluit patronatum habentibus (in cujus derogationem, speciatim laicalis, nil potest admitti (1), mul-

(1) Remis. 1. ejusd. Quando viniere bulas de Roma en derogacion del patronazgo real, ó de legos, ó de

cum necessario fert derogationem concordatorum : Ita dictum Tribunal respondit in *Colonien. Canoniciatus* 1. Julii 1726. coram bon. mem. Nunez, necnon in *Seguntina Archidiaconatus* 4. Februarii 1729. cor. clar. mem. Aldrovand. & 9. Junii 1742. cor. Eminentissimo Rezonie. & in *Compostellana Parochialis* 4. Februarii 1746. coram Reverendissimo Patre D. Bussio Decano.

Contrarium usum vim habere haud posse adversus concordata, firmavit Rota in *Tridentina Archipresbyter-*

ratus 4. Junii 1723. cor. bon. mem. Gamaches, & 3. Februarii 1727. cor. clar. mem. Calcagnin.

Diversum autem esset, si concordata acceptata, & observata haud fuissent; Rigant. in *Commentar. ad regul. 9. Cancellar. part. 1. §. 3. num. 291.* Qua de ratione vim non habere concordata Poloniae dixit novissime Rota. in *Uladislavien. Archidiaconatus super Coadjutoria* 14. Januarii 1757. coram Reverendissimo Patre Domino Parracciano.

AR-

multoque minus regii ut potentioris quam aliorum, itaut nulla, quantumvis expressa reservatio, aut derogatio ei praedjudicabit (1) inesse jus praesentandi (2), dum cathedralis, aut conventualis ecclesia non fuerit: nam ejus Praelatum eligere nequibat, nisi petitum, & Summo Pontifice annuente (3); vere equidem haec electio pertinebat ad capitulum, extemploque ad patronum pro confirmatione deferebatur (4); aliqua tamen notabatur differentia, quippe regiae majestati, per Canonicos quibus munus eligendi incumberebat, Praelati obitus nuntiabatur, veniaque eligendi ergo concessa, ad actum electionis procedebatur: dein ipsimet, ut consensum praerberet, electum ante missionem in possessionem, exhibebant (5); nihilosecius, praestantiam in praedictis, Summi ecclesiae Praesulis nulla temporis series oblivioni tradidit, quamobrem ubique terrarum cujuscumque generis beneficia, regii aut laicalis patronatus exclusis, conferebat: lex erat jus voluntas (6).

Ejectio infidelium ex hac peninsula, ecclesiarum constructio, & dotatio (7), licet jus patronatus propter pavimenti ad eas aedificandas concessionem videatur acquisitum, in causa fuere, ut capitulum regio indigeret assensu ante, & post factam electionem, prout est animadversum.

Consuetudine, hisce justis titulis, gratisque apostolicis Regem Catholicum innixum, luce meridiana est clarius ecclesiarum cathedralium Patroni denominationem haud posse non admittere, juribusque uti patronatus (8); cumque super cetera beneficia residentialia, aut simplicia his in regnis existentia, vetus esset ambiguitas, quaestioque suborta, fuit tandem inita concordia, reservatione solum duorum, & quinquaginta beneficiorum facta a Summo Pontifice conferendorum, non exclusa confirmatione archi et Episcopatum, praevia, ut antea, regiae majestatis nominationes omnibus constitutionibus, regulisque Cancellariae quiescentibus, eidem adversantibus concordiae (9).

Circa tempus in quo praesentatio fieri debet, discrimen non advertitur, nec ullum verbum in eo super hoc inspicitur. Intra quadrimestre Patroni seculares (10), intra semestre ecclesiastici (11) erant in obligatione nominandi consti-

(1) *Leg. 5. ejusd.* Porque es cosa muy justa que el nuestro patronazgo real sea guardado en todo tiempo, y algunas personas, asi naturales de nuestros reynos, como estrangeros de ellos en derogacion de nuestra preeminencia, y patronazgo real se han hecho proveer por via de Roma de algunas abadías, y monasterios, y priorazgos, é iglesias, y dignidades, y capellanías, y beneficios eclesiásticos: ni sean osados por via directa, ni indirecta, pública, ni secretamente de presentar, ni intimar, ni publicar, ni afixar, ni aceptar bulas, ni rescriptos, ni sentencias executoriales, comisiones, y secrestos, ni otras qualesquier provisiones que tocaren en qualquier manera á las dichas Iglesias: y otros beneficios eclesiásticos que son de nuestro patronazgo real so pena: *vide verb. Bannitus.*

(2) *Leg. 1. tit. 15. part. 1. ibi:* E quando la iglesia vacare, debe presentar Clerigo para ella: *Leg. 5. ejusd.* Vacando alguna iglesia, por qualquier razon que sea, en que oviesen algunos derechos del patronazgo, non debe Obispo, nin otro Perlado poner Clerigo en ella, á menos de gelo presentar los patrones:

(3) *Leg. 1. prox. cit. ibi:* Pero si el patron, quando quisiere facer iglesia, que sea colegiata, que quier tanto decir, como conventual, dixere, que quier este derecho haber en ella, que pueda él solo elegir el Perlado, ó con los otros Clerigos, que, y fueren, ó le ovieren de elegir, si el Papa gelo otorgare bien lo puede haber, é de otra guisa non:

(4) *Leg. ead. ibi:* Esto se entiende, si non fuere Iglesia catedral, ó conventual, ca en estas atales, el Cavildo, ó el Convento ha de elegir su Perlado, é despues de esto hanle de presentar la eleccion fecha al Patron, que le plega, é le otorgue.

(5) *Auct. Ac. 1. tit. 6. lib. 1. ibi:* Quando algun Perlado, ó Obispo finire, que los Canonigos, é otros qualesquier, á quien de derecho, y costumbre pertenesce la eleccion, deben luego hacer saber al Rey por mensagero cierto la muerte del tal Perlado, ó Obispo que finó: é antes de esto no puedan, ni deben elegir el tal Perlado, ó Obispo: E otrosi, desde el tal Perlado, ó Obispo fuere elegido como debe, y confirmado, fue, y es costumbre antigua, que antes que haya de aprehender posesion de la Iglesia, deben venir por sus personas, á hacer reverencia al Rey.

(6) *Leg. 1. tit. 16. part. 1. ibi:* El Apostolico ha de

poder dar las dignidades, personages, é todos los otros beneficios de santa Iglesia, á quien quisiere, y en qual Obispado quisiere.

(7) *Leg. 18. tit. 5. part. 1. ibi:* E esta mayoría, é honra han los Reyes de España, porque ganaron las tierras de los Moros, é ficieron las mezquitas, eglesias: é echaron de y el nome de Mahoma: é metieron, y el nome de nuestro Señor Jesu-Christo. La segunda porque las fundaron de nuevo, en logares donde nunca las ovo. La tercera porque las dotaron: *Leg. 1. ejusd. ibi:* La una por el suelo que da á la Iglesia en que la facen: *(Vide verb. Ecclesia.)*

(8) *Vide verb. Abbas.*

(9) *Leg. 11. tit. 6. lib. 1. ibi:* La Santidad de nuestro Beatísimo Padre Benedicto Papa XIV, reserva á su privativa libre colacion, á sus Succesores, y á la Sede apostolica perpetuamente cincuenta y dos Beneficios: para que asi su Santidad, como sus Succesores tengan el arbitrio de poder proveer, y premiar á los Eclesiásticos españoles, que por providad, é integridad de costumbres, ó por insigne literatura, ó por servicios hechos á la santa Sede, se hicieren benemeritos, y la colacion de estos cincuenta y dos Beneficios deberá ser siempre privativa de la santa Sede, en qualquier mes, y en qualquier modo que vaquen, aun por resulta real, y tambien aunque alguno de ellos se hallase tocar al Real Patronato de la Corona, y aunque estuviessen sitios en Diocesis donde algun Cardenal tuviese qualquiera amplio indulto de conferir, no debiendo en manera alguna ser éste atendido en perjuicio de la santa Sede; y las Bulas de estos cincuenta y dos Beneficios, deberán expedirse siempre en Roma, pagandose los acostumbrados emolumentos debidos á la Dataría, y Cancelaría apostolica, segun los presentes estados; y todo sin imposicion alguna de pension, y sin exación de Cédulas Bancarias, como tambien se dirá abaxo. Y los nombres de los cincuenta y dos Beneficios son los siguientes: *Vide verb. Concursus, in principio.*

(10) *Leg. 11. tit. 15. part. 1. ibi:* Fasta quatro meses:

(11) *Leg. 8. tit. 16. ejusd. ibi:* E este tiempo en que los suelen dar, es de seis meses: *Leg. 9. ejusd. ibi:* Onde si el Perlado que ha poder de dar él solo algunos Beneficios, si non los diere fasta seis meses, pasa el poderío al Cabildo:

ARTICULUS XII.

Beneficia quoad primas preces Imperatoris.

SUMMARIUM.

- 1 **P**ER primas preces Imperatoris quid intelligatur.
- 2 Nominaciones ab Imperatore ordinariis Collatoribus præsentatæ, quare vocantur primæ preces.
- 3 Hoc privilegium primarum precum Imperatoris est antiquissimum, ad n. 4.
- 5 Refertur summa hujus privilegii juxta tenorem concessionis à Paulo V. factæ Imperatori Ferdinando II. ad n. 7.
- 8 Ex hujus privilegii, seu indulti tenore colligitur: Primo, posse Imperatorem primas preces prorrigere solum in ecclesiis infra fines Sacri Romani Imperii, prout nunc est, existentibus, non autem in ecclesiis, & provinciis ad ipsum Imperium pertinentibus, sed hætenus ab eodem avulsis.
- 9 Quamvis Collator, vel Collatrix, v. gr. Episcopus, Abbas, vel Abbatissa habitet extra fines Sacri Romani Imperii, sed intra istud beneficia saltem quatuor habeat ad sui collationem spectantia, tenentur ad recipiendas primas preces Imperatoris ratione dictorum beneficiorum.
- 10 Secus vero est dicendum quando Collator habitat quidem in Imperio, sed beneficia conferenda consistunt extra illud; cetera quæ ipso indulto deducuntur, usque ad n. 39. inveniuntur.
- 40 Subnectuntur supplementa Auctoris ad articulos superius expositos, ad n. 48.
- 49 Addit. ex aliena manu, ad n. 65.

1 **P**ER primas preces Imperatoris hic intelligitur privilegium quoddam ex antiquissima consuetudine à Sede apostolica concedi solitum Imperatori Romanorum recens electo, ut in qualibet ecclesia intra romanum Imperium semel personam sibi benevisam, & idoneam Collatori ordinario nominare possit, cui beneficium vacans, vel proxime vacaturum conferre teneatur. Et hujusmodi nominationes ab Imperatore ordinariis Collatoribus præsentatæ, vocantur primariæ, seu primæ preces, quia præferuntur cujuscumque juri conferendi, præsentandi, vel nominandi, vel quia sunt prima Imperatoris electi petitio; Pirhing. lib. 3. tit. 5. sect. 9. §. 6. n. 367 de præb. Et hoc Imperatoris privilegium est sic antiquæ consuetudinis ut Nauclerus in sua *Chrographia* testetur, Rodolphum primum, qui anno 1273. electus est, jam usum fuisse hoc privilegio sub nomine *primarum precum* ex antiqua & approbata ab antecessoribus perducta consuetudine: & sique hanc consuetudinem dudum jam ante tempora Rodulphi primi viguisse appareat. Et revera de hoc *primarium precum* privilegio non solum mentionem faciunt recentiores Auctores, sed & mentionem fecerunt antiqui Canonistæ, inter quos Joan. Andr. in cap. Is cui 19. de præbend. in 6. & Speculator tit. de præbend. §. Restat, num. 2. ubi sic asserit: *Imperator habet privilegium, quod ego vidi Bullatum, quod in qualibet ecclesia Germaniæ possit facere unum recipi.* Et Joan. à Cokier. illud exacte refert, & variis quæstionibus elucidat in suo

tractatu, quem inscripsit: *Scholia in primarias preces Imperatoris*, cujus indulti, seu privilegii summam juxta tenorem concessionis à Paulo V. factæ Imperatori Ferdinando II. pridie Nonas Junii 1620. hic ad omnium notitiam juvat referre.

»In hoc igitur indulto, §. *Hinc est*, conceditur in 5
 »primis suæ Cæsareæ Majestati facultas preces primarias
 »offerendi, seu personas idoneas nominandi quibusvis
 »Collatoribus, seu Collatricibus quacumque illi illæve
 »dignitate præfulgeant, ad quæcumque beneficia per
 »S. Romanum Imperium ubilibet constituta in cathedra-
 »libus, etiam metropolitanis, collegiatis, vel quibusvis
 »aliis ecclesiis, sive sint cum cura, sive sine cura, sive
 »secularia, sive regularia, etiamsi beneficia hujusmodi ca-
 »nonicatus, præbendæ, dignitates, personatus, admi-
 »nistraciones, vel officia, etiam majora, & electiva fue-
 »rint, easque personas sic nominatas ad hujusmodi bene-
 »ficia, postquam ipsis canonice de illis provisum fuerit,
 »prædicti Collatores, vel Collatrices recipere, & admit-
 »tere teneantur, sive ad eorundem Collatorum, & col-
 »latrix collationem, provisionem, præsentationem, e-
 »lectionem, seu quamvis aliam dispositionem communi-
 »ter, vel divisum pertineant. Hæc tamen facultas restrin-
 »gitur primo; dummodo in cathedralibus, & metropoli-
 »tanis post pontificales majores, aut in collegiatis princi-
 »pales non existant. Secundo, dummodo singulæ colla-
 »tiones, & singulæ ecclesiæ ex hoc ultra, quam in uno
 »beneficio, non graventur. Tertio, dummodo & ipsi
 »Collatores, aut Collatrices saltem quatuor beneficia
 »conferendi facultatem habeant. Additur in eodem indul-
 »to §. *Ita*, quod tametsi Cæsar unam, & eandem per-
 »sonam supradictis Collatoribus, & Collatricibus simul,
 »vel successive nominare possit; ita tamen, ut quam pri-
 »mum persona sic nominata de aliquo beneficio provis-
 »a fuerit, ejus nominatio, quoad alios Collatores, vel Col-
 »latrices, ipso jure expiret, & quoad easdem preces, ca-
 »nonicatum, & præbendam, ac dignitatem, seu perso-
 »natum, administrationem, vel officium in ecclesiam pro
 »unico dumtaxat beneficio computari debere.

»Præterea concedit Pontifex in §. *Quotque quicumque*, 6
 »ut in quibusvis dignitatibus constituti, & ecclesiarum
 »cathedralium Canonici, quos pro singulis personis pre-
 »cum, & nominationum hujusmodi Cæsar Executores
 »constituerit per se, vel per alium, sive alios, possint
 »eisdem personis prædicta beneficia cum omnibus juri-
 »bus, & pertinentiis conferre, & assignare, in quibus-
 »vis etiam ordinariis Collatoribus per literas alternativas,
 »aliaque privilegia concessis, aut concedendis mensibus,
 »vacaverint, si intra mensem, postquam vacatio ejusmo-
 »di beneficiorum ipsis innotuerit, duxerint acceptanda.
 »Idque extenditur primo, etiamsi ipsa beneficia disposi-
 »tioni apostolicæ alias, quam per extravagantem *ad regi-*
 »men generaliter fuerint reservata. Tertio, etsi personæ
 »nominatæ tempore assecutionis beneficii, ad quod no-
 »minatæ sunt, aliud beneficium in eadem ecclesia jam
 »ante obtineant. Quarto, etsi secundum statuta, & con-
 »suetudines ecclesiarum, in quibus beneficia hujusmodi
 »constituta fuerint, eorum capaces non fuerint ob defec-
 »tum legitimæ ætatis, aut legitimorum natalium, dum-
 »modo quoad ejusmodi qualitates requisitas cum illis sit
 »dispensatum, & beneficia in eadem ecclesia obtinenda
 »ta-

tituti: est dumtaxat notabile, elapso quadrimestri, Regibus non nocere: quoniam variis impediti occupationibus, tam in bello, quam in pace, indultum est eis, si intra legitimum tempus tales præsentationes non fecerit: quare quocumque in tempore fiant, admittendæ; sed prælatiarum, dignitatum, præbendarumque provisiones non differri, olim imperatum jam erat (1).

Quæ quidem antedicta consideratio, locorum distantia, aliisque impedimentis quotidie nascentibus unita, licet in Bulla patronatus Indiarum (2) annus tantum assignaretur, multum profecto urget ad non observandas hanc temporis restrictionem, ut experientia demonstrat.

(Si de verbo ad verbum facta concordati Germanici relatio advertitur: (nil de ejus observantia asseritur, utpote si immutatum, præ manibus authenticæ determinationes non habentur) cum hispanica concordia juxta præscriptum ad-

(1) *Auct. Acord. 4. tit. 6. lib. 1. num. 3.* La provisión de las prelacías, y de las otras dignidades de mi patronazgo conviene, que no se difiera, en sabiendose cierto haber vacado algo de esta calidad, terneis mucho

cuidado de que se trate luego en la Cámara de lo que converná consultarme.

(2) *Vide verb. Abbas.*

„talia sint, quæ sine dispensatione Papæ simul obtineri
„possint, ac consueverint; nec dictorum beneficiorum
„collatio ad Sedem apostolicam legitime fuerit devoluta;
„neque super illis inter aliquos lis pendeat indecisa.
„Quinto, etsi personæ ejusmodi duo, vel tria, vel plura
„cujuscumque qualitatis, & annui valoris beneficia (in
„diversa ecclesia) obtineant, aut spectent.

„Denique super his, ut preces, seu nominationes cæ-
„sareæ effectum habeant, datur à Papa executoribus ple-
„na, & libera, etiam per censuram ecclesiasticam exe-

„quendi potestas: ipsis vero nominatis conceditur, ut
„una cum primariis precibus, aliis quoque expectativis,
„ac nominationibus, seu gratiis specialium reservatio-
„num, de quibusvis beneficiis, aut mandatis de provi-
„dendo, si ipsis concessæ sunt, ut, possint, nec aliqua
„gratiarum hujus extincta, reliquæ cassæ, vel irritæ cen-
„seantur.“

Postremo *in dict. indulto pontificio precum cesaream* 7
§. *Non obstantibus* subjunguntur clausulæ derogatoriæ
eorum, quæ eidem obstare possent. Et in primis derogat
Pon-

adimpleatur, suos per consequens plenarios, integrosque omnes consequatur effectus, demirabitur quilibet, cur in
editione hac prima hispanica conventum inter ecclesiæ Supremum Caput, ac tutum ejus defensorem Regem Catho-
licum, (*vide add. nov. verb. Delegare, pag. 45. vers. Per, leg. 1.*) temporeque DD. Ferdinandi VI. terminatum,
non inseritur: ideo, ne hujus delicti coarguar, alienigenam doctrinam nostræ præferendo, apostolicam constitutio-
nem (1) in prædictæ concordie confirmationem anno Incarnationis dominicæ millesimo septingentesimo quinquage-
simo tertio, quinto Idus Junii, Sanctitatis D. Benedicti XIV. mandato expeditam, licet varii loci juxta *leg. 11. tit.*
6. lib. 1. Recop. Castell. ubi præfata concordia est inserta, *in add. hisp. sub hoc verb. & aliis* sint relati, mihi con-
sentaneum, fereque necessarium fuit visum, prælo, tam vernaculo, quam latino idiomate hic committere.)

BENEDICTUS EPISCOPUS,

SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

(1) „QUAM semper à Deo bonorum omnium largi-
„tore effusis precibus flagitare jubemur, pacem at-
„que concordiam, quamque Nos ipsi, utpote cum
„Religionis utilitate semper conjunctam, hoc toto
„pontificatus nostri tempore, inter Nos, cunctos-
„que Nobis in Christo charissimos filios christianos
„Reges & Principes, omni studio tueri ac fovere cu-
„ravimus; eam non satis firmo nexu constare inter
„hanc Apostolicam Sedem, Hispaniæque Catholicos
„Reges, ac populos, latentibus dissensionum causis,
„quæ aliquando, vel levi quopiam vento impellen-
„te, in aperta dissidia erumpere poterant, non sine
„perpetua animi nostri anxietate & sollicitudine co-
„gitabamus.

„Cum enim in tractatu jam usque ab anno Domini
„millesimo septingentesimo trigesimo septimo inter fe-
„licis recordationis prædecessorem nostrum Clementem
„Papam XII. & claræ memoriæ Philippum hoc nomi-
„ne V. dum viveret Hispaniarum Regem Catholicum
„inito, ac die vigesima sexta Septembris prædicti anni
„à Plenipotentariis ex utraque parte deputatis Romæ
„subscripto, nihil expresse conventum fuisset circa ve-
„terem illam & arduam controversiam de, & super præ-
„tenso Catholicorum Regum jure patronatus universa-
„lis in omnia & singula beneficia ecclesiastica per eo-
„rum ditionis regna & provincias existentia; sed ip-
„sius dumtaxat controversiæ, tamquam indecisæ & pen-
„denti, examen in aliud tempus dilatatum fuisset; nec
„alia sane deessent inter hanc ipsam Apostolicam Se-
„dem, eosdemque Hispaniarum Reges, controversia-
„rum capita; tum scilicet propter consuetudinem à
„longo tempore vigentem, ut in hujusmodi beneficio-
„rum ecclesiasticorum collationibus & provisionibus,
„quæ per dictam Sedem fierent, quædam pensiones an-
„nuæ super eorundem beneficiorum fructibus & pro-
„ventibus reservarentur, & pro earum certiori solutio-
„ni, publicorum Argentariorum cautiones, seu *Cedule*
„*Bancariæ* à provisus Beneficiatis exigentur; tum etiam
„propter nonnulla incidentia in exercitio & usu illius
„Juris, quo Camera Apostolica sine ulla contradictione
„fruebatur, exigendi videlicet, & colligendi, ac respec-
„tive administrandi, & erogandi, per Nuncium Aposto-
„licum in dictis Hispaniarum regnis pro tempore resi-
„dentem, aliosque Ministros ibidem constitutos, eccle-
„siasticorum Præsulum, aliorumque in iis decedentium
„spolia, & ecclesiarum vacantium fructus, redditus, &
„proventus; super quibus omnibus non leves hinc inde
„agitabantur querelæ, & nova discordiarum germina in
„dies exurgere posse timebantur; cumque adhibita per
„Nos studia in colligendis, exponendisque rationum mo-
„menti, quibus Apostolicæ Sedis, & Cameræ jura, ac

„con-

BENEDICTO OBISPO,

SIERVO DE LOS SIERVOS DE DIOS.

Para perpetua memoria.

NO sin una continua aficcion, y desvelo de nuestro
ánimo considerabamos, que aquella paz, y concordia,
que estamos obligados á pedir continuamente con ren-
didas súplicas á Dios, Dispensador de todos los bienes,
y que Nos mismo hemos procurado guardar, y con-
servar cuidadosamente en todo el tiempo de nuestro
pontificado, entre Nos, y todos nuestros muy amados
en Christo Hijos los Reyes, y Príncipes christianos, co-
mo que siempre anda unida con la utilidad de la reli-
gion; no estaba bastantemente asegurada entre esta Se-
de Apostolica, y los Reyes Catholicos de España, y sus
pueblos, por ocultas causas de disensiones, que podrian
prorumpir en algun tiempo, aun con el leve sopio de
qualquiera viento, en discordias manifestas.

No habiendose, pues, ajustado expresamente cosa
alguna en el tratado hecho el año del Señor de mil sete-
cientos y treinta y siete entre Clemente Papa XII. de fe-
liz recordacion, nuestro predecesor, y Pheipe V. de este
nombre, en vida Rey Catholico de las Españas, de cla-
ra memoria, y firmado en Roma el dia veinte y seis de
Septiembre del referido año por los Plenipotenciarios nom-
brados por una, y otra parte acerca de la antigua, y ar-
dua controversia sobre, y en razon del pretendido dere-
cho de patronato universal de los Reyes Catholicos á to-
dos, y cada uno de los beneficios ecclesiasticos, que se
hallan en los reynos, y provincias de su dominio, sino
que solamente se remitió á otro tiempo el exámen de esta
controversia, como indecisa, y pendiente; y no faltando
otros puntos de disputas entre esta misma Sede Aposto-
lica, y los dichos Reyes de las Españas, ya sea con moti-
vo de la costumbre, que estaba en vigor de mucho tiempo á
esta parte, de que en las colaciones, y provisiones de los
referidos beneficios ecclesiasticos, que se hacían por la
expresada Sede, se reservaban algunas pensiones annua-
les sobre los frutos, y proventos de los mencionados be-
neficios, y para su mas segura paga se exígian de los Be-
neficiados provistos fianzas de Banqueros públicos, ó *Ce-
dulas Bancarias*; ó ya sea por algunas incidencias en el
exercitio, y uso del derecho de que gozaba la Camara
Apostolica, sin contradiccion alguna, es á saber, de exi-
gir, y recoger, y respectivamente administrar, y distri-
buir por el Nuncio Apostolico por tiempo residente en di-
chos reynos de las Españas, y por otros Ministros consti-
tuidos alli, los espolios de los Prelados ecclesiasticos, y
de otros que fallecian en ellos, y los frutos, rentas, y pro-
ventos de las iglesias vacantes; sobre cuyos puntos todos
se suscitaban de una, y otra parte no leves quejas, y se
temia pudiesen originarse cada dia nuevos motivos de
discordias; y habiendo parecido que la aplicacion puesta
por Nos en juntar, y exponer las razones substanciales
en que se apoyaban los derechos, y costumbres de la San-
ta

Pontifex constitutionibus apostolicis de non utendo gratiis expectativis, item de diligentibus faciendis in favorem ordinariorum Collatorum, de quibus supra. Secundo, literis expectativis concessis in forma pauperum juxta *cap. Si pauper 30. de præbend. in 6.* sive mandatis de providendo pauperibus Clericis, non habentibus beneficium; item literis de providendo personis illustribus, & graduatis; omnes enim hujusmodi literæ non obstant precibus cæsaribus, si contingat illas concedi super talibus beneficiis, quominus dictæ preces iis conferantur. Tertio, derogat

regulis Cancellariæ apostolicæ quæcumque publicatis, & publicandis, quibus expresse, speciatim derogari debuit; quia per clausulam derogatoriam generalem, non obstantibus constitutionibus apostolicis, non censetur derogatum, nisi constitutionibus ordinariis, non vero extraordinariis, quales sunt extravagantes, & regulæ Cancellariæ; Cokier *cit. loc. sect. 3. §. 1. vers. Publicatis, & publicandis, fol. 90.* Quarto, derogat statutis, & consuetudinibus aliarum ecclesiarum, etiam juramento, & confirmatione Sedis apostolicæ roboratis; quia similiter per

consuetudines circa præmissa nitebantur, non tam visa fuerint componendis rebus viam sternere, quam nobis altioris indaginis quæstionibus excitandis aditum aperire: Hoc tandem salubre consilium, ad formidatæ dissensionis pericula non solum præsentis tempore procul arcenda, sed etiam in futurum perpetuo præcavenda idoneum, communi nostra, & charissimi in Christo Filii nostri Ferdinandi VI. Hispaniarum Regis Catholici voluntate, susceptum fuit, ut justo & æquabili temperamento ad utriusque partis rationes accomodato, universum negotium terminaretur.

Quapropter Nos venerabilem fratrem nostrum Sylvium nunc Sabinensem Episcopum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem Valenti nuncupatum, ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarium, in nostrum dictæque Apostolicæ Sedis Plenipotentiarium deputavimus, ad hoc ut nostro ejusdemque Sedis nomine, una cum dilecto filio Magistro Emmanuele Ventura Figueroa Capellano nostro, ac uno ex causarum Palatii nostri Apostolici Auditoribus, quem dictus Ferdinandus Rex Catholicus suum quoque Plenipotentiarium ad id constituerat, de ineundæ conventionis articulis & conventionibus tractaret. Qui sane diligenti studio omnibus diu matureque discussis, ac etiam Nobiscum, & cum dicto Ferdinando Rege respectively communicatis, rem totam, auxiliante Domino, ad terminos utriusque parti acceptabiles feliciter deduxerunt; ac demum, opportunis utrinque mandatis & facultatibus muniti, die undecima elapsi mensis Januarii Romæ in palatio nostro apostolico Quirinali Tractatum quemdam descripserunt; quem postea præfatus Catholicus Rex suo regio diplomate die trigesima prima ejusdem mensis expedito, de verbo ad verbum insertum, in omnibus & singulis illius articulis approbavit, confirmavit, & ratum habuit; ac regia fide interposita, pro se suisque successoribus, tam à se ipso, quam ab aliis, ad quos pertinet, seu pertinebit imposterum, plenissime implendum atque servandum promisit: Quemque Nos etiam apostolicis nostris literis in forma Brevis, cum integra ejusdem tractatus insertione, datis die vigesima sequentis mensis Februarii, approbavimus, confirmavimus, & ratum habuimus; promittentes in verbo Romani Pontificis, omnia & singula ibidem nostro, dictæque Sedis nomine promissa, sincerè & inviolabiliter ex nostra, ejusdemque Sedis parte, adimpletum & servatum iri; prout in dicta regia schedula, & in nostris literis hujusmodi, quarum tenores præsentibus pro insertis haberi volumus, plenius atque distinctus continetur.

Jam vero quum idem Ferdinandus Rex Catholicus, ex conventis in tractatu hujusmodi, ea quæ paratam executionem habere poterant, præsertim quod pertinet ad compensationes, dispendiorum, quæ Camera Apostolica ex concessionibus, & cessionibus eidem Regi, ejusque successoribus per Nos factis, aliisque ex parte nostra promissis, subire poterant, effectu complere non distulerit: Nos etiam ea, quæ in eodem tractatu, nostro nomine conventa & promissa fuerunt, quantum præsentis tempore in Nobis est, ad executionem deducere, ac sinceram paterni animi nostri dilectionem erga ipsum Regem, de catholica religione, & de Apostolica Sede optime meritum, universamque hispanam Nationem sua semper pietate, & in eandem Sedem observantia conspicuam, ostendere volentes.

In primis, quum idem Ferdinandus Rex Catholicus Nobis repræsentari fecerit, tam secularis, quam regu-

ta Sede, y Camara Apostólica en todo lo referido, no tanto allanaba el camino para componer las cosas, quanto abria la puerta para excitar nuevas quæstiones de mas prolixo exâmen; para desviar finalmente los peligros de la temida disension en el presente tiempo, y aun precaverlos perpetuamente en el futuro, de comun consentimiento nuestro, y de nuestro muy amado en Christo Hijo Fernando VI. Rey Catholico de las Españas, se tomó el saludable, y conveniente consejo de que se terminase todo el negocio por un justo, y equitativo temperamento, acomodado á las razones de ambas partes.

Por lo qual deputamos á nuestro Venerable Hermano Sylvio, actual Obispo de Sabina, Cardenal de la Santa Iglesia Romana, llamado Valenti, Camarlengo de la misma Santa Iglesia Romana, por nuestro Plenipotenciario, y de dicha Sede Apostolica, para que en nuestro nombre, y de la misma Sede, junto con el amado hijo Maestro Manuel Ventura Figueroa, nuestro Capellan, y uno de los Auditores de las Causas de nuestro palacio apostolico, á quien el referido Fernando Rey Catholico havia nombrado tambien para esto por su Plenipotenciario, tratase de los articulos, y condiciones del convenio que se habia de hacer; los quales, habiendo exâminado con grande estudio, y madurez todos los puntos, y comunicado los tambien respectivamente con Nos, y con el dicho Fernando Rey, pusieron felizmente con el auxilio divino, todo el negocio en terminos acceptables á entrambas partes; y finalmente, autorizados con los poderes, y facultades correspondientes de una, y otra parte, firmaron en Roma en nuestro palacio apostolico del Quirinal un tratado el dia once de Enero próximo pasado, el qual aprobó, confirmó, y ratificó despues en todos, y cada uno de sus articulos, el expresado Rey Catholico por su Real despacho expedido el dia treinta y uno del mismo mes, inserto en él á la letra; y habiendo interpuesto su palabra real, prometió por sí, y sus sucesores cumplirle, y guardarle plenissimamente, asi por su Magestad, como por los demas á quienes toca, ó tocáre en adelante; cuyo tratado aprobamos, confirmamos, y ratificamos tambien por nuestras letras apostolicas expedidas en forma de Breve el dia veinte del siguiente mes de Febrero, insertando en ellas todo el referido tratado, prometiendo con palabra de Pontifice Romano cumplir, y guardar sincéra, é inviolablemente de nuestra parte, y de la dicha Sede todas, y cada una de las cosas prometidas en él en nombre nuestro, y de la mencionada Sede, como mas plena, y distintamente se contiene en dicho real despacho, y en nuestras referidas letras, cuyos tenores queremos se tengan por insertos en las presentes.

Y no habiendo dilatado el dicho Fernando Rey Catholico en cumplir efectivamente con aquellas cosas que de las convenidas en este tratado podian tener pronta execucion, principalmente en quanto á las compensaciones de los menoscabos que la Camara Apostolica podia padecer por las concesiones, y cesiones hechas por Nos al dicho Rey, y sus sucesores, y otras cosas prometidas por nuestra parte; queriendo tambien Nos llevar á execucion en quanto Nos toca al presente las cosas que fueron ajustadas, y prometidas en nuestro nombre en el referido tratado, y manifestar la sincéra dileccion de nuestro paternal ánimo ácia el mismo Rey, muy benemerito de la catholica religion, y de la Sede Apostolica, y á toda la nacion española, siempre distinguida por su piedad, y sumision á la misma Sede.

Primeramente habiendonos hecho representar el expresado Fernando Rey Catholico, que la disciplina del

per clausulam generalem derogatoriam, non tolluntur statuta jurata, vel per Principem confirmata; Cokier. *cit. loc. verb.* Juramento, & confirmatione apostolica, fol. 91. Cui etiam indulto non vult derogari Pontifex per quascumque literas apostolicas non facientes plenam, & expressam de verbo ad verbum de eodem mentionem. Quinto, derogat etiam ipsis concordatis Germaniæ, eorumque confirmationi quatenus huic indulto adversantur. Sexto denique, derogat quibusvis aliis privilegiis, indultis, & literis apostolicis indulto huic quocumque modo

adversantibus, etiam motu proprio Papæ, & ex certa scientia, ac de apostolicæ potestatis plenitudine, etiam cum clausulis derogatoriis derogatoriis, & aliis insolitis concessis, & decernitur quidquid contra quacumque auctoritate attentatum fuerit, irritum, & inane.

Ex hujus privilegii, seu indulti tenore colligitur, primo, posse Imperatorem primas preces porrigere solum in ecclesiis inter fines Sacri Romani Imperii, prout nunc est existentibus, non autem in ecclesiis, & provinciis ad ipsum Imperium pertinentibus, sed hactenus ab eodem a-

„laris Cleri in hispaniis disciplinam quibusdam in rebus
„reformatione indigere; Nos sane præsentium tenore
„declaramus, quod ubi Nobis exposita fuerint peculia-
„ria hujusmodi disciplinæ capita, super quibus necessa-
„riam providentiam capere opus erit, hanc quidem, jux-
„ta ea, quæ in sacris canonibus, & apostolicis constitu-
„tionibus, ac Tridentinæ Synodi decretis statuta habentur,
„interponere non omitemus; quin immo si Nobis
„in hac Beati Petri cathedra residentibus, quemadmodum
„enixe optamus, id fieri continget; neque negotiorum
„mole, qua opprimimur, neque senilis ætatis
„nostæ respectu, Nos deterreri patiemur, quominus in
„saluberrimi operis implementum, tantumdem studii
„& laboris per Nosmetipsos impendamus, quantum olim
„multis retro annis, dum in *Minoribus* degeremus,
„prædecessorum nostrorum temporibus, impigre contulimus,
„seu pro resolutione earum rerum, quæ in felicis recordationis
„Innocentii Papæ XIII. literis, incipientibus: *Apostolici Ministerii* statutæ fuerunt;
„seu pro fundatione Universitatis de Cervera, aut pro
„stabilenda Insigni Collegiata S. Ildephonsi, aliisque
„gravissimis negotiis ad hispaniarum regna pertinentibus.

„Quod autem pertinet ad ecclesiarum & beneficiorum
„ecclesiasticorum in hispaniarum regnis & provinciis
„consistentium nominationes, præsentationes, collationes,
„& provisiones pro tempore faciendas; Nos præfato tractatui
„inhærentes, nihil novi statuere intendimus quoad dictorum
„regnum & provinciarum archiepiscopales, & episcopales
„ecclesias, necnon monasteria, & beneficia consistorialia in
„libris Cameræ nostræ Apostolicæ descripta & taxata, sicut etiam
„quoad alia beneficia ecclesiastica cujuscumque qualitatis
„& denominationis, quæ in Granatensi & Indiarum
„regnis, atque ditionibus consistunt; aliaque nonnulla etiam
„alibi existentia, quæ de ipsorum Catholicorum Regum
„patronatu, sive ex fundatione, aut dotatione, sive ex
„privilegiis, & literis apostolicis, aliisque legitimis
„titulis, ad hunc diem fuisse, & esse sine ulla controversia
„dignoscuntur; sed tam ecclesias, & monasteria, aliaque
„beneficia consistorialia hujusmodi, quam cetera beneficia
„ecclesiastica in dictis regnis granatensis & Indiarum
„existentia, aliaque præmissa, quoties ea vacare, seu
„Pastoribus, vel Prælatibus, aut Rectoribus, sive
„Commendatariis respective carere contigerit, ad ipsorum
„Catholicorum Regum nominationem & præsentationem, ut
„antea, conferri & provideri volumus & decernimus;
„hoc etiam inconcusse servato, ut nominati & præsentati
„ad ecclesias, & monasteria, ac beneficia consistorialia
„hujusmodi, consuetas collationis & provisionis literas,
„à Nobis, & ab hac Apostolica Sede impetrare, ac solitas
„taxas Datarie, Cancellarie, & Cameræ nostrarum
„Apostolicarum, aliaque jura, & emolumenta Officialibus
„debita, ut hactenus servari consuevit, sine ulla
„innovatione, persolvere debeant & teneantur.

„Ex omnibus vero aliis dignitatibus in cathedralibus,
„& collegiatis ecclesiis, nec non ex canonicatibus, &
„præbendis earundem ecclesiarum, ac beneficiis ecclesiasticis
„in quibusdam ecclesiis dictorum regnum & provinciarum
„sitis, Nos quidem, ad hoc ut Nobis, & successoribus
„nostris Romanis Pontificibus aliqua ratio suppetat
„providendi, & gratificandi personis ecclesiasticis
„hispanæ nationis, morum probitate, ac doctrina præstantibus,
„seu alias de Nobis,

Clero, asi secular, como regular en las Españas, necesita de reforma en algunos puntos; declaramos por el tenor de las presentes, que quando Nos fueren propuestos los articulos particulares de esta disciplina, sobre que convinieren tomar la providencia necesaria, no dexaremos de interponerla, segun lo que se halla dispuesto por los sagrados canones, y constitutiones apostolicas, y por los decretos del Concilio Tridentino; antes bien, si aconteciere esto, hallandonos ocupando esta cathedra de San Pedro, como lo deseamos sumamente, ni la multitud de los negocios que Nos oprimen, ni el peso de nuestra abanzada edad Nos desalentará para dexar de poner por Nos mismo, en el cumplimiento de una obra tan saludable, la misma aplicacion, y trabajo, que tantos años ha, quando Nos hallabamos in *Minoribus*, en los tiempos de nuestros predecesores, pusimos diligentemente, ya sea para la resolucion de las cosas que se establecieron en las letras del Papa Inocencio XIII. de feliz recordacion, que empiezan; *Apostolici Ministerii*, ya para la fundacion de la Universidad de Cervera, ya para el establecimiento de la insigne colegiata de San Ildefonso, y otros importantisimos negocios pertenecientes á los reynos de las Españas.

Y por lo tocante á las nominaciones, presentaciones, colaciones, y provisiones, que en lo succesivo se hicieren de las iglesias, y beneficios ecclesiasticos, que se hallan en los reynos, y provincias de las Españas; Nos, adhiriendo al referido tratado, no intentamos establecer cosa nueva en quanto á las Iglesias arzobispales, y obispales de dichos reynos, y provincias, ni por lo que mira á los monasterios, y beneficios consistoriales escritos, y tasados en los libros de nuestra Camara Apostolica, como ni tampoco en quanto á otros beneficios ecclesiasticos de qualquiera calidad, y nombre, que se hallan en los reynos, y dominios de Granada, y de las Indias, y otros algunos, que tambien existen en otras partes, y que se sabe que han sido, y son hasta el presente dia, sin contradiccion alguna, de derecho de patronato de dichos Reyes Catholicos por fundacion, ó dotacion, ó por privilegios, y letras apostolicas, ú otros legitimos titulos; sino que queremos, y decretamos, que asi las referidas iglesias, y monasterios, y otros beneficios consistoriales, como los demas beneficios ecclesiasticos existentes en los expresados reynos de Granada, y de las Indias, y demas referidos, se confieran, y provean á nominacion, y presentacion de los mencionados Reyes Catholicos como antes, todas las veces que aconteciere vacar, ó carecer respectivamente de Pastores, ó Prelados, Rectores, ó Comendatarios; pero observandose inconcusamente, que los nombrados, y presentados para estas iglesias, monasterios, y beneficios consistoriales, deban, y estén obligados á impetrar de Nos, y de esta Sede Apostolica las acostumbradas letras de colacion, y provision, y á pagar, sin inovacion alguna, las tasas acostumbradas de nuestra Dataria, Chancilleria, y Camara Apostolica, y otros derechos, y emolumentos debidos á los Oficiales, como se ha practicado hasta aqui.

Y de todas las demas dignidades en las iglesias cathedrales, y colegiatas, y tambien de los canonicatos, y prebendas de las dichas iglesias, y beneficios ecclesiasticos, sitos en qualesquiera iglesias de los referidos reynos, y provincias, Nos adhiriendo al expresado tratado, y tambien con autoridad apostolica, y tenor de las presentes letras, reservamos perpetuamente á nuestra libre disposicion, y de la Sede Apostolica, ciertas dignidades, y ciertos canonicatos, y prebendas, y algunos beneficios se-

vulsis, siquidem in istis nullam amplius jurisdictionem habet Imperator. Cokier. *loc. citat. Scholia in primarias preces Imperatoris, fol. 32.* sub verbis præcis ipsius indulti: *Per Sacrum Romanum Imperium videlicet constitutorum.* Quamvis tamen Collator, vel Collatrix, v. gr. Episcopus, Abbas, vel Abbatisa habitet extra fines Sacri Romani Imperii, sed intra istud beneficia saltem quatuor habeat ad sui collationem spectantia, tenetur ad recipiendas primas preces Imperatoris ratione dictorum beneficiorum, utpote consistentium intra fines Imperii, quia

Pontifex concedens indultum non respexit ad domicilium Collatorum, sed ad locum, in quo beneficia consistunt, uti patet ex citatis verbis indulti: *Per Sacrum Romanum Imperium videlicet constitutorum.* Secus vero est dicendum, quando Collator habitat quidem in Imperio, sed beneficia conferenda consistunt extra illud, quia indultum ad ea non extenditur, cum sit limitatum ad beneficia existentia in Imperio, ibi: *Per Sacrum Romanum Imperium,* limitata autem causa limitatum producit effectum; *leg. In agris, ff. de acquir. rerum dominio, leg.*

» & illis, ac de Apostolica Sede benemerentibus, certas dignitates, certosque canonicatus, & præbendas, ac nonnulla beneficia hujusmodi speciali denominatione designata, in prædicto tractatu expressa, ac etiam inferius enuncianda, quæ omnia numero sunt duo supra quinquaginta, eidem tractatui inhærentes, ac etiam auctoritate apostolica, & præsentium literarum tenore, liberæ nostræ, & Apostolicæ Sedis dispositioni perpetuo reservamus; ita ut quocumque tempore, etiamsi Apostolica Sedes tunc vacaverit, & quocumque anni mense, etiamsi in ejusmodi civitatibus & diocesis sita fuerint, quorum Episcopis & Præsulibus, etiam Cardinalatus honore fulgentibus, quæcumque Indulta etiam amplissima, conferendi nonnulla, aut omnia beneficia ecclesiastica Apostolicæ Sedi alioquin reservata & affecta forsitan concessa fuerint, aut imposterum, ut infra, concedantur, & quocumque modo, seu titulo, etiam per assecutionem alicujus ecclesiæ, aut beneficii ecclesiastici de Catholicorum Regum patronatu, seu alias ad nominationem & præsentationem eorundem Regum pertinentis, aut ex cujuscumque persona eadem vacare contigerit, ac etiamsi aliqua ex ipsis de eodem regio patronatu ex fundatione, dotatione, privilegio, aliove legitimo titulo esse comperiantur, quoniam ita in prædicto tractatu conventum fuit, à nemine præterquam à Nobis, & successoribus nostris Romanis Pontificibus pro tempore futuris, de ipsis disponi & provideri possit; sed quoties ea & eorum singula, ut supra, vacaverint, toties à Nobis, seu à Romano Pontifice pro tempore existente, aut proximo futuro, idoneis Clericis, seu Presbyteris, natione Hispanis, Nobis, & illis respectivo benevisis, absque ulla pensionis reservatione, seu cautionis exactione, libere conferantur; iidemque Clerici, seu Presbyteri, quorum favore de ipsis dispositum fuerit, apostolicas provisionis suæ literas reportare, & consuetas taxas & emolumenta Cameræ Apostolicæ, aliisque Romanæ Curie officii, & Officialibus debita, persolvere etiam teneantur.

» Tituli autem, & denominationes dictorum quinquaginta duorum ex dignitatibus, & canonicatibus, ac præbendis, nec non beneficiis hujusmodi, in variis dictorum regnorum & provinciarum ecclesiis, atque diocesis consistentium, quarum & quorum liberam, & fixam dispositionem Nobis & successoribus nostris Romanis Pontificibus in perpetuum reservavimus, sunt, prout sequitur.

» Abulen. in Cathedrali, *Archidiaconatus de Arevalo nuncupatus.*

» Auriem. in Cathedrali, *Archidiaconatus de Bubal nuncupatus.*

» Barchinonen. *Prioratus, olim Regularis, & modo secularis collegiatae ecclesiæ Sanctæ Annæ.*

» Burgen. in Cathedrali, *Scholastria.*

» In eadem Cathedrali, *Archidiaconatus de Palenzuela nuncupatus.*

» Calaguritan. in Cathedrali, *Archidiaconatus de Naxara nuncupatus.*

» In eadem Cathedrali, *Thesaurariatus.*

» Carthaginen. in Cathedrali, *Scholastria.*

» Item, *Beneficium simplex de Albazete nuncupatum.*

» Cæsaraugustan. in Cathedrali, *Archipresbyteratus de Daroca nuncupatus.*

» In eadem Cathedrali, *Archipresbyteratus de Belchite nuncupatus.*

FERRAR. BIBLIOTH. TOM. I.

» Ci-

ñalados con especial denominacion, y expresados en el referido tratado, y que tambien se nombrarán abaxo, todos los quales componen el numero de cinquenta y dos, para que á Nos, y á los Pontífices Romanos nuestros sucesores Nos quede algun arbitrio de proveer, y gratificar á personas ecclesiasticas de la nacion española, que sobresalgan en bondad de costumbres, y doctrina, ó que por otra parte sean benemeritas de Nos, y de ellos, y de la Sede Apostolica; de manera que no pueda proveerse, ni disponerse de ellos por otro que por Nos, y los Pontífices Romanos nuestros sucesores, en tiempo alguno, aunque entonces se halláre vacante la Sede Apostolica, y en qualquiera mes del año, aunque se halláren sitios en ciudades, y diocesis, á cuyos Obispos, y Prelados, aunque gocen del honor del Cardenalato, se hubieren acaso concedido, ó se concedieren en adelante, como abaxo se dice, qualesquiera indultos aunque amplissimo, de conferir algunos, ó todos los beneficios ecclesiasticos reservados, y affectos por otra parte á la Sede Apostolica, y que acontecere vacar por qualquiera modo, ó titulo, aun por consecucion de otra iglesia, ó beneficio ecclesiastico de patronato de los Reyes Catholicos, ó pertenecientes por otra parte á la nominacion, y presentacion de los mismos Reyes, ó por qualquiera persona, y aunque se halláre que algunos de ellos sean del dicho patronato real por fundacion, dotacion, privilegio, ú otro legitimo titulo, porque asi se ha convenido en el referido tratado; sino que siempre, y todas quantas veces vacaren todos, y cada uno de ellos, como arriba se ha dicho, se confieran libremente por Nos, ó el Pontífice Romano que por tiempo fuere, ó próximo futuro, á Clerigos, ó Presbyteros idoneos de la nacion española, bien vistos de Nos, y de ellos respectivamente, sin reservacion alguna de pension, ó exacción de fianza, y que los dichos Clerigos, ó Presbyteros, á cuyo favor se dispusiere de los expresados beneficios estén obligados á sacar las letras apostolicas de su provision, y á pagar tambien las tasas acostumbradas, y emolumentos debidos á la Camara Apostolica, y á otros officios, y Oficiales de la Curia Romana.

Y los titulos, y denominaciones de las dichas cinquenta y dos dignidades, canonicatos, y prebendas, y beneficios existentes en varias iglesias, y diocesis de los referidos reynos, y provincias, cuya libre, y fixa disposicion hemos reservado perpetuamente en Nos, y en los Pontífices Romanos nuestros sucesores, son como se siguen.

En la Cathedral de Avila, *el Arcedianato llamado de Arevalo.*

En la Cathedral de Orense, *el Arcedianato llamado de Bubal.*

En Barcelona, *el Priorato, antes Regular, y ahora Secular, de la Iglesia colegiata de Santa Ana.*

En la Cathedral de Burgos, *la Maestrecollta.*

En la misma Cathedral, *el Arcedianato llamado de Palenzuela.*

En la Cathedral de Calahorra, *el Arcedianato llamado de Naxera.*

En la misma Cathedral, *la Tesorería.*

En la Cathedral de Cartagena, *la Maestrescollta.*

Item, *el Beneficio simple llamado de Albazete.*

En la Cathedral de Zaragoza, *el Arciprestazgo llamado de Daroca.*

En la misma Cathedral, *el Arciprestazgo llamado de Belchite.*

Zz

En

leg. Cancellaveras, ff. de iis, quæ in testament. delentur, cum similibus, (in hujus asserti comprobationem multæ dispositiones contrahi poterant; dumtaxat in memoria 5. & 18. tit. 26. part. 2. cum. leg. 20. tit. 28. p. 3. retineatur. Concordat lex 19. tit. 5. ejusd. part.) neque privilegium egreditur suos terminos. Cochier in prec. primar. sect. 2. §. Quod si per te, in Scholiis, fol. 32. & alii passim. (Concordat Reg. 17. & 18. tit. 34. part. 7. Conducit bene perfecta lex 2. tit. 1. part. 2. Vide pagin. 301. verb. Beneficium ad num. 4.) Colligitur se-

cundo, posse Imperatorem concedere preces primarias ad beneficia vacantia, etiam in mensibus Ordinariorum; habetur in ipso indulto pontificio primarum precum Cæsarearum, citat. §. Quodque quicumque, & in Rota Romana anno 1618. 4. Maji expresse decisum fuit, quod indultum precum Cæsarearum comprehendit etiam beneficia vacantia in mensibus Ordinariorum, non obstantibus concordatis Germaniæ, cum illis nominatim, & expresse, prout requiritur, fuerit derogatum in eodem indulto posterioribus temporibus concessio; quam decisionem

„Civitaten Provinciæ Compostellanæ, in Cathedrali, „*Matriscolia*.

„Compostellan. in Cathedrali, *Archidiaconatus de la Reyna nuncupatus*.

„In eadem Cathedrali, *Archidiaconatus Sanctæ Tesisæ nuncupatus*.

„Item, *Thesaurariatus ejusdem Cathedralis Ecclesiæ*.

„Conchen. in Cathedrali, *Archidiaconatus de Alarcon nuncupatus*.

„In eadem Cathedrali, *Thesaurariatus*.

„Corduben. in Cathedrali, *Archidiaconatus de Castro nuncupatus*.

„Item, *Beneficium simplex de Villalcazar*.

„Item, *Beneficium, Præstimonium nuncupatum de Castro y Espejo*.

„Derthusen. in Cathedrali, *Sacristia*.

„In eadem Cathedrali, *Hospitalaria*.

„Gerundens. in Cathedrali, *Archidiaconatus de Ampueda nuncupatus*.

„Giennen. in Cathedrali, *Archidiaconatus de Baeza nuncupatus*.

„Item, *Beneficium simplex de Arzonilla*.

„Illerden. in Cathedrali, *Præceptoría*.

„Ispalen. in Cathedrali, *Archidiaconatus de Xerez nuncupatus*.

„Item, *Beneficium simplex de la Puebla de Guzman nuncupatum*.

„Item, *Beneficium, Præstimonium nuncupatum in Ecclesia Sanctæ Crucis de Excixa*.

„Majoricen. in Cathedrali, *Præceptoría*.

„Item, *Præpositura Sancti Antonii de Sancto Antonio Viennen*.

„Nullius Diocesis, Provinciæ Toletanæ, *Beneficium simplex Sanctæ Mariæ de Alcalá Real*.

„Oriolen. *Beneficium simplex Sanctæ Mariæ de Elche*.

„Oscen. in Cathedrali, *Cantoria*.

„Oveten. in Cathedrali, *Cantoria*.

„Oxomen. in Cathedrali, *Scholastria*.

„In eadem Cathedrali, *Abbatia Sancti Bartholomæi*.

„Pampilonen. *Hospitalaria, olim regularis, modo commendatari solita*.

„Item, *Præceptoría Generalis loci de Olite*.

„Placentin. Provinciæ Compostellanæ, in Cathedrali, *Archidiaconatus de Medelin nuncupatus*.

„In eadem Cathedrali, *Archidiaconatus de Truxillo nuncupatus*.

„Salamantin. *Archidiaconatus de Monleon nuncupatus*.

„Seguntin. in Cathedrali, *Thesauraria*.

„In eadem Cathedrali, *Abbatia Sanctæ Colomæ nuncupata*.

„Tarraconen. in Cathedrali, *Prioratus*.

„Tirasonen. in Cathedrali, *Thesaurariatus*.

„Toletan. in Cathedrali, *Thesaurariatus*.

„Item, *Beneficium simplex de Ballejas*.

„Tuden. *Beneficium simplex Sancti Martini de Roxal*.

„Valentin. in Cathedrali, *Sacristia Major*.

„Urgellen. in Cathedrali, *Archidiaconatus de Andorra nuncupatus*.

„Zamoren. in Cathedrali, *Archidiaconatus de Toro nuncupatus*.

„Ceterum quum alias super nonnullis dignitatibus,

„&

En la Cathedral de Ciudad-Rodrigo de la Provincia de Santiago, *la Maestrescolía*.

En la Cathedral de Santiago, *el Arcedianato llamado de la Reyna*.

En la misma Cathedral, *el Arcedianato llamado de Santa Tesia*.

Item, *la Tesorería de la misma Iglesia Cathedral*.

En la Cathedral de Cuenca, *el Arcedianato llamado de Alarcon*.

En la misma Cathedral, *la Tesorería*.

En la Cathedral de Cordova, *el Arcedianato llamado de Castro*.

Item, *el Beneficio simple de Villalcazar*.

Item, *el Beneficio préstamo llamado de Castro, y Espejo*.

En la Cathedral de Tortosa, *la Sacristía*.

En la misma Cathedral, *la Hospitalaria*.

En la Cathedral de Gerona, *el Arcedianato llamado de Ampurdán*.

En la Cathedral de Jaen, *el Arcedianato llamado de Baeza*.

Item, *el Beneficio simple de Arzonilla*.

En la Cathedral de Lérida, *la Præceptoría*.

En la Cathedral de Sevilla, *el Arcedianato llamado de Xerez*.

Item, *el Beneficio simple llamado de la Puebla de Guzmán*.

Item, *el Beneficio llamado Préstamo en la Iglesia de Santa Cruz de Ezija*.

En la Cathedral de Mallorca, *la Præceptoría*.

Item, *la Præpositura de San Antonio de Santo Antonio Viennen*.

Nullius Diocesis de la Provincia de Toledo, *el Beneficio simple de Santa Maria de Alcalá Real*.

Orihuela, *el Beneficio simple de Santa Maria de Elche*.

En la Cathedral de Huesca, *la Chantría*.

En la Cathedral de Oviedo, *la Chantría*.

En la Cathedral de Osma, *la Maestrescolía*.

En la misma Cathedral, *la Abadía de San Bartholomé*.

Pamplona, *la Hospitalaria, antes Regular; ahora Encomienda*.

Item, *la Præceptoría general del Lugar de Olite*.

En la Cathedral de Plasencia de la Provincia de Santiago, *el Arcedianato llamado de Medellin*.

En la misma Cathedral, *el Arcedianato llamado de Truxillo*.

Salamanca, *el Arcedianato llamado de Monleon*.

En la Cathedral de Sigüenza, *la Tesorería*.

En la misma Cathedral, *la Abadía llamada de Santa Coloma*.

En la Cathedral de Tarragona, *el Priorato*.

En la Cathedral de Tarazona, *la Tesorería*.

En la Cathedral de Toledo, *la Tesorería*.

Item, *el Beneficio simple de Vallecas*.

Tui, *el Beneficio simple de San Martin de Rosal*.

En la Cathedral de Valencia, *la Sacristía Mayor*.

En la Cathedral de Urgel, *el Arcedianato llamado de Andorra*.

En la Cathedral de Zamora, *el Arcedianato llamado de Toro*.

En lo demas, habiendose suscitado en otro tiempo

al-

12 nem refert Cochier. *leg. citat. fol. 53.* Et sic de facto continua praxi semper solent Imperatores primarias preces concedere, etiam in mensibus Ordinariorum alioquin nimis angusta foret hæc gratia, si ad solos menses pontificios restringeretur; Cochier. *loc. cit. fol. 62. & 63.*

13 Colligitur tertio, posse Imperatores preces primarias
14 concedere ad quævis beneficia Sedi apostolicæ reservata. Excipiuntur tamen ea beneficia; quæ Papæ reservata sunt in *extravagan. Ad regimen, cap. 13. de præbendis inter communes*, ut sunt beneficia Cardinalium, & Offi-

cialium Curia romanæ ubicumque decedant. Item beneficia eorum, qui aliunde cujusvis negotii causa ad Curiam veniunt, si in Curia, vel in accessu, & redditu intra duas dietas à Curia distantes, moriantur. Item beneficia, quæ vacant per privationem, depositionem, translationem, promotionem, vel assecutionem alterius beneficii incompatibilis, si talis privatio, depositio, translatio, promotio, seu collatio beneficii per Sedem apostolicam facta sit &c. Hæc enim beneficia non comprehenduntur sub primariis precibus; alia vero omnia, etsi reser-

va -
» & canonicatum ac præbendarum, seu beneficiorum in ecclesiis cathedralibus Palentina, & Mindonien. alias etiam vacantium, provisionibus apostolica auctoritate factis, aliqua controversia insurrexerit propter quam de illis provisi, earum & eorum actualem possessionem respective adipisci nequiverunt: sublata modo per Tractatus prædicti conclusionem & ratificationem, ut præfertur, qualibet controversiæ causa: Idem, ut supra, provisi, eorum respectivè literarum apostolicarum vigore, in dictarum dignitatum, & canonicatum, ac præbendarum, seu beneficiorum hujusmodi, veram, realem, & actualem possessionem, juxta conventa in eodem tractatu, sine mora induci debent.

» Quo vero ad ceteras dignitates, & canonicatus, ac præbendas, nec non beneficia ecclesiastica cum cura, & sine cura in eorundem regnorum ecclesiis sita, quæ deinceps quovis modo vacare contigerit, ut pro eorum futuris collationibus & provisionibus certa methodus præfiniatur, volumus primo, atque statuimus, Archiepiscopos, & Episcopos ecclesiarum in iisdem regnis consistentium, aliosque inferiores conferendi potestatem habentes, ea nimirum beneficia, quæ conferendi jus habent, prout antea, quoties in *Martii, Junii, Septembris, & Decembris* mensibus tantum, etiamsi Sedes Apostolica tunc vacet, vacare contigerit (Gratiis conferendi in sex alternatim anni mensibus, quæ iisdem Archiepiscopis & Episcopis, quamdiù ipsi apud ecclesias & dioceses suas vere & personaliter resedissent, concedi consueverant, quæque imposterum minime concedentur, penitus exclusis) futuris temporibus conferre, ac idoneis & benemeritis personis de illis providere debere: Ac ita quoque ecclesiasticas personas, seu patronos ecclesiasticos, quibus ad aliqua beneficia ecclesiastica pro tempore vacantia nominatio, seu præsentatio personæ idonearum in eis, ad nominationem, seu præsentationem hujusmodi, per Ordinarium loci, aut alias instituendum, cessantibus reservationibus & affectionibus apostolicis spectat & pertinet ad eadem beneficia in iisdem dumtaxat mensibus pro tempore vacantia, futuris quoque temporibus nominare vel præsentare posse, ac debere.

» At quia quædam ecclesiarum capitula, & Canonici, nec non Rectores, ac monasteriorum Abbates, atque etiam Christi-fidelium confraternitates ecclesiastica auctoritate erectæ, quibus electio personarum idoneæ ad aliquot beneficia hujusmodi, dum ea pro tempore vacant, competere dignoscitur, ad Nos, & Sedem Apostolicam, pro reportanda electionum hujusmodi confirmatione, per literas apostolicas facienda, recursum habere solent; volumus etiam, atque statuimus, nihil in hac parte innovandum esse, sed omnia, quæ hæcenus circa hæc observata fuerunt, imposterum quoque observari debere.

» Canonicatus autem illos, & *Magistrales, Doctorales, Lectorales, ac Pœnitentiarias*, vulgo de *Officio* nuncupatas præbendas dictarum ecclesiarum, quæ prævio concursu conferri solent, etiam deinceps eisdem modo & forma usque nunc laudabiliter servatis, absque minima in aliquo innovatione, futuris temporibus conferri & expediri: Pariterque quoad ea beneficia, quæ de jure patronatus laicorum privatarum personarum ex fundatione vel dotatione existunt, nihil penitus innovari, volumus & decernimus.

» De parochialibus etiam ecclesiis, aliisque beneficiis

alguna controversia sobre algunas provisiones hechas con autoridad apostolica de dignidades, y canonicatos, prebendas, ó beneficios, vacantes tambien en otro tiempo en las iglesias cathedrales de Palencia, y Mondofiedo, por la qual no pudieron los provistos en ellas tomar respectivamente su actual posesion; abolida al presente qualquiera causa de disputa por la conclusion, y ratificacion del mencionado tratado, como va referido; deberán los expresados provistos, en virtud de sus letras apostolicas respectivamente, entrar sin dilacion, en la verdadera, real, y actual posesion de dichas dignidades, canonicatos, y prebendas, ó beneficios, segun lo convenido en el referido tratado.

Y en quanto á las demas dignidades, canonicatos, y prebendas, como tambien á los beneficios ecclesiasticos *cum Cura, & sine Cura*, sitos en las iglesias de dichos reynos, que aconteciere vacar en adelante, de qualquier modo que sea, para que se prefixe un metodo cierto en las colaciones, y provisiones futuras de ellos, queremos en primer lugar, y establecemos, que los Arzobispos, y Obispos de las iglesias existentes en los mismos reynos, y otros inferiores, que tienen facultad de conferir, deban en los futuros tiempos conferir como antes, es á saber, aquellos beneficios que tienen derecho de conferir, y proveerlos en personas idoneas, y benemeritas, siempre que aconteciere que vaquen en los meses de *Marzo, Junio, Setiembre, y Diciembre* tan solamente, aunque entonces se halle vacante la Sede Apostolica, excluidas enteramente las gracias de conferir alternativamente en seis meses del año, que se habian acostumbrado conceder á los expresados Arzobispos, y Obispos todo el tiempo que residiesen verdadera, y personalmente en sus iglesias, y diocesis, y que en adelante no se concederán en manera alguna. Y que del mismo modo las personas ecclesiasticas, ó patronos ecclesiasticos á quienes toca, y pertenece la nominacion, y presentacion de algunos beneficios ecclesiasticos por tiempo vacantes, en personas idoneas, que suelen instituirse en ellos en virtud de este nombramiento, ó presentacion por el Ordinario del lugar, ó de otra manera, puedan, y deban tambien en los futuros tiempos nombrar, y presentar á los mencionados beneficios vacantes por tiempo en los dichos meses tan solamente, cessando las reservaciones, y afecciones apostolicas.

Y porque algunos Cabildos, y Canonigos de Iglesias, Rectores, y Abades de monasterios, y tambien Cofradias erigidas con autoridad ecclesiastica, á las quales se sabe pertenecer la eleccion de persona idonea para algunos beneficios semejantes quando llegan á vacar por tiempo, suelen recurrir á Nos, y á la Sede Apostolica para obtener la confirmacion de estas elecciones, que se ha de hacer por letras apostolicas, queremos tambien, y establecemos, que nada se haya de innovar en esta parte, sino que todo lo que se hubiere observado hasta aqui acerca de esto, se deba observar tambien en adelante.

Y los *Canonicatos, magistralias, doctorales, lectorales, y penitenciarias*, llamadas vulgarmente *Prebendas de Oficio* de dichas Iglesias, que suelen conferirse precediendo concurso, se den, y confieran tambien en adelante, y en los futuros tiempos en el mismo modo, y forma guardada loablemente hasta aqui, sin la mas minima innovacion en cosa alguna; igualmente queremos, y decretamos, que no se innove la menor cosa en quanto á los beneficios que existen de derecho de patronato de laicos de personas particulares por fundacion, ó dotation.

Tambien se deberá disponer como antes de las iglesias

vata Papæ, sub iis continentur, exceptio enim aliquorum casuum firmat regulam in contrarium quoad casus non exceptos; *authent.* Ut autem lex, & ibi *Gloss. verb.* In auxilio, *junct. Gloss. margin. de non alienand. &c.* (*Vid. pag. 230. vers. Axioma :: prope med. cum pag. 251. in fin. n. 7.*) *Coch. l. c. sect. 4. verb.* Alias quam per const.

18 Ad regimen, *fol. 63.* Colligitur quarto, posse Imperatorem per primas preces nominare eandem personam ad plura beneficia, ita tamen ut, quam primum ejusmodi personam de aliquo dictorum beneficiorum provisa fuerit

cesset nominatio ipsius quoad alia beneficia; ut habetur, ex ipso indulto, *vers.* Ita quod celsitudo; & hanc nominationem ejusdem personæ ad plura beneficia potest ad libitum facere, vel simul scilicet per idem diploma, atque sub unico contextu verborum aliquem nominando ad diversas ecclesias, seu canonicatus, vel *successive*, scilicet hodie nominando precistam ad canonicatum, v. gr. Viennensem proxime vacaturum, & cras per aliud diploma nominando ipsum ad canonicatum Pragensem, vel Coloniensem pariter proxime vacaturum; & hoc in specie-

cia-

ciis ecclesiasticis animarum curam annexam habentibus, prævio concursu, juxta formam in Concilii Tridentini decreto super modo de illis providendi edito, præscriptam, ut antea, disponi debebit; nedum in casu earum & eorum vacationum in prædictis quatuor mensibus, sed etiam dum illæ, & illa in aliis octo annis mensibus vacaverint, aut alias earum & eorum dispositio Apostolicæ Sedi reservata fuerit, quamvis tunc præsentatio ad easdem parochiales, seu beneficia hujusmodi de reservato vacaturas & vacatura, ad Catholicos Reges, ut infra, pertinere debeat: In omnibus enim hujusmodi casibus, jus erit Catholico Regi pro tempore existenti, ac respective patronis ecclesiasticis, quoad parochiales ecclesias, & beneficia curata in dictis quatuor mensibus ad eorum nominationem & præsentationem pro tempore vacantes & vacantia, ex tribus, quos Examinatores Synodales in prædicto concursu approbaverint, quosque Ordinarius loci ad animarum curam idoneos eisdem respectivè significaverit unum eidem Ordinario præsentare, quem scilicet Rex ipse, seu respective patronus ecclesiasticus, inter dictos tres magis dignum in Domino judicaverit.

Salvis itaque semper, tam dictorum quinquaginta duorum ex dignitatibus, & canonicatibus, & præbendis, seu beneficiis ecclesiarum in dictis regnis consistentium, speciali reservatione Nobis, & Sedi Apostolicæ superius per Nos facta; quam omnibus & singulis declarationibus etiam huc usque expressis; Nos justis de causis animum nostrum digne moventibus, & præsertim ad veterem illam controversiam super prætenso Catholicorum Regum universali jure patronatus in omnia & singula beneficia ecclesiastica in Hispaniarum regnis atque provinciis existentia, juxta contenta in prædicto tractatu, tandem omnino ac perpetuo de medio tollendam; motu proprio, & auctoritate apostolica prædicto charissimo in Christo filio nostro Ferdinando Regi, ac pro tempore existenti Hispaniarum Regi Catholico, Jus universale nominandi & præsentandi ad ceteras omnes etiam post Pontificalem majores, aliasque metropolitanarum, & cathedralium, nec non principales, aliasque respective dignitates collegiatarum ecclesiarum, ac ad ceteros omnes canonicatus, & præbendas, portiones, abbatias, prioratus, commendas, parochiales ecclesias, personatus, officia, ceteraque beneficia ecclesiastica etiam patrimonialia, ac secularia, & cujusvis ordinis regularia, cum cura, & sine cura, cujuscumque sint qualitatis, & denominationis, actu existentia, & quæ forsitan in futurum, absque eo quod eorum fundatores Juspatronatus & præsentandi ad illa, sibi, suisque hæredibus, & successoribus reservent, canonicè erigentur & instituentur; & in quibusvis metropolitanis, cathedralibus, collegiatis, parochialibus, aliisque in Hispaniarum regnis atque provinciis, quæ actu ab eodem Ferdinando Rege possidentur, existentibus ecclesiis sita: Quoties dignitates, & canonicatus, ac præbendæ ceteraque beneficia hujusmodi in octo mensibus Sedi Apostolicæ reservatis, ac etiam in aliis quatuor annis mensibus Ordinariorum dispositioni, ut supra, præservatis, vacante Sede archiepiscopali, aut episcopali, vacaverint; aut alias eorum tunc vacantium dispositio Nobis & Sedi Apostolicæ generaliter, vel specialiter reservata, vel affecta existat, sive ad Nos, & Sedem eandem quovis titulo spectet & pertineat; in execu-

tias parroquiales, y otros beneficios ecclesiasticos, que tienen anexa la Cura de almas, precediendo el concurso, segun la forma establecida en el decreto del Concilio Tridentino, promulgado acerca del modo de proveerlos, no solamente en el caso de vacar estos, y aquellas en los referidos quatro meses, sino tambien quando unos, y otros vacaren en los otros ocho meses del año, ó en otra qualquiera manera estuviere reservada la disposicion de ellos á la Sede Apostolica, aunque entonces la presentacion para las mismas parroquiales, ó beneficios referidos de reserva que vacaren, deba pertenecer á los Reyes Catholicos, como abaxo se dice; porque en todos estos casos tendrá derecho el Rey Catholico por tiempo existente, y respectivamente los patronos ecclesiasticos por lo tocante á las iglesias parroquiales, y beneficios curados, que vacaren en lo succesivo, pertenecientes á su nominacion, y presentacion en los dichos quatro meses, de presentar al Ordinario del lugar uno de los tres que aprobaren los exáminadores synodales en el mencionado concurso, y que el mismo Ordinario les significare respectivamente ser idoneos para el cuidado de las Almas, es á saber, aquel que el mismo Rey, ó respectivamente el patrono ecclesiastico juzgaren entre los referidos tres por mas digno en el Señor.

Y salvas siempre, asi las dichas cinquenta y dos dignidades, canonicatos, y prebendas, ó beneficios de las iglesias existentes en los mencionados reynos, por la especial reservacion que hemos hecho arriba á Nos, y á la Sede Apostolica, como todas, y cada una de las declaraciones hechas tambien hasta aqui: Nos, por justas causas que dignamente mueven nuestro ánimo, y principalmente para abolir final, entera, y perpetuamente la antigua disputa sobre el pretendido derecho de patronato universal de los Reyes Catholicos á todos, y cada uno de los beneficios ecclesiasticos existentes en los reynos, y provincias de las Españas, segun lo convenido en el dicho tratado: motu proprio, y con autoridad apostolica, en execucion de las cosas convenidas, como arriba va dicho, y tambien por especial don de gracia, por el tenor de las presentes damos, y concedemos al expresado nuestro muy amado en Christo Hijo Fernando Rey, y al Rey Catholico de las Españas, que por tiempo fuere, el derecho universal de nombrar, y presentar á todas las demas dignidades, aunque mayores, despues de la Pontifical, y á las demas de metropolitanas, y cathedrales, y tambien á las dignidades principales, y á las demas respectivamente de iglesias colegiadas, y á todos los demas canonicatos, y prebendas, raciones, abadías, prioratos, encomiendas, iglesias parroquiales, personados, officios, y demas beneficios ecclesiasticos, aun patrimoniales, y seculares, y regulares de qualquiera orden *cum Cura*, & *sine Cura*, de qualquiera calidad, y denominacion que sean, existentes al presente, y que en adelante se erigieren, é instituyeren canonicamente, en caso de que los fundadores no se reserven en sí, y en sus herederos, y sucesores el derecho de patronato, y de presentar á ellos; y sitios en qualesquiera iglesias metropolitanas, cathedrales, colegiadas, parroquiales, y otras, existentes en los reynos, y provincias de las Españas, que actualmente se poseen por el dicho Fernando Rey, siempre que las referidas dignidades, canonicatos, y prebendas, y demas beneficios vacaren en los ocho meses reservados á la Sede Apostolica, y tambien en los otros quatro meses del año preservados, como arriba se expresa, á disposicion de los Ordinarios, estando vacante la silla arzobispal, ó episcopal, ó que de otra manera la disposicion de aquellas va-

12
19
22
cialem favorem precistæ, ut citius possit consequi benefi-
cium, nam citius solet contingere vacatio quædam in plu-
ribus, quam in una solummodo ecclesia. Una tamen va-
catione evenientes, & vacantis beneficii collatione sub-
secuta, omnes aliæ nominationes ad alia beneficia me-
diantibus primis precibus factæ, illico cessant, textu ex-
presso in ipso indulto primarum precum: ibi: *Ita tamen,
quod quam primum persona sic nominata de aliquo be-
neficio provisa fuerit, ejus nominatio, quoad alios Col-
latores, vel Collatrices facta, ipso jure expiret.* Ne vi-

delicet præter intentionem concedentis quis plura benefi-
cia incompatibilia consequatur, & retineat contra expres-
sam prohibitionem, *cap. Quia in tantum 5. cap. Cum te-
neamur 6. & cap. Si de multa 28. de præbendis & capit.*
Si Clericus *11. de præbendis in 6. & cap. Sanctorum 2.
dist. 70. cap. Singula 1. dist. 89. cap. Presbyteros 38.
caus. 16. q. 1. c. Clericus & c. Clericum 2. caus. 21. q. 1.
& extravag. Execrabilis Joann. XXII. de præbend. &
Concil. Trident. sess. 24. cap. 17. de reformat.*

Colligitur quinto, nominatum per preces Cæsareas 20
ad

tionem conventorum, ut supra, ac etiam ex speciali
»dono gratiæ, harum serie concedimus & indulgemus:
»Et pro majori concessionis & Indulti hujusmodi decla-
»ratione & firmitate, eundem Ferdinandum Regem,
»ac pro tempore existentes Hispaniarum Reges Catho-
»licos illius successores, in omnia jura Nobis, & pro
»tempore existenti Romano Pontifici, eidemque Apos-
»tolicæ Sedi, super collatione quorumvis beneficiorum
»hujusmodi, vigore reservationum apostolicarum, hæcte-
»nus competentia, ac sive per Nos ipsos, & per orga-
»num Dataria, & Cancellaria Apostolicæ, sive per
»nostros, dictæque Sedis Nuncios in Hispaniarum reg-
»nis residentes, aliosque quoscumque per apostolica In-
»dulta ad id facultate donatos, exerceri solita, plenarie
»ac perpetuo subrogamus: Itaut ipse Ferdinandus Rex,
»ejusque successores Catholici Reges, concessio sibi uni-
»versali jure nominandi & præsentandi ad omnia &
»singula beneficia prædicta in Hispaniarum regnis atque
»provinciis actu ab eodem Catholico Rege possessis
»existentia, dictisque juribus, etiam Apostolica Sede
»vacante, juxta præmissas declarationes, uti libere pos-
»sint, & in omnibus exercere valeant, eodem modo,
»quo idem Ferdinandus Rex, ejusque Prædecessores
»Catholici Reges, quoad ecclesias, & beneficia eccle-
»siastica de eorum regio jure patronatus antea existen-
»tia, hujusmodi regii patronatus juribus uti, eaque
»exercere consueverunt: Ideoque nullum de cetero in-
»dultum conferendi beneficia ecclesiastica Apostolicæ
»Sedi reservata in dictis Hispaniarum regnis, prædicto
»Nuncio Apostolico, aut alicui ex Sanctæ Romanæ Ec-
»clesiæ Cardinalibus, seu Archiepiscopis, vel Episco-
»pis, aliisve quibuslibet, nisi de expresso tunc existen-
»tis Hispaniarum Regis Catholici consensu, conceden-
»dum fore statuimus atque decernimus.

»Volumus autem, ut omnes & singuli Clerici, seu
»Presbyteri, qui ad beneficia suprædicta per ipsum Fer-
»dinandum Regem, ejusque successores Hispaniarum
»Reges Catholicos, præsentis concessionis vigore, no-
»minati & præsentati fuerint, etiamsi beneficia hujus-
»modi per assecutionem alicujus ecclesiæ, aut alterius
»beneficii ecclesiastici de Catholicorum Regum patro-
»nato, seu alias ad nominationem & præsentationem
»eorundem Regum pertinentis, seu, ut vulgo dicitur,
»per resulta Regia, vacaverint, institutionem & cano-
»nicam collationem ab eorum respective Ordinariis in-
»distincte petere, & reportare teneantur, absque ulla
»litterarum apostolicarum expeditione.

»Quatenus vero iidem nominati & præsentati, aut
»etatis defectu, aut alio quovis impedimento, juxta ca-
»nonicas sanctiones, ipsis quomodolibet obstante, ad
»beneficia hujusmodi assequenda, aut retinenda, alicu-
»jus indigerent apostolicæ dispensationis, aut gratiæ,
»seu aliquid aliud eis necessarium foret, quod ordina-
»riæ Episcoporum auctoritatis & potestatis limites ex-
»cederet; tunc in omnibus hujusmodi casibus, ad Se-
»dem Apostolicam, ut antea factum fuit, ita etiam per-
»petuis futuris temporibus, recursum habere, & ne-
»cessarias sibi dispensationum gratias impetrare, & ex-
»pedire, ac solita jura & emolumenta in Dataria, &
»Cancellaria apostolicis persolvere etiam teneantur; nul-
»lius tamen pensionis, aut cedulae bancariæ præstandæ
»onere gravari debeant.

»Nos enim, sæpedito tractatui inhærentes, ac etiam
»habita ratione compensationis ab eodem Ferdinando
»Rege, pro sui regii animi æquitate, ad obviandum
»præ-

cantes se halle entonces reservada, ó afecta general, ó
especialmente á Nos, y á la Sede Apostolica, ó que toque,
y pertenezca por qualquiera titulo á Nos, y á la misma
Sede. Y para mayor declaracion, y firmeza de esta conce-
sion, é indulto, subrogamos plenaria, y perpetuamente al di-
cho Fernando Rey, y á los Reyes Catholicos de las Españas,
sus sucesores, por tiempo existentes, en todos los derechos
competentes hasta aqui á Nos, y al Pontífice Romano, que
por tiempo fuere, y á la expresada Sede Apostolica, sobre
la colacion de qualesquiera beneficios, en virtud de las re-
servaciones apostolicas, y que solian exercerse por Nos
mismo, y por medio de la Dataria, y Chancilleria aposto-
lica, ó por nuestros Nuncios, y de la referida Sede, resi-
dentes en los reynos de las Españas, ó por otros quales-
quiera autorizados con facultad para ello por Indultos apos-
tolicos; de manera, que el mencionado Fernando Rey, y
los Reyes Catholicos sus sucesores puedan usar libremen-
te, y exercer en todo, y por todo el derecho universal con-
cedido á ellos de nombrar, y presentar á todos, y cada uno
de los referidos beneficios existentes en los reynos, y pro-
vincias de las Españas, que actualmente posee el dicho
Rey Catholico, y de los expresados derechos, aunque se hal-
le vacante la Sede Apostolica, segun las referidas declara-
ciones, del mismo modo en que el mencionado Fernando
Rey, y los Reyes Catholicos sus predecesores han acos-
tumbrado usar de los derechos de su patronato real, y exer-
cerlos en quanto á las iglesias, y beneficios eclesiasticos,
que antes eran de su patronato real; y por tanto estable-
cemos, y decretamos, que no se haya de conceder en ade-
lante indulto alguno de conferir beneficios eclesiasticos re-
servados á la Sede Apostolica en dichos reynos de las Es-
pañas, al referido Nuncio Apostolico, ni á ningun Carden-
al de la Santa Iglesia Romana, Arzobispos, ú Obispos,
ni á otros qualesquiera, sin expreso consentimiento del
Rey Catholico de las Españas entonces existente.

Y queremos, que todos, y cada uno de los Clerigos,
ó Presbyteros, que fueren nombrados, y presentados pa-
ra los expresados beneficios por el dicho Fernando Rey, y
por los Reyes Catholicos de las Españas sus sucesores,
en virtud de la presente concesion, aunque vacaren estos
beneficios por consecucion de otra Iglesia, ó de otro be-
neficio eclesiastico perteneciente al Patronato de los Re-
yes Catholicos, ó que por otra parte sea de la nominacion,
y presentacion de los mismos Reyes, ó por resulta Real,
como vulgarmente se dice, estén obligados á pedir, y ob-
tener indistintamente la institucion, y canonica colacion
de sus Ordinarios respectivamente, sin expedicion alguna
de letras apostolicas.

Pero si los referidos nombrados, y presentados, obs-
tandoles de qualquiera manera que sea, el defecto de la
edad, ú otro qualquiera impedimento, segun las sancio-
nes canonicas, para obtener, ó retener estos beneficios,
necesitaren de alguna dispensacion, ó gracia, ó de otra
qualquiera cosa que excediere los límites de la autoridad,
y potestad ordinaria de los Obispos; en todos estos casos
deban recurrir tambien en los futuros perpetuos tiempos
á la Sede Apostolica, como se ha hecho hasta aqui, para
impetrar, y expedir las gracias necesarias de estas dispen-
saciones, y estén obligados tambien á pagar los dere-
chos, y emolumentos acostumbrados en la Dataria, y
Chancilleria Apostolica; pero sin que deban ser graba-
dos con pension alguna, ó la carga de dar cedulae ban-
carias.

Nos, pues, adhiriendo al referido tratado, y atendien-
do tambien á la recompensa hecha ya por el mencionado
Rey Fernando, segun la equidad de su real ánimo para
ob-

ad beneficium, debere illud intra mensem numerandum à tempore, quo ipsi talis beneficii vacatio innotuit, per se, vel per procuratorem ad id speciale mandatum habentem ipsum beneficium acceptare, sicque ante elapsum mensem Collatori ordinario, v. gr. Episcopo, vel ejus Vicario, vel Capitulo capitulariter congregato, si collatio ad illud spectet, insinuare rescriptum precum Cæsarearum; ut habetur expresse in ipso indulto primarum precum, ibi: *Et quæ personæ, pro quibus preces, seu nominationes ad illa se extendunt, infra mensem postquam ip-*

sis vacatio hujusmodi beneficiorum innotuerit, duxerit acceptanda. Aliter si post lapsum mensem, nulla sit facta insinuatio primarum Cæsarearum precum, Collator ordinarius poterit beneficium vacans conferre alteri; *Cochier. loc. cit. vers. Post mensem. Pirhing. lib. 3. tit. 5. de præbend. num. 577. Reiffenstuel, & alii.* Idque merito fuit statutum, quia diutina ecclesiarum vacatio solet ipsis esse dispendiosa, & præjudicialis; *cap. Quam sit ecclesiæ 6. de elect. in 6.* Et iste mensis est computandus à tempore vacationis publicæ notæ in loco, vel ecclesia be-

»prævisis ex hoc Apostolicæ Cameræ nostræ dispendiis, »jam præstitæ, hujusmodi pensiones super fructibus, »redditis, & proventibus quorumcumque ecclesiasticorum beneficiorum per dicta Hispaniarum regna & »provincias existentium, tam scilicet in apostolicis collationibus, & provisionibus pro tempore faciendis »quingenta duorum beneficiorum, quæ nostræ & »Apostolicæ Sedis liberæ dispositioni superius reservavimus; ac in confirmationibus dictarum electionum per »quasdam ecclesiasticas personas, earumque collegia, »ut præfertur, ad nonnulla beneficia de eorum jure patronatus ecclesiastico existentia, pro tempore factarum, »& in concessionibus hujusmodi dispensationum atque »gratiarum; quam etiam in aliis quibuscumque casibus »forsan de futuro occurrentibus; numquam imposterum »in qualibet, vel minima quantitate reservandas, aut »imponendas, & consequenter nullas omnino cautiones, seu cedulas bancarias pro earum solutione exigendas esse & fore (firmis tamen remanentibus illis, »quæ ad hunc diem reservatæ, & impositæ, ac respective præstitæ fuerunt), earumdem præsentium tenore »decernimus, & perpetuo statuimus.

»Hoc tamen per easdem præsentibus, juxta tractatus »prædicti tenorem, expresse declaratum volumus, quod »per cessionem & subrogationem præmissorum jurium »nominandi, præsentandi, & patronatus, favore præfati Ferdinandi Regis, & pro tempore existentium »Catholicorum Regum, per Nos factam, nulla ipsis »jurisdictio ecclesiastica super ecclesiis in hujusmodi juribus comprehensis, aut super personis, quæ ad eadem ecclesias, & beneficia, vigore concessionis ac »subrogationis hujusmodi, nominabuntur & præsentabuntur, concessa & acquisita censi debet; sed ipsæ »præfata ecclesiæ, ac etiam personæ hujusmodi, non »secus ac aliæ, quibus de præmissis quingenta duobus ecclesiasticis beneficiis, seu dignitatibus, canonicatibus, & præbendis, Nobis & Apostolicæ Sedi, ut »præfertur, perpetuo reservatis, per Nos & Successores »nostros Romanos Pontifices pro tempore providebitur; »eorum respective Ordinariorum Præsulum Jurisdictioni, absque eo quod ullam propterea exemptionem præstendere valeant, subjectæ remanere debent; salva »semper Nobis & successoribus nostris suprema auctoritate, qua pollet Romanus Pontifex, uti Pastor ecclesiæ universalis, in omnes ecclesias, atque personas ecclesiasticas; & salvis semper regiis prærogativis »eidem Ferdinando Regi, ejusque Coronæ competentibus, in regis protectionis sequelam, præsertim super ecclesiis, quæ de regio jure patronatus existunt.

»Denique quod spectat ad spoliolum ecclesiasticorum, & fructuum ecclesiarum vacantium in prædictis regnis atque provinciis exactionem, administrationem, & erogationem; quum obvenientia inde Apostolicæ Cameræ emolumenta partim à dicto Ferdinando Rege, ad formam tractatus prædicti, jam compensata fuerint, partim vero per annuam præstationem »quinque millium scutorum monetæ Romanæ ex Cruciatæ proventibus desumendorum, perpetuis futuris »temporibus in regia civitate Matriti, ad nostram, & »pro tempore existentis Romani Pontificis dispositionem, pro Apostolici Nuncii sustentatione persolvendam, in vim ejusdem tractatus, etiam successive compensari debeat. Nos pariter, eidem tractatui inhærentes, ipsarum præsentium tenore, hujusmodi spolia, & »fructus mensarum omnium & singularum archiepiscopali- »palium, episcopali- »tis

obviar los menoscabos de nuestra Camara Apostolica, previstos por este motivo; por el tenor de las mismas presentes decretamos, y establecemos perpetuamente, que nunca jamas se reservarán, ó impondrán en qualquiera, ó minima cantidad pensiones sobre los frutos, rentas, y proventos de qualesquiera beneficios ecclesiasticos existentes en los dichos reynos, y provincias de las Españas, es á saber, asi en las colaciones, y provisiones apostolicas que por tiempo se hicieren de los cinquenta y dos beneficios, que hemos reservado arriba á nuestra libre disposicion, y de la Sede Apostolica, y en las confirmaciones de las referidas elecciones hechas por tiempo por algunas personas ecclesiasticas, y colegios de ellas, como va dicho, para algunos beneficios que son de su derecho de patronato ecclesiastico, y en las concesiones de estas dispensaciones, y gracias, como tambien en otros qualesquiera casos que pudieren ocurrir en lo futuro; y consiguientemente, que no se hayan de exír, ni exírjan en modo alguno fianzas algunas, ó cedulas bancarias para su paga; pero quedando firmes las que hasta el presente dia han sido reservadas, impuestas, y dadas respectivamente.

Y queremos, que quede expresamente declarado por las mismas presentes, segun el tenor del referido tratado, que por la cesion, y subrogacion de los expresados derechos de nombrar, presentar, y patronato, hecha por Nos á favor del mencionado Fernando Rey, y de los Reyes Catholicos por tiempo existentes, no se deberá juzgar concedida, y adquirida jurisdiccion alguna ecclesiastica sobre las iglesias comprehendidas en estos derechos, ó sobre las personas que se nombraren, y presentaren para las mismas iglesias, y beneficios en virtud de esta concesion, y subrogacion, sino que las referidas iglesias, y tambien estas personas, é igualmente las otras, en quienes por tiempo se provayeren por Nos, y por los Pontífices Romanos nuestros sucesores los expresados cinquenta y dos beneficios ecclesiasticos, ó dignidades, canonicatos, y prebendas, reservados perpetuamente á Nos, y á la Sede Apostolica, como va dicho, deberán permanecer sujetas respectivamente á la Jurisdiccion de sus Obispos Ordinarios, sin que puedan pretender exencion alguna; salva siempre á Nos, y á nuestros sucesores la suprema autoridad que el Pontífice Romano, como Pastor de la iglesia universal, tiene sobre todas las iglesias, y personas ecclesiasticas; y salvas siempre las reales prerogativas, que competen al dicho Fernando Rey, y á su Corona en consequencia de la real proteccion, especialmente sobre las Iglesias que son del real patronato.

Finalmente, por lo que toca á la exacción, administracion, y distribucion de los espolios ecclesiasticos, y frutos de las iglesias vacantes en los referidos reynos, y provincias, habiendose recompensado los emolumentos que provenian de ellos á la Camara Apostolica, parte por el referido Fernando Rey, segun la forma del expresado tratado, y parte se deba recompensar sucesivamente en virtud del mismo tratado, con la paga anual de cinco mil escudos de moneda Romana, que se han de sacar del producto de la Cruzada, y pagar en los perpetuos futuros tiempos en la Real Villa de Madrid á nuestra disposicion, y del Pontífice Romano que por tiempo fuere, para la manutencion del Nuncio Apostolico: Nos, adhiriendo igualmente al dicho tratado, por el tenor de las referidas presentes, y con autoridad apostolica, destinamos, y aplicamos perpetuamente estos espolios, y los frutos de todas, y cada una de las mensas arzobispales, episcopales,

beneficii vacantis, non obstante quod precista talem vacationem ignoraverit; *arg. Clement. unic. de concession. præbend. §. Ceterum*, ubi sic præcise statuitur: »Ceterum (ut tam diuturnis vacationibus, quam fraudibus, & litibus occurratur) prædictæ vacationis notitiam impetram interpretamur habere, ex quo ipsa vacatio in loco, vel ecclesia hujusmodi beneficii publice nota erit. »Imputet quidem sibi, si hæc casu, quo de ipsius commodo agitur, id quod per se, vel per alium scire potuerit, ignoravit.« Colligitur sexto, precistam post ac-

ceptum semel beneficium non posse variare; *arg. capit. Perpetuo prohibemus, unic. de postulatione Prælator. in 6. ibi: Reddeundi ad aliam*, scilicet ecclesiam (*postquam unam elegerit*) *sibi licentia penitus interdicta, & regul. 21. juris in 6. ibi: Quod semel placuit, amplius displicere non potest. (Leg. 7. tit. 15. partit. 1. 29. tit. 4. partit. 3. 25. tit. 6. partit. 6. 1. & 2. tit. 12. libr. 3. For. Reg.)* Colligitur septimo: Neque posse precistam, qui negligens fuit in acceptando primum beneficium vacans, petere postea secundum vacans nulli ad-

»tis regnis, & provinciis existentium pro tempore vacantium, tam exactos, quam inexactos, ac maturandos, & exigendos, earundem ecclesiarum vacatione durante, seu illis Præsule, seu Administratore carentibus, à supradicta die ratihabitionis ejusdem tractatus, ad pios usus, illos videlicet, qui à sacris canonibus de his fieri præscribuntur, apostolica auctoritate destinamus, & perpetuo applicamus, ac in eosdem impendi deinceps & erogari volumus & mandamus; dantes eidem Ferdinando Regi, ejusque successoribus Catholicis Hispaniarum Regibus, plenam & liberam facultatem eligendi certas, seu plures personas ecclesiasticas sibi benevisas, easque in hujusmodi spoliis & fructuum Collectores & Exactores, ac Mensarum vacantium hujusmodi ecclesiarum Æconomos deputandi, quæ opportunis ad id facultatibus, præsentium quoque auctoritate, suffultæ, cum regie protectionis assistentia, illa & illos in dictos usus fideliter impendere & erogare possint & valeant, ac respective debeant, & teneantur.

»Ad quorum effectum, non modo omnes & singulas Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, super ecclesiasticorum spoliis, & vacantium ecclesiarum fructibus, editas constitutiones, nec non omnia & singula transactionum, conventionum, & concordiarum instrumenta inter Cameram Apostolicam, & quosvis Archiepiscopos, & Episcopos, illorumque mensarum Æconomos, Capitula, atque dioceses dictorum regnorum & provinciarum, hætenus respective stipulata, quatenus præsentibus adversantur, de apostolicæ auctoritatis plenitudine, juxta præmissa reducimus, & moderamus, ac respective rescindimus, annullamus, & de medio tollimus per præsentis: sed insuper de cetero Indulta, licentias, & facultates de bonis & rebus ex fructibus ecclesiasticis acquisitis, etiam in pios & privilegiatos usus testandi, aut alias de ipsis causa mortis disponendi, cuivis personæ ecclesiasticæ, etiam speciali & specialissima mentione dignæ, in prædictis regnis atque provinciis, concedi nunquam debere (salvis tamen iis, quæ usque ad prædictam diem concessa, & non adhuc effectum sortita esse dignoscuntur), iisdem tenore, & auctoritate statuimus.

»Decernentes, has nostras literas, atque omnia & singula in eis contenta & expressa, nec non in sæpedito tractatu utrimque, ut præfertur, approbato, confirmato, & ratohabito, respective conventa & promissa, etiam ex eo, quod quilibet in præmissis, seu eorum aliquo jus, aut interesse habentes, vel habere prætendentes, cujusvis status, ordinis, & præminentiæ sint, etiam sepecifica, & individua mentione & expressione digni, illis non consenserint, seu quod ipsi ad ea vocati non fuerint; aut ex alia qualibet etiam juridica & privilegiata causa, colore, prætextu, & capite, etiam in corpore juris clauso, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, aut interesse habentium consensus, aliove quolibet defectu quantumvis magno, inexcogitatio, & substantiali; sive etiam ex eo, quod in præmissis solemnitates, & quæcumque alia forsan servanda & ad implenda minime servata & adimpleta; seu causæ propter quas præsentis emanaverint, satis adductæ, verificatæ, & justificatæ non fuerint, notari, impugnari, aut in controversiam vocari, seu adversus eas, restitutionis in integrum, apperitionis oris, aut aliud quodcumque juris, facti, vel

les, y otras iglesias existentes en dichos reynos, y provincias vacantes por tiempo, asi exígidos, como no exígidos, y que cayeren, y se exígieren durante la vacante de las expresadas iglesias, ó que carecieren de Prelado, ó Administrador desde el mencionado dia de la ratificacion del dicho tratado, á los usos pios á que ordenan aplicarlos los sagrados canones; y queremos, y mandamos, que en adelante se empleen, y distribuyan en ellos, dando al referido Fernando Rey, y á los Reyes Catholicos de las Españas sus sucesores, libre, y plena facultad de elegir algunas, ó muchas personas eclesiasticas que mejor les pareciere, y de nombrarlas por Colectores, y Exáctores de estos espolios, y frutos, y por Economos de las mensas de dichas iglesias vacantes, las quales teniendo para esto las facultades correspondientes, y por la autoridad de las presentes, con la asistencia de la proteccion real, puedan, y deban respectivamente, y estén obligadas á emplearlos, y distribuirlos fielmente en los expresados usos.

A cuyo efecto, con la plenitud de la autoridad apostolica, segun las cosas referidas, reducimos, y moderamos, y respectivamente rescindimos, anulamos, y abolimos por las presentes, no solamente todas, y cada una de las constituciones de los Pontífices Romanos nuestros predecesores, publicadas sobre los espolios de los eclesiasticos, y frutos de las iglesias vacantes, como tambien todos, y cada uno de los Instrumentos de transactiones, convenciones, y concordias, hechos respectivamente hasta aqui entre la Camara Apostolica, y qualquiera Arzobispos, y Obispos, y Economos de sus mensas, cabildos, y diocesis de dichos reynos, y provincias, en quanto sean contrarios á las presentes, sino que tambien establecemos con el mismo tenor, y autoridad, que no deban concederse nunca jamas en adelante á persona alguna eclesiastica, aunque digna de especial, y especialissima mencion en los referidos reynos, y provincias, indultos, licencias, y facultades de testar de bienes, y cosas adquiridas de frutos eclesiasticos, aun para usos pios, y privilegiados, ó de disponer de otra manera de ellos por causa de muerte; però salvos los que se sabe haberse concedido hasta el sobredicho dia, y que todavia no han tenido efecto.

Decretando, que estas nuestras letras, y todas, y cada una de las cosas contenidas, y expresadas en ellas, y tambien las convenidas, y prometidas respectivamente en el referido tratado aprobado, confirmado, y ratificado por entrambas partes, como va dicho, aunque para ellas no hubieren dado su consentimiento qualesquiera que tuvieren, ó pretendieren tener derecho, ó interés en las cosas referidas, ó alguna de ellas, de qualquier estado, orden, y preeminencia que sean, aunque dignos de específica, é individual mencion, y expresion, ó que no hubieren sido llamados para ellas, ó por otra qualquiera causa, aunque juridica, y privilegiada, color, pretexto, y titulo, aunque comprehendido en el cuerpo del derecho, no puedan ser notadas, impugnadas, ó llevadas á controversia en tiempo alguno por vicio de subrepcion, ú obrepcion, ó de nulidad, ó defecto de intencion nuestra, ó de consentimiento de los que tengan interés, ú otro qualquiera defecto, aunque grande, no pensado, y substancial; ni tampoco porque en las cosas referidas no se hubiesen guardado en modo alguno, ni cumplido con las solemnidades, y otros qualesquiera requisitos, que acaso se deberian guardar, y cumplir; ó porque las causas por las quales han emanado las presentes, no hubieren sido

adhuc debitum ; *arg. capit. Gratia 7. de rescript. in 6. cum Gloss. ibi: verb. Eligas , & cap. Si Clericus 11. de præbend. in 6.* ubi sic præcise statuitur : »Si Clericus pro quo à Sede apostolica recepisti mandatum , ut ei de præbenda proxime vacatura in certa ecclesia provideres . . . »præbendam sibi debitam quando vacat , petere negliger omittat , aliam postmodum in ipsa ecclesia vacaturam nequibit prætextu dicti mandati petere , nec tu de ipsa sibi poteris providere : Cum facta , & gratia per ipsius negligentiam sint extincta. « *Cochier. loc. citat.*

sect. 4. verb. Intra mensem. Pirhing. loc. cit. numer. 379. Reiffenstuel. loc. cit. num. 594.

Colligitur octavo : Non posse Imperatorem per primas preces nominare ad dignitates pontificales , nec ad dignitates majores post pontificales in cathedralibus , nec ad principales in collegiatis , ut expresse cavetur in ipso indulto , ibi : »Dummodo dignitates ipsæ in cathedralibus , & metropolitanis post pontificales majores , aut collegiatis hujusmodi principales non existant. « Colligitur nono , non posse Imperatorem per primas preces nomi-

»vel justitiæ remedium impetrari posse , sed tamquam »ad veteres gravissimasque controversias extinguendas , »ac futurarum dissensionum causas de medio tollendas , cum ecclesiasticæ pacis , rectique rerum ordinis profectu , factas & emanatas , perpetuo validas & efficaces existere & fore , suosque plenarios & integros effectus sortiri , & obtinere ; ac respective ab omnibus & singulis , ad quos spectat , & quomodolibet spectabit in futurum , inviolabiliter observari debere. Irritum quoque & inane , si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter , vel ignoranter contigerit attentari.

»Non obstantibus Clementis III. & Bonifacii VIII. »super beneficiorum ecclesiasticorum apud Sedem Apostolicam vacantium reservatione , & Pauli III. Pii IV. Pii V. Sixti etiam V. & Urbani VIII. Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum , super spoliis ecclesiasticorum Camere Apostolicæ prædictæ applicatione , & illorum administratione , ac etiam primodicti Pii altera de gratiis interesse ejusdem Camere quomodolibet concernentibus in eadem Camere registrandis ; nec non in Synodalibus , Provincialibus , & Generalibus Conciliis editis , vel edendis , specialibus , vel generalibus constitutionibus & ordinationibus , præmissis quomodocumque adversantibus : Ac etiam nostris , & Cancellariæ Apostolicæ Regulis etiam illa de *jure quæsito non tollendo* : privilegiis quoque , indultis , & gratiis etiam alternativarum , ac literis apostolicis , quibusvis ecclesiis , collegiis , ac personis , quacumque ecclesiastica , etiam Cardinalatus , aut mundana dignitate fulgentibus , quantumvis specifica & individua mentione dignis , etiam sub quibusvis tenoribus & formis , in contrarium præmissorum concessis & emanatis ; dictarumque ecclesiarum & collegiorum , sive capitulorum , aut universitatum , etiam confirmatione apostolica , vel quavis firmitate alia roboratis statutis , usibus , & consuetudinibus , etiam immemorabilibus , quibus omnibus & singulis , etiamsi de illis , eorumque totis tenoribus , specialis , specifica , & individua mentio , seu quævis alia expressio habenda , aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret ; illorum tenores , ac si de verbo ad verbum , nihil penitus omisso , & forma in illis tradita observata , præsentibus inserti forent , pro expressis habentes , ad præmissorum omnium & singulorum effectum , latissime & plenissime , ac specialiter & expresse , de apostolicæ potestatis plenitudine , derogamus , & derogatum esse volumus : Nec non omnibus & singulis , quæ in ipsis præsentibus literis superius in specie , quæque in aliis super tractatus prædicti ratione editis , decrevimus non obstare ceterisque contrariis quibuscumque.

»Volumus autem , ut ipsarum præsentium transmissis , etiam impressis , manum alicujus Notarii publici subscriptis , ac sigillo alicujus personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis , eadem prorsus fides ubique adhibeatur , quæ ipsis præsentibus adhiberetur , si forent exhibitæ vel ostensæ.

»Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostræ reservationis , concessionis , indulti , substitutionis , declarationis , applicationis , facultatis imperti-

do sufficientemente deducidas , verificadas , y justificadas , ni que puedan impetrar contra ellas el remedio de restitution por entero , abertura de boca , y otro qualquiera de derecho , hecho , ó justicia , sino que como hechas , y emanadas para extinguir las antiguas , y gravissimas disputas , y abolir las causas de las futuras disensiones , con beneficio de la paz ecclesiastica , y el orden recto de las cosas , sean , y deban ser perpetuamente válidas , y eficaces , y surtir , y obtener sus plenarios , é integros efectos , y que deban observarse inviolablemente por todos , y cada uno de aquellos á quienes toca , y de qualquiera manera tocáre en adelante respectivamente , y que sea irritó , y nulo , si aconteciere atentarse contra esto por alguno de qualquiera autoridad que sea , sabiendolo , ó ignorandolo.

No obstante la constitucion de Clemente III. y Bonifacio VIII. sobre la reservacion de los beneficios ecclesiasticos vacantes ante la Sede Apostolica , y de Paulo III. Pio IV. Pio V. Sixto tambien V. y Urbano VIII. Pontifices Romanos , nuestros Predecessores , sobre la aplicacion de los espolios de los ecclesiasticos á la referida Camara Apostolica , y su administracion ; y tambien otra del primero dicho Pio de las gracias , de qualquiera manera concernientes al interés de la misma Camara , que se deben registrar en ella , ni las publicadas , ó que se publicaren en Concilios Synodales , Provinciales , y Generales , ni las constituciones , y ordenaciones especiales , ó generales , que de qualquiera manera sean contrarias á las cosas sobredichas. Ni tampoco nuestras Reglas , y de la Cancellaria Apostolica , aun la de *jure quæsito non tollendo* , privilegios , indultos , y gracias , aunque sean de alternativas , y letras apostolicas concedidas , y emanadas á qualesquiera iglesias , colegios , y personas que gocen de qualquiera dignidad ecclesiastica , ya sea Cardenalicia , ó Secular ; aunque dignas de especifica , é individual mencion , baxo de qualesquiera tenores , y formas en contrario de lo sobredicho , ni los estatutos , usos , y costumbres de las expresadas iglesias , y colegios , ó cabildos , ó universidades , aunque corroborados con confirmacion apostolica , ú otra qualquiera firmeza , aunque inmemoriales ; á todas las quales , y cada una de ellas , aunque se hubiese de hacer especial , especifica , é individual mencion , ú otra qualquiera expresion de ellas , y de todos sus tenores , ó se hubiese de guardar para esto alguna otra exquisita forma , teniendo sus tenores por expresados en las presentes , nada omitido , y guardada en todo la forma prevenida en ellos , como si fuesen insertos palabra por palabra en las mismas presentes , con la plenitud de la potestad apostolica derogamos , y queremos que se derogue latissima , plenissima , especial , y expresamente para efecto de todas , y cada una de las cosas sobredichas , como tambien á todas , y á cada una de las cosas que en las mismas presentes letras arriba expresadas , y las que en otras expedidas sobre la ratificacion del referido tratado , decretamos no obstasen , como ni las demas qualesquiera que fueren contrarias.

Y queremos , que á los trasuntos de las mismas presentes , aunque impresos , firmados de mano de algun Notario público , y corroborados con el selló de alguna persona constituida en dignidad ecclesiastica , se dé en todo , y en qualquiera parte la misma fé que se daría á las mismas presentes , si fuesen exhibitadas , ó mostradas.

A ninguno , pues , de los hombres sea lícito quebrantar esta nuestra pagina de reservacion , concesion , indulto , subrogacion , declaracion , aplicacion , facultad

nare ad beneficia Jurispatronatus laicalis, quia licet possit Papa ex plenitudine potestatis derogare etiam Jurispatronatus laicorum, ut fatentur omnes *arg. cap. Licet 1. de præbend. in 6.* tamen id facere non intendit, nisi exprimat, ne laici retrahantur à fundandis, extruendis, & dotandis ecclesiis, ut communiter notant Doctores post *Gloss. in cap. Cum dilectus 28. vers. Quempiam præsentare in fin. de Jurepatronat. & aliam gloss. communiter receptam in Clement. 2. de præbendis, verb. Apostolicis. Et quia patronorum jura tollere, piasque fidelium voluntates in earum institutione violare æquum non est:*

27 ut dicit Concil. Trident. *sess. 25. de reform. cap. 9.* Secus tamèn est dicendum de beneficiis Jurispatronatus ecclesiastici, utpote in quibus cessat allata ratio, & quia istis, ut trahentibus originem ex bonis ecclesiasticis, facile per clausulas generales derogatur. *Cochier loc. citat. sect. 2. verb. Præsentationem, Reiffenstuel lib. 3. de præbend. num. 182.* Colligitur decimo, non posse Imperatorem per primas preces gravare eundem Collatorem plusquam semel: habetur expresse ex ipso indulto, ibi: *Salvo quod singulæ collationes, & singulæ ecclesie ex hoc*

28 *ultra quam in uno beneficio non graventur.* Hinc autem est advertendum, quod solum tunc censetur Imperator gravasse semel Collatorem quando preces ad effectum pervenerunt, & precista actu sibi beneficium præsentatum obtinuit: Si vero precista ante beneficium obtentum mortuus sit, vel quacumque ex alia causa ipsum beneficium non obtinuerit, poterit Imperator pro alio novas preces ad eundem Collatorem porrigere. Colligitur

30 undecimo, non posse Imperatorem primas preces porrigere, nisi illis Collatoribus, qui habent saltem quatuor beneficia suæ liberæ collationis: textu claro in ipso indulto: *Salvo quod... ipsi Collatores, vel Collatrices saltem*

31 *quatuor beneficia ecclesiastica conferre habeant.* Et hoc ne forte quis toto vitæ suæ tempore impediatur ab usu juris suæ liberæ collationis, quod facile contingere posset, si intra breve tempus plures Imperatores morerentur, & novi succederent, cum quilibet de novo electus habeat jus nominandi ad beneficia aliquam personam idoneam. *Cochier loc. cit. sect. 2. vers. Saltem quatuor beneficia. Pirhing. loc. cit. n. 370. Engel. lib. 3. num. 71. de præbend. Reiffenstuel lib. 3. de præbendis, num. 584. & alii passim.*

32 Colligitur duodecimo, quod licet concessio primarum precum pertineat ad gratias expectativas, cum Imperator jus habeat nominandi ad beneficia proxime vacatura, non tamen prohibetur à Concilio Tridentino, *sess. 24. cap. 19. de reformatione;* quia in dicto decreto Concilii non comprehenduntur primariæ preces Imperatoris, ut censuit ex sententia Congregationis Concilii Gregorius XIII. *in literis apostolicis editis 25. Januarii 1575. prout habetur in declarationibus Cardinalium ejusdem decreti apud Joann. Gallemart. ibid. num. 1. & apud Cochier in præmio precum primariarum, fol. 2. & 3.* De facto enim in illo Concilii decreto non nominatur Imperator, qui cum sit speciali nota dignus, nominatus fuisset, si Concilium voluisset illum comprehendere, sicut nominavit Cardinales, qui & ipsi sunt speciali nota, seu expressione digni; & ipse Gregorius XIII. dicit apud Fagnan. *in c. Nulla de conces. præb. num. 12.* quod meminit tempore Concilii, quando formabatur *dict. cap. 19.* aliquos noluisse addi: *Et primarias preces Imperatori concessas, sed communiorem sententiam Patrum fuisse, ut tolleretur earum mentio.*

Sicque non comprehenduntur primariæ preces *in dict. capit. 19.* Et dato quod in ipso decreto comprehenderetur etiam Imperator, sicuti omnes alii comprehenduntur *ibi, & in cap. Nulla 2. cap. Constitutus 11. de concess. præbend. in 6.* Adhuc subsisteret, & valeret indultum primarum precum, utpote concessum Imperatori à Papa, qui de jure potest supra jus dispensare, textu expresso in *cap. Proposuit 4. de concession. præbend. ibi: Qui secundum plenitudinem potestatis de jure possumus supra jus dispensare.* Immo Papa in ipso indulto primarum precum expresse derogat etiam concordatis Germaniæ, ibi: *Non obstantibus... concordatis nationis Germanicæ, ac eorumdem concordatorum confirmatione.* Quinimmo Engel *lib. 3. de præbend. §. 7. de primis precibus, num. 1. in fin. Pirhing. eod. lib. num. 571. Reiffenstuel eod. lib. num. 574. Vagnerechk in Comment. Exegetico sacrorum canonum, cap. Is cui de præbend. in 6.* volunt, ita vigere indultum primarum precum, ut Imperator possit eo uti ante confirmationem à Papa acceptam, & statim ac concorditer est electus, possit primas preces ad beneficia vacatura interponere vigore memorati indulti à quolibet Pontifice concedi soliti; idque ob cognitam benignitatem Summorum Pontificum, qui dictum indultum literis etsi posterius datis indubitanter sunt concessuri, sicque ratihabituri nominationes ad beneficia auctoritate ipsorum jam antea factas, nam *ex regula 10. juris in 6. ratihabitationem retrahere, & mandato non est dubium comparari.* (Concordat *lex 20. tit. 5. part. 3. 48. t. 5. part. 5. regul. 10. tit. 34. part. 7.*)

38 Colligitur ultimo, quod ut indultum hoc primarum precum Imperatoris omnino suum sortiatur effectum, concedit Pontifex eidem Imperatori executores, qui per se, vel per alios, in casu, quo ordinarii Collatores detrectarent parère primis precibus Imperatoris, ipsos ad parendum, & ad beneficia conferenda precistis, compellant etiam per censuras ecclesiasticas, & habeant auctoritate apostolica liberam facultatem præstandi ea omnia, quæ ad dictarum precum, seu nominationum Cæsarearum effectus consequendos opportuna fuerint; ut habetur expresse in ipso indulto *sect. 4. & est ad tenorem cap. Cum nostris 6. de concession. præbend. & cap. Constitutus 19. de rescriptis,* ubi pariter pro executione literarum apostolicarum ad beneficia deputantur certi executores. Et isti

39 *executores, & alii subexecutores ab ipsis deputati, debent esse in dignitate ecclesiastica constituti, vel personatum obtinere, aut cathedralium ecclesiarum Canonicos existere, uti pro Delegatis apostolicis statuitur; cap. Statutum 11. de rescriptis in 6.* Et ita expresse tenet *Cochier loc. cit. sect. 4. vers. Quodque quicumque, & verb. Per se, vel per alium, ubi citat Rotam decis. 99. in antiq.*

* Beneficia ecclesiastica secularia conferri nequeunt Canonicis Regularibus Lateranensibus, aut Sanctissimi Salvatoris, absque indulto apostolico; *Benedictus XIV. tom. 1. constit. 135. incip. Quod inscrutabili. Vide verb. Concursus art. 1. num. 38. ad 56.* Beneficia curata, aut residentialia conferri nequeunt presbyteris, aut clericis Congregationis Missionis; *Idem constit. 69. incip. Qui magis, §. 4.*

Beneficia ecclesiastica simplicia de Jurepatronatus laicorum erigi possunt in Commendas Militiæ SS. Mauricii, & Lazari: *Idem constit. 104. incip. Fructuosa, in qua tradit modum, & formam pro tali erectione facienda; Vide ibi, ubi multa scitu dignissima.*

nis,

tionis, statuti, decreti, voluntatis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

»Datum in Arce-Gandulphi Albanen. Diocesis, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio, quinto Idus Junii. Pontificatus nostri Anno Decimotertio. = D. Cardinalis Passionis. = J. Datarus. = Visa. De Curia. = J. C. Boschi. = Loco ✠ Sigilli Plumbi.

FERRAR. BIBLIOTH. TOM. I.

de distribucion, estatuto, decreto, voluntad, y derogacion, ó contravenir á ella con osadia temeraria; pero si alguno presumiere atentar á esto, sabrá, que ha de incurrir en la indignacion de Dios Omnipotente, y de los Bienaventurados Pedro, y Pablo, sus Apostoles.

Dado en Castel-Gandolfo, diocesis de Albano, el año de la Encarnacion del Señor de mil setecientos y cinquenta y tres, á cinco de los Idus de Junio. De nuestro Pontificado año Decimotercio. = D. Cardenal Passionei. = J. Datario. = Visto. Por la Curia. = J. C. Boschi. = Lugar ✠ del Sello de Plomo.

Aaa

- 43 Beneficiorum resignationes cum reservatione pensionis, & pacto eam cassandi, prohibentur, & annullantur, adjecta pœna privationis beneficii, inhabilitationis ad alia assequenda, restitutionis pecuniæ &c. & irritantur cassationes, & extinctiones pensionum intra sex menses à capta possessione beneficii obtentæ: Idem *const.* 30. *incip.* In sublimi.
- 44 Ad beneficia, & officia Urbis Doctoratum requirentia non suffragantur gradus in externa Universitate imposterum adepti; Idem *constitut.* 106. *incip.* Inter conspiciuos, §. 29.
- 45 Beneficiorum vacatio inducitur per solemnem professionis emissionem: Idem *tom.* 2. *constit.* 45. *incip.* Ex quo. *Vide verb.* Beneficia, *art.* 7. *num.* 3.
- 46 Beneficiorum fructus honestæ beneficiati sustentationi superflui, in pauperes, piosque usus, erogandi sunt; in profanos insumi nequeunt sine gravi peccato: Idem *de synodo diœcesana lib.* 7. *cap.* 2. à *num.* 3. Num vero Clerici, beneficia possidentes, sint vere fructuum domini, an solum administratores, adeoque, ex justitia teneantur ad erogandos fructus superfluos in pios usus, aliter ad restitutionem obligentur, quæstio gravis est adhuc indecisa. Idem *ibid.* à *num.* 5. ad 14. ubi multa scitu dignissima affert ad rem. *Vide ibi,* & allata à me hoc tomo 1. *voce sequent.* Beneficiatus *art.* 1. *num.* 35. ad 62. (*Fere in tot. consonant leg.* 40. & 58. *tit.* 5. 34. *tit.* 6. 25. *tit.* 20. 7. *usque in fin. tit.* 23. *p.* 1. *Vide in fin. verb.* Avaritia.)
- 47 Postremo præter ea, quæ sub *verb.* Beneficia *art.* 12. in primo tomo tradita sunt, advertendum est, quod preces primariæ, quæ Sacro Romano Imperio vacante, fuerunt hucusque expeditæ, vel imposterum expedientur à Vicariis, & Provisoribus Imperialibus, nullæ declarantur à Clemente XI. *constit.* 45. *incip.* Cum sicut accepimus. Prout etiam collationes, & provisiones beneficiorum earum intuitu factæ, & faciendæ. Idem *ibid.* §. 1. *
- 48 Unde jus hoc primariarum precum Imperatori ortum sit, mire inter se variant Scriptorum; Consule Brand. *de Jure Cæsar. primar. prec. qui cap.* 4. *per tot.* relatis variis variorum opinionibus, tandem concludit: *hoc jus primariarum precum quoad substantiam antiquæ consuetudini, quoad modum vero qualificatum quo exercetur, indulto pontificio deberi.*
- 49 Quod attinet ad beneficia primariis precibus subjecta, ea in primis sunt sita intra fines Imperii Romani, dummodo in ecclesiis existant, ad quas consueverint primariæ preces dirigi; Brand. *dict. tract. cap.* 5. §. 3. Ex his vero excipi debent beneficia regularia; Wiestner *ad tit. decretal. de præbendis, num.* 6. Schmier. *Jurisprud. canon. civil. lib.* 3. *tract.* 1. *part.* 2. *cap.* 13. *num.* 221. licet Bohemer. *in decretal. lib.* 3. *tit.* 5. §. 113. nihil definiendum censeat, quam non adeo certum sit, praxim omnem hic defuisse, saltem minus probabile est Cæsarem ad Canonicatus regulares, & Prælaturas numquam præsentasse, quum vel diploma Wenceslai contrarium evincat. Error autem Bohemer. inde provenit, quod is ad consuetudinem unice referat jus primariarum precum.
- 50 Nec omnia beneficia secularia subjecta sunt primariis precibus. Excipe I. reservata *extravagant.* Ad regimen. II. Dignitates pontificales, sive episcopales. III. Dignitates pontificalibus proximas in ecclesiis metropolitanis, & cathedralibus, & dignitates primas in collegiatis. IV. Beneficia ad Sedem apostolicam legitime devoluta. V. Beneficia litigiosa. VI. Beneficia monocularia. VII. Beneficia Jurispatronatus saltem laici, & mixti. VIII. Beneficia manualia ad nutum revocabilia, item ministerialia, quibus annexum est onus canendi, vel dirigendi canentes in choro. IX. Beneficia in manibus Papæ libere dimissa, vel ex causa permutationis resignata; Confer Rigant. *in Commentar. ad regul. Cancellar.* 26. à *num.* 115. *ad plur. seq.* Brand. *dict. tract. cap.* 5. §. 4. & 5. ubi quod constantissima praxis semper excepit beneficia curata.
- 51 Quæ qualitates de jure, vel ex fundatione requiruntur in beneficiariis, eæ omnes concurrere debent in precistis. Quæstionis vero est, an precistæ pollere itidem debeant qualitatibus à statuto vel consuetudine requisitis? Negant Pirhing. *ad tit. decretal. de præbend. num.* 382. Wiestner *ibid. num.* 170. aliique relati à Rigant. *in Commentar. ad regul. Cancellar.* 26. *num.* 95. At affirmat

Bohemer. *in decretal. lib.* 3. *tit.* 5. §. 175. ubi nominatim Wiestner confutat, Stoeckenius *de primar. precib. Imperat. quest.* 9. *num.* 18. Fritsch. *eod. tract. cap.* 5. *n.* 1. Reinarthius *de potestate precist.* §. 8. & aliis relatis novissime, Brand. *ubi supra, cap.* 6. §. 3.

An sicuti preces non afficiunt nisi beneficia intra fines Imperii sita, ita preces obtinere solummodo possint Germani, & Indigenæ? Affirmare videntur Ayrrerus *commentar. de Jur. primar. prec. cap.* 6. §. 5. Hofmann. *dissert. de Jurib. Indigenar. German.* §. 20.

Precista ut effectum primariarum precum consequatur, ante omnia tenetur infra mensem, postquam vacatio beneficii in ecclesiis per preces primarias expressa innotuerit, vel per se, vel per procuratorem ad id speciale mandatum habentem beneficium vacans acceptare, primis precibus Collatori ordinario Episcopo vel Capitulo capitulariter congregato antea insinuatis; Rota *in Coloniens. Canonicatus* 30. Junii 1749. *cor. R. P. D. Elephantuc.* At à quo tempore incipiat currere iste mensis ad acceptandum datus? An is currat contra minorem 25. annis, vel alium legitime impeditum? Si post elapsum mensem ab ordinario Collatore beneficium non sit collatum, an precista re adhuc integra post mensem beneficium illud acceptare possit, & hac ratione Collatorem impedire? Tum alias affines quæstiones vide apud Brand. *pluries citat. tract. cap.* 6. à §. 6. *ad plur. sequent.* Confer etiam Rotam *in Paderbonen. Canonicat.* 14. Maji 1725. *coram clar. mem. Aldrovand. & in dict. Coloniens. Canonicat.* 30. Junii 1749. *cor. R. P. D. Elephantuc.*

Jus ex primariis precibus alicui quæsitum morte Imperatoris expirat, Schroter. *de Jur. primariar. prec. capit.* 1. §. *ultim.* Cortrejus *observ. ad Concordat. capit.* 2. *num.* 93. & *sequent.* Num autem Imperatori fas sit revocare primarias preces, adi Brand. *pluries cit. tract. capit.* 6. §. 2.

Morte precistæ jus precum executioni nondum datum cessat. Idem est, si precista, vel expresse, vel tacite renuntiet; exempla tacite renuntiationis affert Brand. *dict. tract. cap.* 7. §. 4. & *plur. sequent.* Quocirca liberum est Collatori beneficium illud conferre. Verum si post mortem, vel renuntiationem primi precistæ alius compareat, qui ab Imperatore preces impetravit, easque legitime intra tempus præfixum ante collationem insinuavit, impedit Collatori ejus beneficii collationem, quum novæ preces, prioribus executioni haud datis, locum habere debeant, Stoecken. *dict. tract. thes.* 72. Ayrrer. *cit. commentar. cap.* 6. §. 13.

Precista an jus primariarum precum possit in alterum transferre? Agit, & quidem fuse hac de quæstione Braden. *dict. tract. cap.* 7. à §. 7. *ad fin.* Tum ipsum *cap.* 8. *per tot.* consule de executoribus primariarum precum.

BENEFICIATUS.

ARTICULUS I.

Beneficiatus ad quid teneatur.

SUMMARIUM.

- 1 **B**ENEFICIATUS tenetur ad recitationem divini officii, ad n. 8.
- 9 *Ad professionem fidei emittendam*, ad n. 16.
- 17 *Ad reparationem fabricæ ecclesiæ sui beneficii*, ad num. 20.
- 21 *Ad recipiendos ordines requisitos.*
- 22 *Ad residendum in loco sui beneficii*, ad n. 25.
- 26 *Ad recipienda decreta synodalia, exercendam hospitalitatem*, ad n. 34.
- 35 *Ad erogandus redditus superfluos sui beneficii in causas pias*, ad n. 37.
- 38 *Et quidem ex titulo justitiæ sub onere restitutionis*, ad n. 64.
- 65 *Additiones ex aliena manu*, ad n. 74.

BENEFICIATUS tenetur primo ad recitationem divini officii.

ficii: *Beneficium enim datur propter officium; cap. Quia* 15. *de rescriptis in 6. & ut ait Concil. Constant. sess. 4. decret. de dispensationibus, beneficia propter officia conceduntur; & habetur ex cap. Dolente 9. de celebrat. missarum, & ex constit. 7. Leonis X. incip. Supernæ dispositionis, & ex constit. 135. S. Pii V. incip. Ex proximo, ubi expresse dicitur: Item ille, qui primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusaverit, grave peccatum intelligat admisisse.* Quando autem incipiat dicta ejus obligatio, vide *verb. Officium divinum, art. 1. num. 26.* Immo tenetur Beneficiatus ad recitationem divini officii etiamsi suum beneficium sit tenue, si scienter illud acceptavit; & ratio est, quia sicuti Beneficiatus non excusatur à residentia, ex eo quod ex beneficio vitæ necessaria non percipiat, ut secundum omnes habetur *ex capit. Conquerentes 5. de Clerici non residentibus*, ita nec excusatur à recitatione divini officii, nam ut formaliter inquit Cardin. *in Clement. 1. num. 9. de celebrat. missarum*, imputet sibi, si beneficium non sit competens, quia nihilominus tenebitur ad horas, ex quo fecit se ad hoc intitulari; Idem Goffred. *in cap. Clericus victum dist. 91. & sequitur Sylvester in verb. Hora num. 3. vers. Non possunt se excusare ratione exiguitatis, & Tabiena in eod. verb. num. 1. in fin.* Tum quia arctior est obligatio recitandi divinum officium, quam residendi, quia multa sunt beneficia, quæ nullum omnino servitium requirunt, ut præstimonia, & præstimoniales portiones, & tamen illa obtinentes obligantur ad dicendas horas canonicas, ut expresse statuitur in *extravagant. S. Pii V. inc. Ex proximo, vers. Declarantes*, ibi: *Declarantes, præstimonia, præstimoniales portiones, & qualiacumque beneficia, etiam nullum omnino servitium obtinentes, cum prædictis pariter conventi*; adeoque si exiguitas beneficii non excusat à residentia, multo minus à recitatione divini officii; *argum. cap. ex part. 27. de decimis.* Eo vel maxime quod citat. constitutio S. Pii V. utitur verbis illis universalibus: *Et qualiacumque beneficia*, quæ comprehendunt etiam minima, ex his, quæ scripserunt Aym. *cons. 294. verb. Transactionis, column. antepenult. vers. Secundo, & vers. Tertio, & consil. 227. Goffredus num. 12. vers. Octavo considero, & Fagnan. in cap. Conquerente 6. de Clericis non residentibus, num. 8. & 9.* Et ultra prædictos hanc communiorem sententiam tenet Navarr. *de horis canonicis, cap. 7. num. 27.* ubi dicit, ita semper consulis, & tenuisse, quod contrafaciens mortaliter peccet; Grassius *decis. aurear. part. 1. lib. 2. cap. 50. num. 28.* Garcias *de beneficiis part. 3. cap. 4. num. 39.* Bonacina *de horis canonicis. disp. 1. quæst. 2. punct. 4. num. 17.* Barbosa *in cap. Dolentes num. 4. de celebrat. missarum;* Gavant. *in rubr. missal. part. 2. sect. 1. cap. 4. numer. 3.* Corrad. *prax. benefic. leg. 4. cap. 6. num. 14.* Monacell. *part. 2. tit. 15. form. 1. num. 25. & sequent. Suarez, Reginald. Castropal. aliique plurimi contra varios alios, qui probabiliter docent, Beneficiatum ad recitationem divini officii non teneri, cujus beneficii fructus non attingunt tertiam mediocris sustentationis partem.*

(Consonant *leg. 62. tit. 5. ex 1. usquead 11. inclusive: præcipue 34. & 35. tit. 6. Conducunt leg. 6. 15. 16. 17. & 18. tit. 16. 9. tit. 19. 22. tit. 20. 6. tit. 22. part. 1.*)

Secundo tenetur Beneficiatus (si post sex menses ab obtento beneficio divinum officium non dixerit sine legitimo impedimento) fructus beneficii tamquam injuste perceptos in fabricam beneficii, vel pauperum eleemosynas erogare: Habetur expresse *in constitut. 7. Leonis X. emanata in Concil. Lateran. sess. 9. & incip. Supernæ dispositionis, ubi §. 38. sic præcise dicitur: Statuimus quoque, & ordinamus, ut quilibet habens beneficium cum cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio divinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis officii, & temporis, sed eos tamquam injuste perceptos in fabricam beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur.* Ex expresse habetur *ex citat. constitut. 135. S. Pii V. incip. Ex proximo, ubi post expressam confirmationem dictæ Bullæ Leonis V. emanatæ in Concil. Late-*

ranens. sess. 9. declarat, quantitatem fructuum amittendorum ab iis, qui recitationem divini officii omittunt, ibi: Qui horas canonicas, uno, aut pluribus diebus intermiserit, omnes beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidie dividerentur, qui vero matutinum tantum, dimidiam, qui ceteras horas alteram dimidiam, qui harum singulas, sextam partem fructuum ejus diei amittant. Et Beneficiatus tenetur in conscientia ad hanc faciendam restitutionem ante omnem sententiam, & declarationem Judicis, ut aperte constat ex decreto edito ab Alexandro VII. *34. Septembris 1665. damnante sequentem propositionem vigesimam in ordine, ibi: Restitutio à S. Pio V. imposita Beneficiatis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis, eo quod sit pœna.* Neque hanc restitutionem compensare potest Beneficiatus per eleemosynas ante neglectam recitationem datas ex fructibus beneficii, ob quod tenetur ad horas, ut etiam aperte constat ex posteriori decreto edito ab eodem Alexandro VII. *18. Martii 1666. damnante sequentem propositionem trigesimam tertiam in ordine, ibi: Restitutio fructuum ob omissionem horarum, suppleri potest per quascumque eleemosynas, quas ante Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit.* Pro restitutione tamen ob neglectas horas satis est, post illud tempus, à quo Beneficiarius omisit, dare eleemosynam, etiamsi non cogitet de debito, neque intendat dare in exsolutionem suæ obligationis, quia si eleemosyna datur post omissionem, ponitur opus, quod in pœnam est præceptum, adeoque satisfit præcepto, cum virtualis intentio dantis eleemosynam sit, ut per illam satisficiat omni suæ obligationi; Layman. *lib. 3. tract. 2. cap. 14. num. 9.* Sanch. *in cons. lib. 2. cap. 3. dub. 121.* Diana *part. 3. tract. 6. res. 57. & p. 7. tit. 10. resol. 24.* Lugo *de justit. disp. 4. n. 46.* Gobat. *n. 192.* Du Bois *ad propos. 33. ab Alex. VII. damnatam, La-Croix lib. 4. num. 1215.* Viva *ad propos. 33. ex damnatis ab Alexand. VIII. num. 9.* Illud tamen adnotandum ex Josepho Maria Maraviglia, Episcopos omitentes horas canonicas non teneri ad fructuum episcopatus restitutionem, præsertim quia ex constitutionibus Leonis X. & Pii V. supra relatis colligitur teneri ad restitutionem fructuum illos tantum Beneficiatos, quibus datur beneficium propter officium, quorum nomine non veniunt Episcopi, qui propter dignitatis culmen sunt speciali nota digni, & essent specialiter nominandi. Accedit quod fructus episcopatus, & jus ad ipsos non conferuntur Episcopo propter officium, sed ad exercendum, & sustinendum munus pastorale, quod includit plures alias obligationes. Hæc ille in suis legibus *Prudentiæ episcopalis, leg. 307. & 309.* Ab Episcopis autem non recitantibus horas canonicas restituendos esse utique fructus aliorum beneficiorum, si quæ alia beneficia possideant, præter episcopatum, asserit idem auctor, neque supponendam esse talem obligationem in hoc casu, late probat, *l. 508. & 310. ibid.*

Tertio tenetur Beneficiatus Curatus professionem fidei emittere coram Episcopo, vel eo impedito, coram ejus Vicario Generali intra duos menses à die adeptæ possessionis beneficii. Et promoti ad dignitates, & canonicatus in ecclesiis cathedralibus, tenentur intra idem tempus professionem fidei emittere, non solum coram Episcopo, seu ejus Vicario Generali, sed etiam coram Capitulo; alias fructus non faciunt suos, nec illis possessio suffragatur, textu expresso in Concil. Trident. *sess. 24. cap. 12. de reform. ibi: Provisi etiam de beneficiis quibuscumque curam animarum habentibus, teneantur à die adeptæ possessionis ad minus intra duos menses in manibus ipsius Episcopi, & eo impedito coram Generali ejus Vicario, seu Officiali orthodoxæ suæ fidei publicam facere professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permansuros spondeant, ac jurent. Provisi autem de canonicatibus, & dignitatibus in ecclesiis cathedralibus, non solum coram Episcopo, seu ejus Vicario, sed etiam in Capitulo idem facere teneantur: alioquin prædicti omnes provisi, ut supra fructus non faciant suos, nec illis possessio suffragetur.* Et Pius IV. *in constitut. incip. Injunctum, ubi tradit etiam formam in tali fidei professione observandam. Hanc professionem*

- fidei per se ipsos, & non per procuratorem tenentur emittere provisi de parochialibus, & de canonicatibus in cathedralibus; Sac. Congreg. Concil. in Seguntina 18. Aprilis 1590. & iterum in alia causa die 12. Septembris 1620. ut referunt Nicol. Garcias de benef. part. 3. cap. 5. num. 54. declarat. 1. & Scortia in select. Summi Pontif. constit. epist. 84. theor. 207. vers. Quod sit Beneficiarius Barbosa in summ. apost. decis. verb. Professio fidei, numer. 5. & iterum ead. Congreg. in Calaguritana 22. Septembris 1696. apud Monacell. tom. 1. form. 13. num. 4.
- 12 Et hanc fidei professionem tenentur denuo emittere illi, qui in adeptione alterius beneficii similis eam jam emisissent. Sic declarasse Sac. Congreg. Concil. testatur Nicolaus Garcias de beneficiis part. 3. cap. 3. n. 17. & 18. & tenent Barbosa de offic. & potest. Episcop. part. 3. allegat. 61. num. 8. & alii plurimi apud ipsum fidei professionem intra duos menses non facientes, tenentur restituere fructus perceptos post elapsos duos menses; Sac. Congregat. Concil. in Seguntina 18. Aprilis 1590. nisi eadem Sacra Congregatio Concilii eos condonaverit, & remisit, ut ipsamet censuit, & benigne condonavit in Tuscanen. 5. Martii 1614. Angelo Constantino ejusdem Tuscanensi Cathedralis Primicerio, teste Barbos. cap. 17. de canonic. & dignitatibus num. 23. Tales autem omitentes fidei professionem, licet non faciant fructus suos, distributiones tamen acquirunt, & faciunt suas. Sac. Congreg. Concil. relata à Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. proem. num. 169. Nec ipsa professionis fidei omisso privat Canonicum aliis effectibus possessionis, sed ipsum, & vocem in capitulo, & præcedentiam habere à die adeptæ possessionis, nisi aliud obstet, declaravit Sac. Congreg. ut refert Quaranta in summ. Bullar. verb. Beneficiorum possessio in addit. lit. B. vers. Refertur. Ceteri autem Beneficiati, licet non teneantur professionem fidei emittere vigore Concilii Tridentini, & citat. constit. Pii IV. cum ibi sit sermo solum de obtinentibus canonicatus, & dignitates cathedralium, & de beneficia curata habentibus, tamen tenentur ipsam emittere vigore legum diœcesanarum, in quibus fere omnibus reperitur statutum, ut omnes Beneficiati etiam in collegiatis, & quicumque etiam simplicia beneficia obtinentes, teneantur intra duos menses professionem fidei emittere coram Episcopo, vel ejus Generali Vicario, ut expresse fuit sancitum in Synodo Alexandrina habita 1. 2. 3. Maji 1732. tit. 1. de fidei professione.
- 16 Quarto tenetur Beneficiatus ad reparationem fabricæ ecclesiæ sui beneficii, ad quam reparationem tenentur etiam Cardinales ex vi citat. Bullæ 7. Leonis X. incip. Superpnæ dispositionis §. 22. Et hinc Episcopus, in cujus diœcesi beneficia erecta, & reparatione indigentia reperiuntur, potest sequestrare fructus eorumdem beneficiorum, etiamsi sint militum hierosolymitanorum, ut respondit Sac. Congreg. Concil. in Hieracens. 38. Maji 1690. lib. 7. literar. pag. 165. & in Narniens. 24. Maji 1657. in qua Episcopus exposuit Congregationi plures ecclesias in sua diœcesi reperiri fere collapsas, in quibus reperiabantur plura beneficia erecta, & petit responderi ad infrascripta dubia: (Leg. 6. & 11. tit. 10. part. 1.)
- 1 An posset in actu visitationis eorum titulos ad ecclesiam viciniorem transferre?
 - 2 An posset eorumdem beneficiorum possessores quacumque dignitate fulgentes cogere ad resarciendam ecclesiam, in qua transferantur tituli, quatenus restauratione indigeret, & erigendum altare in dicta ecclesia?
 - 3 An eosdem cogere ad celebrandum, seu celebrari faciendum in die festivitatis illius Sancti, sub cujus invocatione erectum est beneficium?
 - 4 An ad effectum prædictum, & pro consuecendis supellectilibus sacris possit sequestrari facere fructus eorumdem beneficiorum?
- 19 Et sub dicta die 24. Maji 1657. procedit resolutio ut infra.
- 20 Ad primum: Si ecclesiæ, ut supponitur, sunt fere diruta, & collapsæ, Episcopum, auditis quorum interest, posse ut Sedis apostolicæ Delegatum transferre beneficia simplicia ad ecclesias viciniores.
- Ad secundum: Respondit dictos Rectores beneficiorum, etiam in quacumque dignitate constitutos teneri post translationem secutam ad futuram restaurationem ecclesiarum, ad quas beneficia fuerint translata.
- Ad tertium: Respondit eosdem Beneficiatos cogi posse ab Episcopo ad celebrandum, seu celebrari faciendum in die festivitatis illius Sancti, sub cujus invocatione beneficium est erectum, nisi aliud constet in erectione, seu fundatione.
- Ad quartum: Respondit posse ad effectum prædictæ restorationis, necnon pro consuecendis sacris supellectilibus, redditus eorumdem beneficiorum sequestrare.
- Quinto tenetur Beneficiatus infra annum recipere ordines requisitos à suo beneficio, aliter, justo impedimento cessante, caret voce in capitulo, donec illos suscipiat, & perdit dimidiam partem distributionum, Clem. de ætate, & qualit. ordin. præficiendor. cap. Ut hi; & Concil. Trident. sess. 22. cap. 4. de reform. Beneficiatus enim tenetur per seipsum immediate exercere suum munus, & officium scilicet canere missam, evangelium &c. suis iisdem, & aliis etiam gravioribus poenis ab Ordinariis infligendis; citat. Concil. Trident. ibid.
- Sexto tenetur Beneficiatus de jure communi ad residentiam personalem in loco beneficii; cap. Ex part. 8. & cap. Inter quatuor 10. de Clericis non residentibus, ubi Clerici, qui ecclesias, vel præbendas sibi concessas sine justa causa deferunt, sicque in ipsis non resident, privatione eorumdem puniuntur. Concordant cap. Ex gestis 2. & cap. Clericus 17. de Clericis non residentibus. & cap. Ad hæc 13. de præbend. ubi dicitur, quod singula officia in ecclesiis assiduitatem exigant personarum. Et hæc residentia de jure communi requiritur etiam in beneficiis simplicibus, ut colligitur ex cap. Eleutherius 1. & cap. Clericus 4. dist. 91. cap. Si quis Præbyter 9. dist. 92. & cap. Si quis in Clerico 28. caus. 7. quæst. 1. & capit. Conquerente 6. de Clericis non residentibus. in cujus Summario sic præcise habetur: Qui non residet in beneficio etiam modicæ æstimationis, illo privatur. Ex quo patet, quod spectato jure communi habentes beneficium simplex, quantumvis modicum, residere teneantur. Additur tamen notanter, spectato jure communi; nam ex generali consuetudine totius ecclesiæ beneficia simplicia residentiam personalem non requirunt, adeoque potest quis per substitutum eisdem deservire, nisi oppositum habeatur ex fundatione, seu ex statuto, & legitima particularis alicujus ecclesiæ consuetudine. Abbas in cap. Cum omnes 6. de constitutionibus num. 1. & Fagnanus ibid. num. 5. & sequent. citans Rotam apud Cardin. Seraphinum decis. 639. num. 4. & alios, Vallensis de Cleric. non residentibus. num. 3. & 4. Garcias de benef. part. 3. cap. 2. num. 3. & 11. ac sequent. Zerola part. 1. praxis episcopalis, vers. Beneficiorum, §. Ad septimum, vers. Octava conclusio, allegans declarationem Sacræ Congregationis in hæc verba: »Obtinens beneficium, quod sit simplex, & sine cura animarum, & extra ecclesiam collegiatam, nec personalem residentiam ob aliam causam »requirens, non tenetur in eo residere, sed ad inser- »viendum illi per alium, qui probatus sit ab Ordina- »rio.« In quo decreto nota particulam illam: Nec personalem residentiam ob aliam causam requirens; nam si ob aliam causam, nempe si fundator expresse obligavit Beneficiarium ab residentiam personalem, vel si statuto, aut legitima consuetudine alicujus particularis ecclesiæ talis obligatio inducta fuerit, proculdubio tenebitur Beneficiatus residere in loco beneficii simplicis, atque per semetipsum injuncta servitia ecclesiastica præstare, prout refert Garcias partit. 2. de benef. capit. 2. numer. 11. & 12. fuisse resolutum à Sacra Rota in una Calaguritana benef. de Navarrete 10. Junii 1588. coram D. Pamphilo, & in una Cæsaraugustana fructuum 4. Junii 1600. coram D. Corduba. De residentia autem Canonicorum sic habetur statutum à Concilio Tridentino sess. 24. de reform. ibi: »Præterea obtinentibus in cathedralibus, aut collegiatis, dignitates, canonicatus, præbendas, aut portiones, non liceat vigore cujuslibet

„statuti, aut consuetudinis ultra tres menses ab eisdem ecclesiis quolibet anno abesse, salvis nihilominus earum ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt.“ Et concordat *capit. Conquerente 9. & cap. Extirpandæ 30. §. Qui vero de præbend.* ubi satis indicatur, Canonicos esse adstrictos ad personalem residentiam. Vide *verb. Residentia.*

- 26 Septimo tenetur Beneficiatus in prima synodo, quæ fit, recipere decreta illius, & *Trid. Concil. Idem sess. 25. cap. 2. de reform.* Octavo tenetur exercere hospitalitatem. *Concil. Mediolanen. I. part. 2. tit. Quæ pertinent ad bonorum &c. Concil. Trident. sess. 25. cap. de refor.*
- 27 Nono tenetur habere exempla, scripturas, & Instrumenta de bonis, ac redditibus beneficii, & debent esse duplicata, ita quod unum sit apud eum, aliud in Archivio Cathedralis, *Concil. Mediolan. 1. part. 2. tit. Quæ pertinent ad bonorum, & Furium &c. Decimo tenetur uti suppellectili modæta, & frugali mensa; Concil. Trident. sess. 25. cap. 1. de reform.* Undecimo tenetur jurare in manu Episcopi, quod simoniam non commisit in acceptione beneficii, & quod à patrono habuit sine dono, pacto, promisso &c. *Concil. Mogunt. IV. cap. 68. & 91.*
- 30 Duodecimo tenetur Beneficiatus restaurare ecclesiam, domos, possessiones, & fundos dotales beneficii. *In reformat. Cler. German. cap. 11. & colligitur ex cap. Concesso 26. cap. Quatuor 27. & cap. de redditibus 28. caus. 12. quest. 2. & const. Leonis X. incip. Supremo. Tertio decimo tenetur contribuere pro Procuratore Episcopi visitantis; Sac. Congr. Concil. apud Crispin. de Visitation. part. 1. §. 16. num. 10. & Sac. Congr. Episcop. in Civitatis Castellane 28. Novemb. 1687. & alibi sæpe. Quartodecimo tenetur accedere ad processiones, ad quas Beneficiatus non accedendo, potest cogi, ut respondit Sac. Congr. Episcop. & Regul. 3. Julii 1693. & Sac. Congr. Concil. in Surrentina 6. August. 1693.*
- 34 Quintodecimo tenetur sub mortali solvere pensionem impositam beneficio, quia Beneficiatus acceptando beneficium pensione gravatum, censetur quasi contraxisse cum pensionario, & se obligasse ad pensionis solutionem. *Est communis cum Rota part. 2. decis. 176. n. 1. & part. 3. decis. 110. n. 1.*
- 35 Sextodecimo tenetur Beneficiatus sub peccato mortali redditus beneficii suæ honestæ sustentationi superfluos erogare in causas pias, *v. gr.* in pauperes & ecclesias. *Est communis. opinio omnium Doctorum,* etiam eorum, qui dicunt, Beneficiatos esse vere dominos fructuum suorum beneficiorum, quia etiam hujus sententiæ Doctores dicunt, Dominium talium bonorum esse Beneficiatis concessum cum præciso onere erogandi superflua in causas pias: Fideles enim dantes, & offerentes bona sua ecclesiis, & piis locis hac intentione, & fine, hocque tacito, vel expresso pacto, ac onere dant, ut non nisi ad Dei gloriam, & honorem, cultumque divinum in subsidium pauperum, & causas pias convertantur; *arg. cap. Apostolicos 13. caus. 12. quest. 2. & cap. Pontifices 3. caus. 12. quest. 3. & hanc intentionem aperte ostendit celebris Capitularium Caroli Magni formula in cap. Caroli Magni lib. 7. cap. 18. præcisus his verbis concepta: „Offero Deo, atque dedico omnes res, quæ in hac cartula tenentur insertæ pro remissione peccatorum meorum, ac parentum, ac filiorum ad serviendum ex his Deo in sacrificiis, missarumque solemnibus, orationibus, luminariis, pauperum, ac clericorum alimoniis, & ceteris divinis cultibus, atque illius ecclesiæ utilitatis. Si quis autem eas inde (quod fieri nullatenus credo) abstulerit, sub pœna sacrilegii ex hoc Dominio Deo, cui eas offero, atque dedico, districtissimas reddat rationes.“ Unde Beneficiati bona superflua beneficii expendent in causas profanas, gravissime peccant, non obstante, quod dicant se adhærere sententiæ docentium, Beneficiatos bonorum superfluum dominos esse. Et ista sententia est ita indubitata, ut proinde probatione non indigeat: „Cum eam, ut præcisus his verbis dicit Eminentissimus Cardinalis Sfondrati, omnes patres, omnes canones, omnes leges divinæ, & humanæ, ac denique omnes Theologi, uno ore profiteantur, adeout hæc doctrina non pertineat ad illas*

sententias, quæ problematicæ sunt, & in utramque partem disputantur, sed ad eas, quæ dogmaticæ sunt, nullumque ambigendi locum relinquunt, & in quam omnes Doctores nullo excepto conveniunt.“ Et quidem quoad Sanctos Patres: „nihil firmiter ab eis creditum, nihilque sæpius, ac innixius inculcatum, quam quæ viris ecclesiasticis de fructibus beneficiorum supersunt, non posse in causas profanas, ditandosve consanguineos, sed in solos pauperum usus, causasque pias impendi. Si spectamus sacros canones, ii nihil frequentius, nihilque clarius, quam hoc ipsum inculcant, adeo ut fateri oporteat, aut nihil sacros canones probare, aut nihil magis probare, quam conclusionis tenorem.“ Eandem Doctrinam semper tenuere Concilia, ut *Hispalense, Carthaginense, Toletanum, Lateranense, Tridentinum &c.* Sic Cardinalis Sfondratus undequaque Eminentissimus. Et revera Concilium Tridentinum, aliis brevitate gratia omissis, *sess. 25. cap. 1. de reformat.* sic præcise ait: „Omnino vero eis (scilicet Episcopis) interdicit, ne ex redditibus ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere studeant, cum & Apostolorum canones prohibeant, ne res ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, ut pauperibus distribuant, eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa Quæ vero de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque beneficia ecclesiastica, tam secularia, quam regularia obtinentibus pro gradus sui conditione observari, sed & ad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales pertinere decernit;“ Quod decretum cum sit præceptivum cum dictione absoluta *Omnino,* inducit præcisam necessitatem, & obligat ad mortale, nec ullam interpretationem contrariam admittit *decis. 8. num. 84. & 85. & decis. 181. num. 33. Monacell. part. 2. tit. 16. formul. 1. num. 14. & alii.*

An autem Beneficiati redditus superfluos suorum beneficiorum in pauperes, & causas pias non erogantes, sed in causas profanas expedentes, ultra peccatum mortale, quod committunt, teneantur insuper ad restitutionem? Controversia maxima est inter Doctores. Alii enim dicunt, Beneficiatos non teneri ad restitutionem, ex quo prætendant ipsos habere verum dominium, etiam bonorum superfluum beneficiorum, adeoque non peccare contra Justitiam, si ipsa bona superflua expendant in causas profanas. Alii vero volunt Beneficiatos teneri ad restitutionem bonorum superfluum, sive ipsorum dominium habeant, sive non, ex quo ipsa bona superflua expendendo in causas profanas, peccent semper contra Justitiam, cum beneficia sint instituta, & fundata, ut eorum fructus ad cultum divinum, pauperum sublevamen, aliasque causas pias expendantur. Unde huic secundæ opinioni, utpote securiori, & justitiæ conformiori adhærendo, dicendum est, Beneficiatos redditus superfluos notabili quantitate in causas profanas expendendo ultra peccatum mortale, quod committunt, teneri ad restitutionem. Et ratio est, quia quotiescumque alicui, sive cum, sive sine translatione domini aliquid datur, vel donatur sub certa conditione, ac fine, tenetur donatarius ex Justitia, vel conditionem, ac intentionem sub qua datum accepit, adimplere, vel restitutionem facere; sed fideles dando, & offerendo bona temporalia ecclesiis, vel piis locis, aut beneficia fundando, semper hac intentione, conditione, sic pacto tacito, vel expresso dant, aut beneficia fundant, ut eorum fructus non nisi ad Dei cultum, subsidium pauperum, aliasque pias causas applicentur, ergo Beneficiati tenentur ex Justitia superfluos fructus ad dictas causas pias applicare, & consequenter aliter applicantes tenentur ad restitutionem. *Major patet, & conceditur ab ipsimet adversariis, quia si quis v. gr. donet alicui centum aureos ad peregrinationem instituendam hac conditione, ac sine, tacito, vel expresso pacto, ut quod superest post talem peregrinationem, pauperibus eroget, tenetur donatarius ex Justitia, ut vel conditionem, ac intentionem adonante præscriptam adimpleat, residuumque illud pauperibus eroget, vel aliter impendens restitutionem faciat: arg. l. 1. & 2. Cod. de Donat. quæ sub modo, vel conditione. (Consonat lex 11. tit. 12. lib. 3. For. Reg. Concordat lex 6. tit. 4. p. 5.)*

Minor, in qua stat difficultas, quod scilicet fideles

donando bona temporalia ecclesiis, seu piis locis, ac beneficia fundando, semper id faciant hac intentione, conditione, & pacto tacito, vel expresso, quod eorum fructus, & redditus non nisi ad Dei cultum, subsidium pauperum, aliasque pias causas explicentur, probatur multipliciter. Et primo probatur ex sacris canonibus; *cap. Pontifices 3. caus. 12. quæst. 3.* sic præcise dicitur: „Ille qui donat, pro redemptione animæ suæ, non pro commo-
modo sacerdotis offerre probatur; *cap. Quia juxta 59. caus. 16. quæst. 2.* sic habetur: Quia juxta Sanctorum Patrum traditionem novimus, res ecclesiæ vota fidelium esse, pretia peccatorum, & patrimonium pauperum; *cap. Apostolicos 13. caus. 12. quæst. ibi:* Ac per hoc ecclesiasticos redditus lædere, quos ad propriam utilitatem, & ob escam pauperum, & peregrinorum sustentationem esse decernimus. Quisquis autem post hanc definitionem nostram contrarium quid huic Sanctæ Sedi, ac universali synodo agere tentaverit, deponatur ut prævaricator divinarum legum, & præceptorum; *cap. Res Ecclesiæ 26. caus. 12. quæst. 1. ibi:* Res ecclesiæ non quasi propriæ, sed ut communes, & Domino oblatæ, cum summo timore, non in alios, quam in præfatos usus, sunt fideliter dispensandæ; *cap. Si privatum 26. eadem caus. 12. quæst. 1. ibi:* Non illa nostra sunt, sed pauperum; *cap. Quoniam 68. caus. 16. quæst. 1. ibi:* Quidquid habent Clerici, pauperum est. Id etiam expresse habetur ex verbis S. Urbani Papæ relatis in Bre-
44 viario Romano 25. Maji ibi: Ipsæ res fidelium, quæ Domino offeruntur, non debent in alios usus, quam ecclesiasticos, & christianorum fratrum, vel indigentium converti; quia vota sunt fidelium, & pretia peccatorum, ac patrimonia pauperum. Et similiter habetur *cap. Quia 8. caus. 12. quæst. 1. cap. Quisquis 19. caus. 12. quæst. 2. cap. Fratritatum 2. de donationibus, cap. Cum eo 34. de Election. & Electi potest. in 6.* Similiter habetur in variis Conciliis, ut Acquisgranens. *cap. 116. Agathens. cap. 16. Carthaginens. cap. 46.* & in pluribus aliis, ex quibus constat bona ecclesiastica superflua esse Dei, & ecclesiæ, vota fidelium, pretia peccatorum, patrimonium Christi, & pauperum; adeoque dicendum est fideles conferendo bona temporalia ecclesiis, vel fundando beneficia ecclesiastica voluisse, ut in pias causas (inter quas etiam honesta Clericorum sustentatio) converterentur, aliter defectu veri, & justi finis, nullum meritum pro remedio, & pretio peccatorum, vel salute, & requie animarum suarum habuissent. Quis autem sanæ mentis potest dicere, quod fideles sine ullo merito, & lucro suo spirituali, immo cum demerito, & jactura voluerint bona sua temporalia conferre ecclesiis, & beneficia ecclesiastica erigere, ut præfata bona, seu fructus ad superfluam pompam, ad excessiva convivia, vel ædificia, ad ditandos consanguineos, ad ludos, ad theatra, vel alios similes malos, aut indifferentes usus à Beneficiatis applicari possent? Nemo sane.

46 Probatur secundo eadem minor principalis auctoritate Sanctorum Patrum. S. Hieronymus *Epist. ad Damasum cap. 9.* dicit: Quidquid habent Clerici, pauperum est. S. Augustinus *Epist. 185. ad Bonifacium alias 50. num. 55.* ait: Non illa nostra sunt, sed pauperum. S. Bernardus *serm. 25. in Cantic. post med.* inquit: „Timeant Clerici, timeant ministri ecclesiæ, qui in terris Sanctorum, quas possident, tam iniqua gerunt, ut, stipendiis, quæ sufficere debeant minime contenti, superflua, quibus egeni sustentandi forent, impie, sacrilegeque sibi retineant, & in usus suæ superbiæ, atque luxuriæ victum pauperum consumere non vereantur, duplici profecto iniquitate peccantes, quod & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur. Idem S. Bernardus *Epist. 42.* Clamant vero nudi, clamant famelici, conqueruntur, & dicunt nostrum est, quod effunditis. Nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis. . . . vita nostra cedit vobis in superfluas copias, nostris necessitatibus detrahitur, quidquid accedit vanitatibus vestris. Duo denique mala de una prodeunt radice cupiditatis, dum & vos vanitando perditis, & nos spoliando perimitis. S. Fulgentius *Sermone de Villico:* Nobis, inquit, credita est dispensatio facultatum Domini nostri, vel ad utendum eis sufficien-

ter, vel ad distribuendum conservis, ideo non licet nobis eas in expensas usurpare superfluas, cum sit erogationis ratio Domino venienti reddenda. S. Raymundus *in Summ. lib. 1. tit. 5. de raptoribus & prædonibus §. 6.* sic habebit: Quid de Prælatibus ecclesiarum, & aliis Clericis, qui bona ecclesiastica, pauperibus debita consumunt in usus illicitos, videlicet in meretricibus, histrionibus, consanguineis potentibus, & divitibus, & similibus, & de his etiam faciunt aliqui testamentum, numquid tales sunt judicandi raptores? hoc modo respondet. Videtur quod sic, quia contrectant rem alienam invito domino; ait enim Hieronymus, quidquid habent Clerici, pauperum est. . . . Item Augustinus, si privatim, quæ nobis sufficiant, possidemus, non sunt illa nostra, sed pauperum, quorum procuracionem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpacione damnabili vindicamus. . . . Et paulo post *ibidem §. 8.* sic prosequitur idem S. Raymundus: De meretricibus autem, & histrionibus, de quibus quæsitum est, dico, Prælatos, & Clericos, qui res ecclesiæ talibus, vel similibus turpibus personis conserunt, vel etiam consanguineis non propter naturam sustentandam, sed ut faciunt eos divites de patrimonio Crucifixi. . . . tales inquam Prælatos, & Clericos, qui talibus conferunt bona ecclesiastica pauperibus debita; dico esse raptores, & per consequens teneri ad restitutionem omnium. Sanctus Thomas *in suo Commentario in Epistol. 2. Apost. ad Corinth. 12. l. 5.* ubi proposita sibi objectione ista: Videtur quod male fecerint Principes, & alii dando divitias Prælatibus, respondet: Non dederunt Prælatibus propter se, sed propter pauperes, & ideo non dederunt eis, sed pauperibus. . . . Prælatibus autem dantur tamquam pauperum dispensatoribus, & in hac sententia permansit Sanctus Doctor usque ad mortem, ut patet in ultimo ejus, ac præcipue opere 2. 2. quæst. 185. art. 7. in corp. & ad 3. ubi clare, & absque ambiguo eandem doctrinam propugnat. Sanctus Antoninus 3. part. Summæ theol. 15. cap. 1. §. 19. sic effatur. De bonis, seu fructibus beneficiorum quæ dant Clerici consanguineis, vel personis turpibus, utrum in dando peccent, & teneantur ad restitutionem? Super hoc dicit Raymundus, quod Clerici qui consanguineis potentibus. . . bona ecclesiastica pauperibus debita tribuunt, raptores sunt, quia quidquid Clerici habent, pauperum est, dicit Hieronymus 16. quæst. 1. cap. fin. nam pauperibus debentur, unde ad restitutionem tenentur pauperibus, vel in utilitatem ecclesiæ. . . & peccant mortaliter.“

Nec valet dicere, ut prætendunt adversarii, supra-
47 citatos, & similes Sacror. Conciliorum, Canonum, & Patrum textus loqui, & intelligendos esse de superfluis illis bonis ecclesiasticis, quæ Episcopi ac Clerici habuerunt ante divisionem bonorum ecclesiasticorum factam circa annum 470. à Simplicio, & Gelasio Summis Pontificibus; non vero de bonis acquisitis post illam divisionem, mediante qua dicti Pontifices bona ecclesiastica in quatuor partes diviserunt, unam ecclesiæ, alteram Episcopis, tertiam Clericis, & quartam pauperibus tribuentes, ut constat ex *cap. Concessio 26. cap. Quatuor 27. & cap. De redditibus 28. caus. 12. quæst. 2.* per hanc enim divisionem Beneficiati acquisiverunt verum dominium bonorum sibi assignatorum, adeoque licet eorum superfluos fructus in causas profanas expedientes peccent mortaliter, non tamen tenentur ad restitutionem, cum non peccent contra Justitiam. Sic DD. contrariæ sententiæ; sed

Non valet, inquam, hoc dicere, quia de facto extant
48 similes Sacror. Conciliorum, Canonum, & Patrum textus, qui etiam post dictam bonorum divisionem, idem de bonis ecclesiasticis dicunt, quod antiqui ante divisionem dixerunt, ut patet, *cap. Inquirendum 4. de peculio Clericorum, ibi:* „Inquirendum est, si quis Presbyterorum de redditibus ecclesiæ, vel oblationibus, vel votis fidelium alieno nomine res comparavit, quia sicut nec suo, ita nec alieno nomine Presbyter fraudem facere de facultatibus ecclesiasticis debet, quoniam hoc sacrilegium est, & par crimini Judæ furis.“ & *cap. Fratritatem 1. de donationibus,* ubi dicitur: Quod Episcopus, & quilibet Prælatibus ecclesiarum sit procurator, non dominus. Ex expresse S. Thomas *quodlibet 6. art. 12. in corp.*

por. sic dicit : Bonorum vero ecclesiasticorum Clerici non sunt vere domini, sed dispensatores, secundum illud, 1. ad Corinth. 7. *Dispensatio autem mihi credita est.* Unde cum isti canones fuerint editi, & Divus Thomas, sicuti citati Sancti Patres Bernardus, Raymundus, & Antoninus, & alii scripserint post dictam bonorum ecclesiasticorum divisionem, non subsistit communis adversariorum data responsio.

49 Nec valet instare, quod tales Canones, & Patres sic loquentes post divisionem bonorum ecclesiasticorum, loquantur solum de bonis, quæ ad ecclesiam ipsam immediate spectant, & à bonis beneficiatorum separata existunt, quorum Clerici sunt meri administratores, non autem de bonis ecclesiasticis, quæ separata ab ecclesia immediate Beneficiatis obveniunt ratione suorum beneficiorum sibi assignatorum, quorum Beneficiati sunt domini.

50 Non valet, *inquam*, quia etiam textus juris novi loquentes de bonis immediate spectantibus ad Beneficiatos expresse indicant, ipsos talium bonorum nullum habere dominium, ut patet *cap. Cum in officiis 7. de testament.* ibi : „Quidam Clerici cum ab ecclesiis suis multa beneficia perceperint, bona per eos acquisita in alios transferre præsumunt. Hoc igitur quia antiquis à Canonibus constat inhibitum, nos indemnitati ecclesiarum providere volentes, sive intestati decesserint, sive aliis conferre voluerint, penes ecclesias eadem bona præcipimus remanere;“ *cap. Si quis sane 5. de peculio Clericorum*, ibi : „Si quis sane Clericorum agella, vel vineolas in terra ecclesiæ sibi fecisse probabitur, sustentandæ vitæ causa usque ad diem obitus sui possideat, nec testamentario, aut successorio Jure cuiquam hæredum, pro hæredumque relinquat;“ *§ cap. Ut unusquisque 3. eodem titul.* præcise statuitur, *ut unusquisque Presbyter res, quas post dies consecrationis acquisierit, propriæ ecclesiæ relinquat.* Ex quibus novis canonibus, & aliis consimilibus clare patet, Beneficiatos, neque in bona ab ecclesiæ bonis distincta, & sibi acquisita aliquod habere dominium, cum nec de iis testari possint, nec in eis hæredes ab intestato succedere valeant.

51 Nec juvat adducere praxim, & consuetudinem communem obtinuisse, quod Beneficiati de bonis ecclesiasticis, etiam superfluis, ad causam profanam pro libitu testentur, & hæredes, vel Legatarii profani hæreditatem relictam absque omni scrupulo accipiant, & retineant, Pontifice, & Superioribus Ecclesiasticis, non tantum scientibus, & tolerantibus, sed insuper hujusmodi testamenta Beneficiatorum ad causas profanas positive exequentibus, adeoque pro validis, & licitis approbantibus; aliter non tantum Beneficiati ita testantes, sed hæredes relictæ accipientes immo Pontifex, alique superiores ecclesiastici idem tolerantés, ac positiva executione foventes, graviter peccarent, ac in periculo æternæ damnationis existent, quod sane de tot, tantisque viris absque temeritatis nota vix dici potest.

52 Non juvat quidem hæc adducere, quia licet Pontifices, alique Superiores ecclesiastici Beneficiatorum contractus, & testamenta ad causas profanas sciant, & tolerant, non tamen pro validis, & licitis approbant : „Cum multa per patientiam tolerantur, quæ si deducta fuerint in Judicium, exigente Justitia, non debeant tolerari;“ *cap. Cum jam dudum 18. de Præbend.* & ut dicit Divus Thomas 2. 2. *quæst. 78. art. 1. ad 3.* „Leges humanæ dimittunt aliqua peccata impunita propter conditiones hominum imperfectorum, in quibus multæ utilitates impedirentur; si omnia peccata prohiberentur districtè penis adhibitis.“ Sed ideo Pontifices, alique superiores ecclesiastici similes Beneficiatorum contractus, & testamenta tolerant, & non rescindunt, quia difficillimum, litemque continuarum occasio foret, velle semper examinare, an hic, vel ille contractus, an hoc, vel illud testamentum de bonis mere ecclesiasticis superfluis, an vero necessariis, aut patrimonialibus industrialibus, vel parsimonialibus, & consequenter valide & licite, vel invalide, & illicite factum sit. Nec ex hac nostra sententia sequitur, tot, tantosque viros in periculo æternæ damnationis versari; Non Beneficiatos ipsos contrahentes seu testantes ad causas profanas, quia nulli, vel certe pau-

ci de bonis mere ecclesiasticis ad causas profanas testantur, cum fere omnes habeant bona patrimonialia, industrialia, vel parsimonialia. Non Superiores tolerantés, vel etiam exequentes, quia examinare, & judicare, num testamentum ad causam profanam de mere ecclesiasticis; an vero de bonis propriis Beneficiati factum sit, sine continuis litibus non possunt, & consequenter ad majora evitanda mala juste tolerant & conscientiæ hæredum relinquant. Tum quia illud de bonis propriis ipsius Beneficiati conditum esse ordinarie merito præsumunt, & per consequens juste exequuntur; *arg. l. In obscuris 114. ff. de reg. jur.* ibi : *In obscuris inspicitur solet quod est verisimilibus, § Reg. 56. ff. eod.* ibi : *Semper in dubiis benigniora sunt præferenda;* Non denique ipsos Hæredes profanos, utpote qui ordinarie pariter merito præsumere possunt Beneficiatum testatorem non de bonis mere ecclesiasticis, sed de propriis patrimonialibus, industrialibus, & parsimonialibus, & consequenter valide, & licite testamentum condidisse; eo vel maxime, quod Beneficiatus, ut infra dicetur, potest vivere de redditibus beneficii, & reservare alia sua bona patrimonialia, industrialia, & parsimonialia, ut de illis pro libitu testetur, & disponat etiam ad causas profanas; *cap. Episcopi 19. § cap. Sint manifestæ 21. caus. 12. quæst. 1. § cap. Quia nos 9. de Testament.*

(Circa has juris regulas *vid. concordantes leg. 12. tit. 14. 40. in fin. tit. 16. 17. prop. med. tit. 22. p. 3. 17. tit. 10. 25. tit. 11. part. 5. 9. prop. fin. tit. 31. 2. tit. 33. 5. tit. 34. p. 7.* Vide *addit. hisp. verb.* Subcessio ab intestato, *§ verb. Testamentum*, ubi demonstratur de suis bonis cujuscumque qualitatis quid personæ ecclesiasticæ efficere possint; ibique hodie adnotatum invenies inter peculium Clericorum, ac ejus post eorum mortem divisionem discrimen.)

58 Probatur iterum principale assertum, quod scilicet Beneficiati expendentés in causas profanas redditus superfluos suorum beneficiorum, ultra peccatum mortale, teneantur ad restitutionem. Per omnes Doctores, etiam 59 adversarios, Beneficiati expendentés in causas profanas redditus superfluos, peccant mortaliter, sed hoc solide probare non possunt, nisi dicant tales Beneficiatos peccare etiam contra Justitiam, & consequenter teneri ad restitutionem, ergo &c. Major est certissima apud omnes; probatur minor : Non potest dici, quod peccent mortaliter 60 contra solam virtutem charitatis, & misericordiæ, ut cum aliis vult Fagnanus in *cap. Si quis sane 5. de peculio Clericorum num. 1.* quia lex charitatis, & misericordiæ erga pauperes obligat solum sub mortali, quando pauperes sunt in extrema, vel gravi necessitate constituti, & non est eis unde aliunde provideatur, juxta certissimam, & communissimam Theologorum sententiam; sed potest dari, quod in aliquibus locis nulli reperiantur pauperes in extrema, vel gravi necessitate constituti, vel si qui tales reperiantur, quod eis aliunde sufficienter provideatur, ergo in tali casu dici non potest, quod Beneficiati sub mortali teneantur ex charitate, & misericordia erogare redditus superfluos pauperibus; & tamen adhuc mortaliter peccant, si quid notabile ex ipsis superfluis redditibus in causas profanas expendant; adeoque dicendum est non peccare mortaliter contra solam virtutem charitatis, & misericordiæ, sed etiam contra Justitiam, & consequenter teneri ad restitutionem. Nec potest dici, eos peccare solummodo contra virtutem Religionis, ut cum aliis vult Card. de Lugo *disp. 4. de justit. § jur. sect. 2. num. 16. § seq.* quia licet tales Beneficiati redditus superfluos expendentés in causas profanas peccent contra virtutem Religionis, ex quo bona ecclesiastica juxta sacros canones, & Conc. Trid. *Res Dei sunt*, quas in profanos usus expendere sacrilegum est, quia tamen bona ecclesiastica dicuntur *Res Dei*, ex quo à fidelibus, hac intentione, conditione, & facto tacito, vel expresso data sunt, ut ad cultum divinum, subsidium pauperum, aliasque causas pias impendantur ut fatentur etiam adversarii, sequitur evidenter Beneficiatos aliter expendentés bona ecclesiastica superflua, peccare etiam contra Justitiam, & teneri ad restitutionem, cum contrafaciant Legi, & fini foundationum beneficiorum; *arg. l. 1. § 2. Cod. de donat. quæ sub modo, vel conditione.* (Vide *sup. n. 42. in fin.*)

62 Et hanc sententiam tenent, ultra supra citatos sanctos Patres, Abbas in cap. Cum secundum 16. num. 4. de præbend. Archidiaz. in cap. Statutum §. Assessorum, de rescript. in 6. Innocentius in cap. Indecorum, de etate & qualitate, Felinus in cap. Postulasti, de rescriptis in 6. Navarr. de redditibus ecclesiast. quæst. 1. monit. 21. & quæst. 2. monit. 7. Pelagius de planctu eccles. cap. 28. Angelus verb. Clericis 3. num. 1. & 3. Layman lib. 4. tract. 2. cap. 3. Reiffenstuel lib. 3. tit. 25. de pecul. Cleric. num. 54. Pirhing. ibid. num. 6. & 7. Ricard. Silvester, Armilla, Alensis, Petrus, Sotus, Decius Rosella, Dionysius Carthus. Pisanus, Joan. Lignan. & fere omnes Canonistæ, & Theologi antiqui, ut fatentur etiam ipsimet Adversarii: & de facto Major dicit: *Ante ipsius ætatem nullum tenuisse contrarium*; Paulus Comitulus dicit: *Contrarium opinionem esse novam, ac periculosam post mille, & quingentos annos in Christi ecclesiam investam*; Archidiaconus Canonista celeberrimus in cap. Statutum §. Assessorum, de rescriptis in 6. dicere non dubitavit; Contrariam opinionem esse Juris hæresim; Petrus Sotus in tractatu de vita Sacerdotum in principio dicit: *Contrarium credimus errorem gravissimum, saltem contra bonos mores, & justitiam, quidni etiam contra scripturam?* Eminentissimus Sfondrati sic ait: *Veritas hujus conclusionis, si ex sacris canonibus, sententiæque omnium Patrum, hoc est ex principio veræ theologiæ petenda est, & certissima erit, nullumque dubium admittet; sed hodierna die alia docendi ratio invaluit, cum enim aut pigeat Patres, Canonesque evolvere, quod otiosis, delicatisque scriptoribus molestum est, aut non lubeat eorum sententias amplecti, quippe plerumque cupiditati adversas & ad securitatem evangelicam compositas; ideo alia theologiæ methodus inventa est.*

63 Denique sententiam nostram roborat & confirmat præ omnibus maximi faciendus Benedict. XIV. qui in aureo Tract. de synodo diæces. lib. 7. cap. 2. art. 3. ad 5. docet, beneficiorum fructus honestæ Beneficiati sustentationi superfluos, in pauperes, piosque usus erogandos esse, neque in profano insumi posse absque gravi peccato. Ibidemque subjungit num. 6. ad 14. gravem esse & adhuc indecisam quæstionem, num Clerici beneficia possidentes, sint vere fructuum domini, an solum administratores, adeoque ex justitia teneantur ad erogandos fructus superfluos in pios usus, aliter ad restitutionem obligentur. Vide ibi. (Vide art. 12. sup. verb. Beneficium, in fin. num. 47.)

Agit Auctor à num. 9. ad plur. seq. de obligatione, qua tenetur obtinens beneficia curata, tum dignitates, & canonicatus in ecclesiis cathedralibus, emittendi professionem fidei intra duos menses à die apprehensæ illorum possessionis. At plura, eaque scitu digna addi possunt.

65 Professio hæc fidei emitti potest coram Vicario Generali, Episcopo nedum impedito, verum etiam non impedito, de ipsius tamen licentia; Romaguer. ad Synod. Gerund. lib. 1. de Summ. Trin. & Fid. Cathol. num. 55. Barbos. de Canon. c. 17. n. 3.

66 Magna autem est quæstio, an professio hæc fidei fieri possit per Procuratorem speciale habentem mandatum? Doctores tum affirmantes tum negantes referuntur à Romaguer. loc. cit. num. 45. & seqq. qui affirmativam sententiam tunc amplecti posse concludit, quum vult is, coram quo fidei professio est emittenda.

67 Quæri etiam solet, an requiratur sententia declaratoria, ut qui fidei professionem non emittunt, fructus amittant? Refert etiam Romaguer. ibid. num. 81. dissidentes inter se Doctores, & pro negativa pugnat.

68 De eo etiam disputatur, an hi, qui intra duos menses professionem fidei haud emisissent, fructus perceptos intra ipsos duos menses amittant? Negant communiter Barbos. de canon. cap. 17. num. 23. Antonell. de regim. eccles. lib. 2. cap. 14. num. 7. Ros. de Executor. lit. apost. cap. 13. num. 49. alique. At Romaguer. ubi supra num.

69 84. cum Ledesma: *Non est contemnenda (ait) opinio contraria, & rationi conformem eam censeo. Nam si ab initio nec possessio, nec titulus Provisis officit, quomodo poterit sic infecta possessio, ac causa eos acqui-*

rendi operari licitam eorum retentionem, ac evadere privationem stabilitam à Concilio Tridentino? Quomodo est conciliandum, possessionem ob emissam fidei professionem nullius effectus esse quoad fructus acquirendos, effiçique sane numquam acquiri, ut textualiter legitur, dicereque contrarium nullus somniavit, & velle inde capacitatem retentionis nasci? Ego sane cum Ledesma tenerem, &c.

Distributiones, & anniversaria non amittuntur ab his, qui professionem fidei non emittunt. At si fructus beneficii consistant solum in distributionibus, aliisque emolumentis percipiendis propter interessentiam, ac ministerium personale, etiam ipsa amittuntur; Romaguer. loco toties citato num. 75.

Professio fidei facta post elapsum terminum dictorum duorum mensium non prodest ad recuperandos fructus præteritos, sed solum ad acquirendos futuros; Barbos. de canon. cap. 17. numer. 23.

Et nota, quoad fructus præteritos nec suffragari possessionem, tametsi triennem, vel longiorem; Navarr. in Summ. Bullar. part. 1. commentar. 59. num. 9. Thesaur. de pœnis eccles. cap. 1. §. 3.

De aliis Beneficiatorum obligationibus, de quibus agit Auctor, & præsertim de obligatione reparandi, suis locis opportunius disseremus.

ARTICULUS II.

Beneficiatus quid de fructibus beneficii facere possit.

SUMMARIUM.

- 1 BENEFICIATUS potest primo vivere de fructibus sui beneficii, licet habeat pingue patrimonium; & patrimonium cum fructibus potest servare quibus voluerit.
- 2 Et si ex bonis patrimonialibus vixit, potest uti compensatione, & tantumdem ex redditibus beneficii accipere, & detrahere.
- 3 Et hoc habetur etiam ex sacra scriptura.
- 4 Adducuntur in contrarium varii sacri canones, & solvuntur, ad num. 9.
- 10 Secundo Beneficiatus potest licite distribuere superfluos redditus sui beneficii in eos, qui quamvis habeant necessaria ad victum, non tamen habent sufficientiam ad decentiam status, & pro conditione, & qualitate personæ.
- 11 Et sic potest usque ad status decentiam donare consanguineis, & familiaribus.
- 12 Adducitur, & solvitur objectio.
- 13 Tertio Beneficiatus potest ex proventibus beneficii alere liberos, non tantum legitimos, sed etiam illegitimos, & spurios, & potest etiam dare dotem filie etiam spurie, sorori, vel alteri consanguineæ; & reliqua, quæ licite, vel illicite efficere possit, ad num. 40.

BENEFICIATUS potest primo vivere de fructibus sui beneficii: licet habeat pingue patrimonium, & patrimonium cum fructibus potest servare quibus voluerit. Et si ex bonis patrimonialibus vixit, potest uti compensatione, & tantumdem ex redditibus beneficii accipere, & detrahere; quia hæc est quædam compensatio. Molina dis. 145. col. 1. Less. lib. 2. cap. 4. num. 33. Fagnan. in cap. Si quis sane 5. de pecul. Clericor. Barbos. lib. 3. Jur. eccles. cap. 17. num. 26. Pirhing. lib. 3. tit. 25. num. 15. & alii communiter; Nemo enim tenetur propriis stipendiis militare, etiamsi dives sit, & pingue patrimonium habeat; cap. Clerici 10. caus. 1. quæst. 2. ibi: *Clerici etiam omnes stipendia sanctis laboribus debita secundum servitii sui meritum per ordinationem canonum à Sacerdotibus (id est Episcopis) consequantur.* Ubi secundum Abbatem ponderandum est verbum illud *Omnes*, quod includit tam pauperes, quam divites, ut ibi etiam notant DD. Alias quid dixisset *Omnes*? Item ponderanda sunt illa verba: *Stipendia sanctis laboribus debita secundum servitii sui meritum*, quæ innuunt danda esse stipendia Clericis non propter indigentiam, sed propter labores, & servitia, cap.

cap. Episcopi 19. caus. 12. quæst. 1. ibi: »Episcopi de rebus propriis, vel acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæredibus suis, si voluerint, derelinquant; cap. »Sint manifestæ 21. caus. 12. quæst. 1. ibi: Est enim justum, & apud Deum, & apud homines acceptum, ut »Episcopus propria, quibus velit, relinquat cap. Charitatem 45. caus. 12. quæst. 2. ibi: Justum nempe est, ut »illi consequantur stipendium, qui pro tempore suum commodare reperiuntur obsequium; cap. Ecclesiasticis »67. ead. caus. 12. & quæst. 2. ibi: Ecclesiasticis utilitatibus desudantes ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere; cap. Cum secundum 16. de Præbend. ibi: »Cum secundum Apostolum, qui altari servit, vivere debeat de altari, & qui ad onus eligitur, non debeat repelli à mercede, patet à simili ut Clerici vivere debeant de patrimonio Jesu Christi, cujus obsequio deputantur. Et de hoc facto habetur ex ipso Apostolo 1. ad Corinth. cap. 9. num. 7. ibi: »Quis militat suis stipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? & ibidem num. 13. subsequitur sic: Nescitis quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario sunt, »edunt, & qui altari deserviunt cum altari participant? »Ita & Dominus ordinavit iis, qui evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Et similiter habetur Matth. 10. num. 10. ibi: Dignus enim est operarius cibo suo, Luc. 10. num. 7. ibi: Dignus est enim operarius mercede sua; Deuteronomii 25. num. 4. ibi: Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas, & hæc omnia allegantur ab Apostolo 1. ad Timoth. cap. 5. num. 18. ibi: Dicit enim Scriptura: non alligabis os bovi trituranti. Et dignus est operarius mercede sua.

4 Contra tamen hanc nostram conclusionem objiciuntur varii sacri canones, & præcipue cap. Clericos 6. caus. 1. quæst. 2. ubi S. Hieronymus sic scribit ad S. Damasum Papam: »Clericos autem illos convenit ecclesiæ stipendiis sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona. Qui autem bonis parentum, & »opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant, & bibunt; »cap. Pastor 7. ead. caus. quæst. 2. ubi refert quod S. Prosper. lib. 2. cap. 10. de vita contemplativa sic dicit: »Nec illi qui sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, unde pauper victurus erat, accipiunt. De Clericis quidem dicit per Prophetam Spiritus Sanctus, peccata populi mei comedunt: sed sicut »nihil habentes proprium, non peccata, sed alimenta, quibus indigere videntur, accipiunt, ita possessores, »non alimenta quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt: cap. Si primatum 28. caus. 12. quæst. 1. ubi »refertur quod S. Augustinus Epist. 185. num. 35. alias »Epist. 10. cap. 8. sic ad Bonifacium Comitem scribit; »Si privatum possidemus, quod nobis sufficiat, non illa nostra sunt, sed pauperum, quorum procuracionem »quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpacione damnabili vindicamus.

5 Ad prædictos canones ex SS. Hieronymo, Augustino, & Prospero dantur variae responsiones, & solutiones à Gloss. & Doctoribus, quas brevitatis gratia relinquo videntes apud Fagnanum in cap. Si quis sane, de peculio Clericorum num. 10. & seq. ubi eas fuse adducit, & hic sufficere adducere illa solummodo, quam ibid. num. 13. affert ex Ulrico in Summa sua, relato à Præposito in cit. cap. Clericos 6. caus. 1. quæst. 2. vers. Quinto. Quod scilicet dicta Jura sint intelligenda, cum extrema necessitas pauperum hoc requirit, ut etiam sua eis quisque pro sua facultate communicet. Et est ex mente S. Thom. 2. quæst. 185. art. 7. ad 3. ubi ad prædictam auctoritatem Hieronymi sic respondit: »Dicendum quod non omnia bona ecclesiarum sunt pauperibus largienda, nisi »forte in articulo necessitatis, in quo etiam pro redemptione captivorum, & aliis necessitatibus pauperum, varia cultui divino dicata distrahuntur, ut Ambrosius dicit cap. Aurum 70. caus. 12. quæst. 2. & in tali necessitate peccaret Clericus, si vellet de rebus ecclesiæ vivere, dummodo haberet patrimonialia bona, de quibus vivere posset: » & quæst. 18. art. 4. in respons.

ad primum similiter dicit, easdem auctoritates Hieronymi &c. esse intelligendas tempore necessitatis, quando scilicet non posset aliter pauperibus subveniri; tunc enim Clerici tenerentur non solum ab elemosynis recipiendis desistere, sed etiam sua, si quæ haberent, largiri ad pauperum sustentationem: Et hic intellectus secundum Præpositum loco supracitato probatur ex illis verbis textus, quod pauperum est. Nam certe sunt pauperum in extrema necessitate, & non aliter, ut idem adnotavit in cap. Sicut dist. 47. alias enim sunt prius ipsius Ministri pro servitio, ut in cap. Placuit 1. quæst. 2. cui solutioni secundum eum multum etiam congruit Litera in cit. cap. Pastor 7. caus. 12. quæst. 2. ibi: Unde pauper victurus erat. Vel respondendum est, quod dictæ auctoritates, & similes canones debent intelligi de quarta parte bonorum ecclesiasticorum pauperibus debita ex cap. Vulterranæ 25. cap. Concesso 26. cap. Quatuor 27. & cap. De Redditibus 28. caus. 12. quæst. 2. ut explicat Glos. in cap. Clericos 6. caus. 1. q. 2. ibi: Vel dic de quarta pauperibus debita, quæ dari prohibetur abundantibus.

Secundo Beneficiatus potest licite distribuere superfluos redditus sui beneficii in eos, qui quamvis habeant necessaria ad victum, non tamen habent sufficientia ad decentiam status, & pro conditione, ac qualitate personæ. Et sic potest usque ad status decentiam donare consanguineis, & familiaribus suis; cap. Studeat 39. dist. 50. ibi: »Præcipimus, ut tale beneficium sibi, & ecclesiæ suæ concedatur, quo & ipsi, & sui sufficienter possint habere suæ sustentationis solatium. Et tenet S. Thomas 2. 2. quæst. 185. art. 3. ad 2. ubi facta sibi objectione ista: Dicit Gloss. Hieronymi in Isaia tertio, quod »bona ecclesiastica sunt pauperum, sed quicumque id, quod est alterius sibi reservat, aut aliis dat, peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem, ergo Episcopi si »bona ecclesiastica, quæ iis superfluunt, sibi detineant, »vel consanguineis, vel amicis largiantur, videtur quod »teneantur ad restitutionem; his verbis respondit S. Doctor: Bona ecclesiæ non sunt solum expendenda in usus »pauperum, sed etiam in alios usus... & ideo si de eo, quod usui Episcopi, vel alicujus Clerici est deputatum, »velit aliquis sibi subtrahere, & consanguineis, vel aliis »dare, non peccat, dummodo illud faciat moderate, id est ut non indigeant, non autem ut ditiores inde fiant. Et sic Fagnan. in cap. Si quis Sane 5. de peculio Clericorum num. 18. & 19. Navarr. tract. de reddit. eccles. quæst. 1. monito 27. Molina tract. 2. dist. 146. num. 5. & alii passim cum Gemin. 3. dist. cap. Pervenit. Abbat. in 2. notabil. de Arbitr. Felin. in cap. Postulasti num. 6. vers. Et hoc quod liceat, de Rescript.

Tertio Beneficiatus potest ex proventibus beneficii alere liberos, non tantum legitimos, sed etiam illegitimos, & spurios, & potest etiam dare dotem filiæ etiam spurix, sorori, vel alteri consanguineæ, quia dos succedit in locum alimentorum, si aliunde non habeat unde eos alat, nec liberi propria bona sufficientia habeant; tunc enim est opus pietatis, & misericordiæ, ut colligitur ex cap. Est probanda 16. dist. 86. ubi ex verbis S. Ambrosii lib. 1. de offic. cap. 3. sic habetur: »Est probanda illa liberalitas, ut proximos tui seminis ne despicias, si egere »cognoscas: melius est enim, ut ipse subvenias tuis, quibus pudor est ab aliis sumtum deprecere, aut alicui »postulare subsidium necessitatis. Non tamen, ut illi ditiores fieri velint ex eo, quod ut posses conferre inopibus. Barbosa lib. 3. Juris ecclesiast. cap. 17. num. 35. & 39. Molina de justit. tract. 2. disp. 146. num. ult. Azor. part. 2. lib. 7. cap. 10. Navarr. de spol. Cleric. §. 19. num. 10. cum seq. Layman. lib. 4. tract. 2. cap. 3. num. 4. Pirhing. l. 3. tit. 25. de pecul. Clericor. num. 15. & alii passim.

Quarto Beneficiatus, etiamsi bona patrimonialia habeat, potest ex bonis ecclesiasticis filium suum alere, vel etiam fratrem suum, aut alium consanguineum, etsi pater ipsius posset illi sumtus ad studendum subministrare, cum enim ad id non teneatur pater, filius est vere egens, cum propria bona non habeat. Navarr. lib. 3. consil. 2. de vita, & honest. Cleric. edit. 2. Layman. loc. cit. num. 3. Pirhing. loc. cit. n. 15. Lugo t. 1. disp. 4. sect. 4. n. 68. Sanch. lib. 2. consil. c. 2. dub. 38. n. 18. & alii.

- 15 Quinto Beneficiatus potest nepotem, vel consanguineum promovere ad Doctoratum ex fructibus sui beneficii, si ad hoc nepos, vel consanguineus sit indigens, quia id etiam in bonum ecclesiae redundat. Sanchez *lib. 2. consil. cap. 2. dub. 38. num. 18.* Navarr. *lib. 2. consil. 2. de vita, & honestat. Clericor. Bonacin. disp. 4. punct. 2. num. 13.* Lugo *tom. 1. disp. 4. sect. 4. num. 68. & alii.*
- 16 Sexto Beneficiatus potest ex redditibus beneficii donare consanguineis, non solum quod necesse habeant pro tempore praesenti, ad sublevandas suas praesentes necessitates, sed quod in futurum deserviat, fundando redditus perpetuos, quibus ipsi, & eorum posterius decenter vivere possint, dummodo moderatum sit, & non ob familiae memoriam principaliter fiat, sed ex pietate ad posterorum indigentiam sublevandam. Molina *lib. 2. de primogenitis, cap. 10.* Sanchez *cit. cap. 2. dub. 28. num. 10.* Lugo *loc. cit. num. 71. & alii.* Et ratio est, quia non solum pie expenditur, quod datur indigenti, ut hoc mense, vel anno vivat, sed quod datur ei, ut imposterum decenter vivat. Immo non debet solum in vita dari, itaut post mortem debeat restituere, sed potest absolute dari absque onere restituendi, & cum facultate transferendi ad posterius, ut constat in dote, quae pie datur virgini nubili; de cujus fructibus, & ipsa potest vivere, & etiam frui ejus filii; cur ergo non poterit Praelatus nepoti indigenti donare absolute domum, & vineam, v. gr. quibus decenter juxta suum statum vivat, & quam posterius possit reliquere?
- 17 Poterit ergo fructus, & redditus illos pro ejus etiam posterius in perpetuum assignare; sicut etiam posset fundare ecclesiam, capellam, vel hospitale, & pro cura capellae, vel hospitalis, & Jurepatronatus aliquid annuum moderatum consanguineis in perpetuum relinquere; hoc enim principaliter reducitur ad opus pium, cujus fundatio ex congruitate quadam affert secum illos sumtus, pro eo, qui ejus curam, & patronatus habere debet, ut cum aliis expresse docet Lugo *loc. cit.*
- 18 Septimo potest Beneficiatus, v. gr. qui ex humili familia ad episcopatum pinguem, vel ad cardinalatum assumitur, ejus fratres, & propinquos, & a fortiori parentes ex fructibus sui beneficii moderate elevare ad altiorum statum; unde qui antea pauperes non erant, quia habebant necessaria ad suum statum, occasione promotionis illius incipiunt esse pauperes non habentes necessaria ad novum illum statum sustinendum, & eo titulo dari illis poterit moderate quantum ad id necesse fuerit. Ita Navarr. *quest. 1. de redditibus eccles. monito 27. num. 4. & 5.* Molina *cit. disput. 146. §. Dubium est, Sanchez loc. cit. num. 8.* Lugo *loc. cit. num. 70.* Nec obstat Concil. Trident. *sess. 25. cap. 1. de reformat.* ubi prohibet
- 19 Episcopis, Cardinalibus, & quibuscumque beneficia ecclesiastica obtinentibus, ne ex bonis ecclesiasticis consanguineos ditent, & augeant, ibi: *Omnino vero eis interdicit, ne ex redditibus ecclesiae consanguineos, familiaresque suos augere studeant &c.* In hoc enim casu non ditantur, sed sublevantur, ut juxta suum statum non indigeant; quod etiam ipsi Beneficiato necessarium videtur, cui turpe, & indecorum esset, si ejus parentes, & fratres in abjecta, & sordida conditione permanerent. Quid enim absurdius, quam parentem, vel patrem Cardinalis, vel Episcopi videre adhuc ligna per Urbem vendere, vel calceos in publica platea resarcire?
- 20 Cavere tamen debent tales Beneficiati, non esse attendendum affectum carnis, & sanguinis, sed christianam prudentiam, ac modestiam, Ad quod Barbosa *de offic. & potestat. Episcopor. partit. 1. tit. 2. glossa 9. num. 32. & 33.* affert praecleara exempla, & in primis Benedicti XI. qui nullum ex suis propinquis ad aliquod ecclesiae munus accersivit, dicere namque solebat, Pontificem propinquos non habere, & matrem suam ad se venientem in habitu humili recepit, quam primum videre noluit in altiori. Secundo, Nicolai IV. qui in cognatos, & affines ita semper alienus fuit, ut illis nihilo plus debere se diceret, quam cuivis bono; itaque hoc quasi domestico vinculo expeditus, eo facilius omnes suas curas in communibus ecclesiae commodis curandis defigebat. Tertio, Clementis IV. qui cum ante Pontificatum duas filias legitime suscepisset, uni in monasterio collo-
- catae triginta tantum libras dedit, alteri, quae marito suae conditionis nupserat, trecentas libras dotis nomine numeravit, & hac conditione, ne quid amplius peteret; habuit & nepotem Clericum, quem ex tribus praebendis, quas habebat, unam ut eligeret, & reliquas dimitteret, coegit. Instantibus amicis, ut potius nepoti majora tribueret, reponit, se Deo, non autem carni acquisiturum, Pontificibus Romanis filios non esse, nec eis licere, quod suum non esset, propinquis dare. Quarto, S. Pii V. qui, cum multi magnates, & principes aliquando ei subicerent dotes, & alia propinquis data subsidia tenuiora videri, Quam Pontificis, & Cardinalis Alexandrini parentes deceret, posseque largiori manu cum illis agi, respondit; quin etiam de his modicis, an salva conscientia dederimus, saepe nobis venit in mentem dubitare; haec enim bona sunt ecclesiae, in ejus tantum sacros usus, non ad luxum, aut ad ditandos propinquos a sanctis legibus destinata; se ad Summum Pontificatum a Deo vocatum fuisse, ut ecclesiae suae, non ut consanguineorum aut commodis inserviret, aut cupiditati. Potest nunc & exemplum afferri Benedicti XIV. immortalis memoriae Pontificis. Ast proh dolor! Haec sancta digne, & juste ab omnibus imitanda exempla, paucos habent in dies imitatores, sed verificatur, quod dixit Petrus Blesensis *epist. 50. Hodie pro filiis, quos abstulit Praelatis ecclesiae Deus, habent nepotes in dissipationem patrimonii Christi, & in suae salutis dispendium permittuntur.* Et ut habet verus Distichon. apud Ludolph. *Carth. de vita Christi, part. 1. cap. 68.*
- Cum Factor rerum privarit semine Clerum:
Ad Satanae votum successit turba nepotum.*
- 29 Octavo, Beneficiatus potest ex redditibus superfluis aliquando reservare aliquam mediocrem quantitatem ad proprias necessitates probabiliter eventuras, v. gr. aegritudinis, sterilitatis, litis, & similium, non tamen ad ea, quae remote imminent, ut reservare aliquam portionem ad dotandas nepotes nondum natas, ad vivendum in aetate decrepita, cum nunc sit adolescens; Navarr. quem refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. dub. 38. n. 13.* Lugo *loc. cit. dub. 38. num. 13.* Lugo *loc. cit. num. 74.*
- 30 Nono, Beneficiatus potest de redditibus ecclesiasticis remunerare accepta servitia; quia haec remuneratio censetur rei debitae persolutio; alias incurreret vitium ingratitude, si nullatenus remuneraret; immo potest talis remuneratio esse major servitio, & beneficio accepto; ut enim dicit Seneca *lib. 2. de benefic. cap. 8. Diligentius quaerendus est beneficii, quam pecuniae creditor; huic enim reddendum est quantum accepi, & si reddidi, solutus sum ac liber; at illi plus solvendum est, & nihilominus relata gratia coheremus.* Navarr. *loc. cit. q. 1. monito 36. num. 1. vers.* Ceterum nos in ea sententia sumus, Pagnan. *loc. citat. num. 21.* Pirhing. *loc. cit. n. 15.* Sanchez *loc. cit. dub. 41. num. 6.* Molina *disput. 146. §. De renumeratoriis.* Quinimmo facere etiam quasdam donationes non remuneratorias cum moderatione debita, quia spectat ad honestam sustentationem habere amicos, quibus munera aliqua mittat, sicuti etiam famulis aliqua praeter debitam mercedem aliquando donantur. Virtus enim liberalitatis pro qualitate, & conditione status requiritur in honesto, & ingenuo viro ad politicam vitam, servata tamen moderatione christiana, & ecclesiastica; Molina *disp. 145. §. Eodem modo, Sanchez loc. cit. dubitat. 41. num. 3.* Lugo *loc. cit. num. 73.*
- 32 Decimo, Beneficiatus potest de redditibus ecclesiasticis exercere etiam honestam hospitalitatem, non solum illam, quae fit erga pauperes peregrinos, quae inter potissima opera pietatis numeratur, & maxime Clericis a Tridentino *sess. 25. cap. 8. de reformat.* commendatur, sed etiam hospitalitatem urbanam cum moderatione debita juxta statum, & qualitatem beneficii. Bonacina *disput. 4. de obligat. in sum. fruct. benef. punct. 2. num. 11.* Molina *disput. 145. §. Tertium est, Sanchez loc. cit. cap. 2. dubit. 41. num. 2. & alii.* Et hoc maxime, quando aliquis Cardinalis, Episcopus, Princeps, vel aliquis nobilis venit ad locum, ubi non reperitur domus, quam decenter habitare possit, nisi domus Beneficiati; qui non ma-

male tunc censetur insumere, quod cum eo hospite moderate expendit. Immo potest Beneficiatus de fructibus beneficii aliquoties moderata convivia amicis parare, ipsos ad honestam recreationem invitare; cum hæc etiam faciant, qui se moderate sustentant, ut cum Abulensi, Navarro, Corduba, & Molina docet Sanchez *loc. citat. cap. 1. dubit. 41. num. 2.* & expresse tenet S. Thomas *quodlibet. 6. art. 12. ad quartum*, ibi: *Si autem aliquis in talibus (scilicet conviviis) non multum excedat, potest bona fide fieri ab aliquo, qui vult secundum decentiam sui status morem gerere his, quibus convivit.* In iis ergo servanda est modestia ecclesiastica, ne videatur Beneficiatus affectare fastum, & luxum more secularium contra præceptum Concilii Carthaginens. IV. can. 15. ubi præcipit: *Ut Episcopus vilem supellectilem, & mensam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat; & contra Trident. sess. 25. de reformat. cap. 1. ibi: Sancta Synodus jubet, ut Episcopi modesta supellectili, & mensa, ac frugali victu contenti sint.* Aliter notabiliter excedendo peccaret mortaliter, ut expresse dicit S. Thomas *quodlibet. 6. art. 12. in corpor. ad quartum*, ibi: *Neque moderatus usus divitiarum, neque bona fides dispensatorum salvari videtur in eo, qui scienter superfluas expensas facit in voluptuosis conviviis, & aliis hujusmodi superfluitatibus, & sic non est dubium, quod in talibus peccat mortaliter.*

Undecimo, Beneficiatus potest ex redditibus ecclesiasticis solvere debita contracta pro sui sustentatione, vel ob causam piam, licet habeat ex bonis propriis, unde ea solvat; dummodo tamen debita sint contracta post habitum beneficium; nam opera pia, vel sustentatio Clerici pro tempore antecedenti ad beneficium, non debent ex beneficio desumi, cum non teneatur ecclesia alere suum ministrum, pro eo tempore, quo nondum erat suus minister, nec opera illa pia fieri potuerint ex bonis ecclesiæ, quæ tunc non habebat Clericus; aliter posset Beneficiatus compensare sibi ex redditibus beneficii omnia, quæ per totam vitam pie expendit: quod nemo audebit dicere. Si vero debita contracta fuerint ex causa profana, & Beneficiatus habet ex bonis propriis, unde ea solvat, tenetur solvere ex bonis propriis, & non ex ecclesiasticis, quia hoc esset expendere redditus beneficii in usus profanos, ut dicit Navarrus, & Avendann. quos refert, & sequitur Sanchez *loc. cit. cap. 2. dub. 42. num. 6.* Si autem Beneficiatus non habeat aliunde ex bonis propriis unde ea debita contracta ex causa profana solvat, potest solvere ex redditibus beneficii; immo tenetur, ut tenent S. Antonin. Hadrianus, Speculator, Hostiensis, Sotus, Navarr. & alii, quos affert, & sequitur idem Sanchez, *ibid. num. 4.* & colligitur ex cap. Pervenit 2. de Fidejussoribus, & ex cap. Gravis 11. & cap. Olim 22. de restitut. spoliatorum: Et ratio est, quia, qui debitis premitur, nec habet, unde solvat, jam quoad ea indigens, & censetur; quare potest ex fructibus beneficii solvere sua debita, sicuti posset ex eis fructibus alios ære alieno oppressos sublevare; unde & tenetur, quia debitor solvere debet, quoties potest. Et de facto praxis ita habet, ut cum aliis testatur Azorius *partit. 1. lib. 7. cap. 9. questiunc. 6.*

Duodecimo, Beneficiatus potest distributiones pro sua voluntate disponere, & expendere, quia distributiones traduntur ob ministerium personale tamquam merces operis, & tamquam stipendium laboris, & consequenter sunt bona quasi patrimonialia, quorum Beneficiatus absolutus est dominus. Et de facto mancipatos divinis officiis dominium distributionum acquirere, si choro intersint, habetur ex cap. unic. de Clericis non residentibus in 6. Sic tenet cum plurimis Barbosa *lib. 3. juris ecclesiastici, cap. 17. num. 31.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. §. 7. proem. num. 168.* Fagnan. *lib. 3. cap. Si quis sane 5. de pecul. Clericor. num. 23.*

Tertiodecimo, Beneficiatus potest ex eadem ratione pro suo arbitrio disponere, expendere, & testari de his, quæ sibi obveniunt ratione stipendii personalis, ut quia erat Doctor, aut bonus scriptor, seu etiam de his, quæ acquisivit ex officiis defunctorum, ex anniversariis, ex sacrificio missæ, aut occasione audiendarum confessio-

num, aut pro concionibus, & similibus, sicut de patrimonialibus, quia hæc non sunt bona beneficii, sed stipendium propriæ industriæ, & laboris, quorum Beneficiatus absolutus est dominus. Navarr. *de spol. Clericor. §. 1. num. 2. in fin. & de redditibus eccles. quæst. 1. monito 19.* Fagnan. *loc. cit. & cum aliis Barbosa loc. citat. num. 32.*

Quod Auctor artic. 1. optime molitus est, strenue asserendo Beneficiorum onus superflua in pauperes, vel ecclesias erogandi, ne in profanos usus ea expendentes peccent contra religionem, misericordiam, ac etiam justitiam, id limitationibus aliquot sic extenuavit in hoc articulo 2., ut pene inutile evadat, quod in primo, laudabili zelo, prædicaverat. Nobis sufficiat hoc levi calamo Beneficiatos monuisse, ut sic conscientiam consulentes, non nisi de proborum virorum consilio bona ecclesiastica insumant, de quorum dispensatione supremo Judici districtam sunt reddituri rationem.

De obligatione igitur, qua tenentur Beneficiati fructus beneficiorum erogare in usus illos, qui conformes sunt voluntati fundatorum, nihil addo, quum nostri instituti sit ab Auctore prætermissa delibare. Meminisse tamen ipsos oportet eorum, quæ ait Divus Bernardus, *epist. 2. ad Fulcon.* „Surgis, inquit, ad vigilias, vadis ad missas, horis chorum nocturnum diurnumque frequentas; bene facis. Sic ecclesiæ præbendam gratis non accipis. „Dignum est, ut qui altari deservit, de altari vivat. Conceditur ergo tibi, ut si altari deservis, de altari vivas, „non autem ut de altari luxurieris, ut de altari superbias, ut inde compares tibi fræna aurea, scellas depictas, calcaria deargentata, varia, griseaque pellicea à collo, & manibus ornatu purpureo diversificata. Denique quidquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum, de altari retines, tuum non est, rapina est, „sacrilegium est.“

ARTICULUS III.

Beneficiatus quid de fructibus beneficii facere non possit.

SUMMARIUM.

- 1 PRIMO Beneficiatus non potest de fructibus beneficii nec ad causam piam ullum de jure facere testamentum.
- 2 De legitima tamen consuetudine potest introduci, ut Clerici seculares de bonis ecclesiasticis superfluis ad causas pias valide, & licite testari valeant.
- 3 Secundo Beneficiatus non potest vi consuetudinis testari de bonis ecclesiasticis in notabili quantitate ad causas profanas.
- 4 Alii tamen sentiunt contrarium.
- 5 At vero horum sententia fere passim rejicitur.
- 6 Adducitur, & solvitur instantia, ad n. 7.
- 8 Beneficiati autem incolæ, & cives urbis Romanæ, qui in ea, vel ejus districtu decesserint, possunt libere, & licite tam inter vivos, quam mortis causa de bonis ecclesiasticis superfluis disponere, etiam ad causas profanas, ad n. 9.
- 10 Tertio Beneficiatus non potest sine peccato ex bonis ecclesiasticis consanguineos, familiaresve ditare, vel ad majorem statum exaltare, aut plusquam ad conditionem, & decentiam status necessarium habent, eis conferre, ad n. 13.
- 14 Quarto Beneficiatus non potest sine peccato redditus superfluos sui beneficii expendere in excessivis, & voluptuosis conviviis, in ludis, theatris, & amplis, & sumtuosis palatiis, ad n. 18.
- 19 Addit. ex aliena manu, ad n. 31.

PRIMO Beneficiatus non potest de fructibus beneficii nec ad causam piam ullum de jure facere testamentum: Est communis ob clarissima jura in titulo de testamentis, & signanter cap. Ad hæc 8. de testament. ubi licet concedatur, quod Beneficiati in vivis existentes de bonis ecclesiasticis elemosynam dare queant, tamen etiam e-

leemosynæ causa , consequenter ad piam causam , testari prohibentur , ibi : »Præsentibus innotescat , quod Clerici de mobilibus , quæ per ecclesiam sunt adepti , de jure testari non possint , viventes , tamen , & sui compotes moderate valent aliquid de bonis ipsis , non ratione testamenti , sed eleemosynæ intuitu erogare in ægritudine constituti. *cap. Quia nos 9. eod. tit. de testament. expresse dicitur : De iis tamen , quæ consideratione ecclesie perceperunt , nullum de jure possunt facere testamentum. cap. Relatum 12. eod. tit. præcise habetur : Mobilia per ecclesiam acquisita de jure in alio pro morientis arbitrio transferri non possunt.* Ratio autem , ob quam ecclesia , etiam ad pias causas de bonis ecclesiasticis testari prohibuit Beneficiatus ; ut notant Navarr. *quæst. 3. Apol. monit. 1. Layman. lib. 4. tract. 2. cap. 3. num. 6. Lessius lib. 2. cap. 19. de testam. num. 41. & alii* , videtur , quod fuerit ista , scilicet , ut Beneficiati videntes , nullam sibi superesse facultatem de iis bonis mortis causa disponendi , à turpi illa , ac nociva erogandi cura , & sollicitudine liberi , bona superflua adhuc in vivis in pios usus libentius erogarent. Notanter autem dicitur , Beneficiatum de bonis ecclesiasticis , nec ad causam piam testari posse *de Jure* , quia de consuetudine legitima potest introduci , ut Clerici seculares de bonis ecclesiasticis superfluis ad causas pias valide , & licite testari valeant , *cap. Relatum 12. de testament. ibi : »Licet autem mobilia per ecclesiam acquisita de jure in alios pro morientis arbitrio transferri non possint , consuetudinis tamen non est improbandæ , ut de his pauperibus , & religiosis locis , & illis , qui viventi servierant , sive sint consanguinei , sive alii , aliqua juxta servitii meritum conferantur.* Et ratio est , quia testari ad causas pias est Clericis prohibitum solo jure humano ; contra jus autem humanum valide , & licite introduci potest consuetudo ; *cap. Cum tanto 11. de consuetudine ; adeoque ex legitima consuetudine potest Beneficiatus testari de bonis ecclesiasticis ad causas pias ; Abbas in cap. Cum in officiis 7. de testament. num. 5. Molina disput. 147. num. 25. Pirhing. lib. 3. tit. 26. de testament. num. 40. Reiffenstuel ibid. num. 330. Layman , Navarr. & alii communiter.*

Secundo , Beneficiatus non potest neque vi consuetudinis testari de bonis ecclesiasticis in notabili quantitate ad causas profanas ; Navarr. *disp. 247. num. 31. Lessius lib. 2. cap. 19. num. 43. & 44. Abbas in cap. Cum esset 10. num. 29. & 30. de testament. Covarruv. in cap. Cum in officiis 7. de testament. num. 27. Zoesius de testament. num. 27. Layman lib. 4. tract. 2. cap. 3. num. 7. Pirhing. lib. 2. tit. 27. num. 42. Reiffenstuel ibid. num. 336. & sequent. Engel ibid. num. 3. & in manuali parochorum part. 4. cap. 4. num. 26. Tanner tom. 3. disput. 40. quæst. 6. dub. 8. num. 249. Sylvest. vers. Clericus 4. Molina disput. 147. numer. 31. Canisius in cap. 1. de testament. num. 18. Sporer. tom. 3. tract. 6. cap. 1. sect. 2. num. 43. Archidiaconus , Angelus , Alvarus , Pelagius , & communior Doctorum contra Barbosam lib. 3. Juris eccles. univers. cap. 17. num. 67. & 68. in cap. Cum in officiis 7. de testament. num. 6. & 7. Garciam de benef. part. 2. cap. 1. num. 16. & sequent. Azorium part. 2. lib. 7. cap. 9. quæst. 1. & nonnullos alios volentes , posse Beneficiatos ratione consuetudinis licite testari de bonis ecclesiasticis etiam ad causas profanas ; quorum tamen sententia hodie fere passim rejicitur. Et ratio nostræ conclusionis est , quia Beneficiati majorem facultatem habent à jure sibi concessam disponendi inter vivos ex redditibus ecclesiasticis , quam de illis mortis causa disponendi , & testandi , textu expresso *in cap. Ad hæc 8. de de testament. ibi : Ad hæc præsentibus innotescat , quod Clerici de mobilibus , quæ per ecclesiam sunt adepti , de jure testari non possunt , viventes tamen , & sui compotes moderate valent aliquid de bonis ipsis non ratione testamenti , sed eleemosynæ intuitu erogare in ægritudine constituti.* Atqui per omnes Doctores Beneficiati non obstante quacumque consuetudine mortaliter peccant , si quid notabile de bonis ecclesiasticis superfluis ad causas profanas in vivis disponunt ; ergo similiter , immo magis mortaliter peccabunt , non obstante quacumque consuetudine , si de iisdem bonis mortis causa ad quas*

profanas disponant : Nulla enim solida ratio , vel fundamentum assignari potest , ob quam Beneficiati vi consuetudinis per dispositionem mortis causa possint bona ecclesiastica superflua ad causas profanas applicare , & non per dispositionem inter vivos ; unde cum talis consuetudo universaliter tribuens omnibus Beneficiatis potestatem de omnibus redditibus ecclesiasticis arbitrato suo testandi ad quascumque causas , etiam profanas , sit contra jus naturalis Justitiæ , & sic peccaminosa , ecclesiis sit noxia , & sacris canonibus adversetur ; sequitur illam per nullam præscriptionem , etiam temporis immemorabilis , induci posse ; *cap. Cum tanto 11. de consuetudine* , ibi : *Nemo sanæ mentis intelligit naturali furi (cujus transgressio periculum salutis inducit) quacumque consuetudine (quæ dicenda est verius in hac parte corruptela) posse aliquatenus derogari ; & colligitur etiam ex capit. Quæ contra 2. & cap. Mala autem consuetudo 3. distinct. 8.*

Nec valet dicere , quod praxis , & consuetudo in universo pene orbe obtinuit , & habet , quod Beneficiati de bonis omnibus , etiam ecclesiasticis superfluis , ad causas profanas pro libitu suo testentur , hæredesque , vel legatarii profani hæreditatem relictam absque omni scrupulo accipiant , & retineant , Papa , aliisque superioribus ecclesiasticis non tantum scientibus , & tolerantibus , sed insuper hujusmodi testamenta Beneficiatorum ad causas profanas positive exequentibus , adeoque clare stat , quod hæc consuetudo licita , & valida sit , aliter non tantum Beneficiati ita testantes , sed hæredes relictæ accipientes , & retinentes , immo Papa , aliique superiores ecclesiastici id tolerantes , ac positiva executione foventes graviter peccarent , & in periculo æternæ damnationis existerent , quod sane de tot , tantisque viris absque temeritatis nota vix dici potest. Non valet , *inquam* , hoc dicere , quia licet Pontifices , aliique superiores ecclesiastici Beneficiatorum testamenta ad causas profanas sciant , & tollerent , non tamen pro validis , & licitis approbant : *Cum multa per patientiam tollerentur &c. Vide supra art. 1. n. 51. & sequent. ubi ad longum affertur responsio.*

Hic tamen est advertendum , quod Beneficiati incolæ , & cives Urbis Romanæ , qui in ea , vel ejus districtu decesserint , possunt libere , & licite tam inter vivos , quam mortis causa , de bonis ecclesiasticis superfluis disponere , etiam ad causas profanas , prout eis concessit Julius III. *in sua constitut. incip. Cupientes , ut alma urbs nostra edita 6. Idus Martii 1549. quæ est tenoris , ut sequitur : »Motu proprio &c. Statuimus , & ordinamus , quod de cetero perpetuis futuris temporibus omnes , & singuli »Urbis incolæ cujuscumque dignitatis , status , gradus , »præminentie , vel conditionis existant , etsi Cardinalatus honore , aut patriarchali , archiepiscopali &c. vel »quavis dignitate ecclesiastica , vel mundana præfulgeant »&c. de omnibus bonis , juribus , & singulis eorum immobilibus , & semoventibus bonis , juribus , actionibus , »& rebus aliis in dicta Urbe , & ejus districtu pro tempore existentibus , & per eos etiam ex fructibus , redditibus , & proventibus ecclesiarum , & beneficiorum ecclesiasticorum &c. acquisitis cujuscumque quantitatis , »qualitatis , summæ valoris , & pretii , seu conditionis »existant , tam donatione quam quavis alia ultima voluntate , in favorem consanguineorum , & affinium , & quarumvis aliarum personarum disponere licite valeant &c. »Quodque si ab intestato decesserint , eorum bona , & »hujusmodi ad ipsorum pro tempore proximos agnatos , »& alios &c. qui eis (nisi essent Beneficiati) de jure succedere deberent , alias juxta juris dispositionem libere »devolvantur.* Quam constitutionem pro Urbe , & ejus districtu ad decem milliaria , denuo confirmavit Paulus V. *in sua constitutione incip. In eminenti , edita 18. Aprilis 1608.*

Tertio , Beneficiatus non potest sine peccato bonis ecclesiasticis consanguineos , familiaresque ditare , vel ad majorem statum exaltare , aut plusquam ad conditionem , & decentiam status necessarium habent , eis conferre. Habetur in primis *ex Canone 37. Apostolorum* , ibi : »Omnium rerum ecclesiasticarum curam Episcopus gerito , »& eas dispensato , quasi inspectante Deo. Non licitum »autem ei esto quidpiam ex iis sibi tamquam proprium

assumere, aut cognatis suis elargiri, quæ Deo dicata sunt. Quod si pauperes illi sunt, ut pauperibus subministrato. Non tamen horum prætextu res ecclesiæ venduntur. Concordat *cap. Quisquis 19. caus. 12. q. 2. ibi*: „Omnium ecclesiasticarum rerum Episcopus habeat sollicitudinem, & dispenset eas tamquam Deo con- templante. Non liceat autem ei fraudare quidquam ex illis, vel cognatis propriis donare, quæ Dei sunt. Quod si pauperes fuerint, ut pauperibus largiantur, sed non harum occasione, quæ sunt ecclesiæ defraudentur.“

cap. Est probanda 16. dist. 86. ubi conceditur quidem, ut pauperibus consanguineis de bonis ecclesiasticis succurratur: „Non tamen ut illi ditiores fieri velint, ex eo quod tu posses conferre inopibus. . . . Neque enim propterea te Domino dedicasti, ut tuos divites facias. . . . Putant se parum poscere? Pretium tuum quærunt, vitæ tuæ fructum adimere contendunt, & accusant, quod eos divites non feceris, cum te illi velint æternæ vitæ fundare mercede.“ Concil. Trident. *sess. 25. de reform. cap. 1. ibi*: „Omnino vero eis interdicit, ne ex redditibus ecclesiasticis consanguineos, familiaresve suos au- gère studeant, cum & Apostolorum canones prohibeant, ne res ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, eis ut pauperibus distribuant, eas autem non distrahant, nec dissipent eorum causa. Immo quam maxime potest eos Sancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in ecclesia seminarium extat, penitus deponant.“ Et quam grave sit scelus de redditibus ecclesiasticis consanguineos ditare, & ad majorem statum exaltare, aut plusquam ad conditionem, & decentiam status necessarium habent, eis conferre, constat ex verbis Gregorii VII. *in cap. Pervenit 3. caus. 16. quæst. 7. ibi*: „Pervenit ad nos fama sinistra, quod quidam Episcoporum non Sacerdotibus propriæ diocesis decimas, atque christianorum oblationes conferunt, sed potius laicalibus personis, militum videlicet, sive servitorum, vel (quod gravius est) etiam consanguineis. Unde si quis a- modo Episcopus inventus fuerit hujus præcepti divini transgressor, inter maximos hæreticos, & Antichristos non minus habeatur. Et sicut Nicæna Synodus de Simoniacis censuit, & qui recipiunt ab eo laici, & qui dat Episcopus sive pretio, sive beneficio, æterni incendiarii ignibus deputentur.“ Qui canon procedit etiam in fructibus secundum intellectum Hugonis, & Archidiaconi, & Fagnani *in cap. Si quis sane 5. de peculio Clericorum, num. 20.*

Et sic sentiunt fere omnes Sancti Patres, ut Ambrosius relatus *in cap. Est probanda 16. dist. 86. S. August. relatus in cap. Si privatum 28. caus. 12. quæst. 1. S. Hieronymus relatus in cap. Quoniam 68. caus. 16. quæst. 1. Bernardus super illis verbis Evangelii: Ecce nos reliquimus omnia. S. Thomas 2. 2. quæst. 185. art. 7. ad 2. S. Raymundus in Summ. lib. 2. tit. 5. de raptoribus, & prædonibus §. 6. ubi proposita sibi ista quæstione*: „Quid de Prælati ecclesiarum, & aliis Clericis, qui bona ecclesiastica pauperibus debita consumunt in usus illicitos, videlicet in meretricibus, consanguineis potentibus, & divitibus, & similibus, & de his etiam faciunt aliqui testamentum, numquid tales sunt judicandi raptores? hoc modo respondet: Videtur quod sic, quia contractant rem alienam invito Domino, ait enim Hieronymus, quidquid habent Clerici pauperum est. Et paulo post *ibid. §. 8. subjungit*: Dico, Prælatos, & Clericos, qui res ecclesiæ talibus, vel similibus turpibus personis conferunt, vel etiam consanguineis non propter naturam sustentandam, sed ut faciant eos divites de patrimonio Crucifixi . . . tales inquam Prælatos, & Clericos, qui talibus conferunt bona ecclesiastica pauperibus debita, dico esse raptores, & per consequens teneri ad restitutionem omnium.“ S. Antonin. *3. part. Summ. Theolog. tit. 15. cap. 1. §. 19. sic præcise dicit*: „De bonis, seu fructibus beneficiorum, quæ dant Clerici consanguineis, vel personis turpibus, utrum in dando peccent, & teneantur ad restitutionem? Super hoc dicit Raymundus, quod Clerici, qui consanguineis potentibus . . . bona ecclesiastica pauperibus debita, tribuunt, raptores sunt,

quia quidquid Clerici habent, pauperum est, dicit Hieronymus *16. quæst. 1. cap. fin. nam pauperibus debentur. Unde ad restitutionem tenentur pauperibus, vel in utilitatem ecclesiæ . . . & peccant mortaliter.* Et ad hoc optime facit jam adductus Petrus Blesensis *epist. 51. ubi sic habet*: „Hodie pro filiis, quos abstulit Prælati ecclesiæ Deus, habent nepotes in dissipationem patrimonii Christi, & in suæ salutis dispendium permittuntur.“ Et ut habet vetus Distichon apud Ludolph. Carth. *de vita Christi, part. 1. cap. 68.*

*Cum factor rerum privavit semine Clerum;
At Satanae votum successit turba nepotum.*

Quarto, Beneficiatus non potest sine peccato redditus superfluos sui beneficii expendere in excessivis, & voluptuosis convivis, in ludis, theatris, & amplis, & sumptuosis palatiis, & similibus. Colligitur *ex cap. Apostolicos 13. caus. 12. quæst. 2. ubi declaratur, redditus ecclesiasticos ad Ministrorum propriam utilitatem (honestam scilicet sustentationem) & ob escam pauperum, & peregrinorum sustentationem esse*: Et Clericus aliter bona expendens deponi jubetur, tamquam prævaricator divinarum legum, & præceptorum; & *cap. Pontifices 3. caus. 12. quæst. 3. ubi dicitur*: Ille, qui donat, pro redemptione animæ suæ, non pro commodo Sacerdotis offerre probatur; & *cap. Quia juxta 59. caus. 16. quæst. 1. ubi habetur*: Quia juxta Sanctorum Patrum traditionem novimus res ecclesiæ vota fidelium esse, pretia peccatorum, & patrimonium pauperum: Et est communis Sanctorum Patrum, aliorumque Doctorum sententia. Sanctus enim Bernardus in declaratione super illis verbis Evangelii; *Ecce nos reliquimus omnia*, sic ait: „Vivat de altari, ut juxta eundem Apostolum alimenta, & quibus tegatur habens, his contentus sit. De altari, inquit, vivat, non superbiat, non luxurietur, denique non ditetur, non sibi de bonis ecclesiæ ampla palatia fabricet, mutans quadrata rotundis, nec loculos inde congreget, aut superfluitate dispergat.“ Et idem Sanctus Bernardus *serm. 25. in Cantic. post med. ait*: „Timeant ministri ecclesiæ, qui in terris Sanctorum, quas possident, tam iniqua gerunt, ut stipendiis, quæ sufficere debeant, minime contenti, superflua, quibus egeni sustentandi forent, impie, sacrilegeque sibi retineant, & in usus suæ superbiæ, atque luxuriæ victum pauperum consumere non vereantur; duplici profecto iniquitate peccantes, quod & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus, & turpitudinibus abutantur.“ Et idem *ep. 42. lit. M. dicit*: „Clamant vero nudi, clamant famelici, conqueruntur, & dicunt, nostrum est quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis. . . . vita nostra cedit vobis in superfluas copias; nostris necessitatibus detrahitur, quidquid accedit vanitatibus vestris. Duo denique mala de una prodeunt radice cupiditatis, dum & vos vanitando perditis, & nos spoliando perimitis.“ S. Hieronymus *in cap. 5. Mich. sic ait*: „Tibi, ò Sacerdos, de altari vivere, ut vult S. Paulus, non luxuriari permittitur.“ S. Thom. *quodlib. 6. art. 12. in corp. ad 4. inquit*: „Neque moderatus usus divitiarum, neque bona fides dispensatorum salvari debetur in eo, qui scienter superfluas expensas facit in voluptuosis conviviis, & aliis hujusmodi superfluitatibus, & sic non est dubium, quod in talibus peccat mortaliter.“ Concil. Carthagin. *IV. cap. 15. præcipuo instinctu, & suasu S. Augustini sic statuit*: „Episcopus vilem supellectilem, & mensam, & victum pauperem habeat, & dignitatis suæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat.“ Et concordat Tridentinum *sess. 25. de reformation. cap. 1. ibi*: „Sancta Synodus . . . non solum jubet, ut Episcopi modesta supellectili, & mensa, ac frugali victu contenti sint, verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota ejus domo caveant ne quid appareat, quod à sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, aut vanitatum contemptum præferat. Quæ vero de Episcopis dicta sunt, eadem etiam in quibuscumque beneficiis ecclesiasticis tam regularia, quam secularia obtinentibus, pro gradus sui conditione observari decernit.“ Concil. Rhemens. *tit. 18. de Clericis in genere num.*

- num. 6. sic decernit: »Quod si cum injuria ordinis ec-
 »clesiastici deinceps quisquam ecclesie bona, quibus
 »pauperes alio oportuit, in hujusmodi lusus profudis-
 »se convictus sit; & qui quæstum fecit, rem pauperum
 »male partam restituere, & qui jacturam passus est,
 »tamquam sacri patrimonii dilapidator, graves pœnas
 »exsolvere cogatur.»
- 16 * Vetitum est Beneficiatis sub pœna excommuni-
 cationis ipso facto incurrendæ, & nullitatis actus, ven-
 dere, ac distrahere redditus suorum beneficiorum ad vi-
 tam, vel in longum tempus, recepta ab emtore per
 unam, vel per plures solutiones pecuniarum quantitate,
 quam ipsi Beneficiati per spatium ejusdem temporis, vel
 totius vitæ probabiliter consequi potuissent. Bened.
 dict. XIV. const. 29. tom. 1. Bullar. incip. Universalis
 ecclesie.
- 17 Consuetudo ecclesiarum reservandi hæredibus bene-
 ficiati jam defuncti fructus primi anni obtenti beneficii
 valet; nihil enim derogat juri illius, qui in beneficium
 recens investus est; cum & ipse post mortem jure isto
 potiatur. Quare in favorem hujus consuetudinis sæpius
 à Sac. Congr. decisum est. Bened. XIV. de synodo diæ-
 ces. lib. 7. c. 70. §. 3.
- 18 Beneficiatio interdictum est ex constit. S. Pii V. in-
 cip. Quæ ordini, ne quid in testamento relinquat filiis
 suis illegitimis, eorumque filiis, ac descendantibus, con-
 sanguineis, & affinibus, sive ex redditibus ex bonis ec-
 clesiasticis, sive ex patrimonialibus comparatis, etiamsi
 filii illi ante testatorem obierint. Attamen sanctio illa
 non excludit, quominus alimenta filiis illegitimis de-
 beantur etiam ex redditibus ecclesiasticis. Cum vero ve-
 tatur legatum in favorem consanguineorum ejusdem filii,
 hoc tantum valet in casu, quo relicta ejus consanguineis
 per quemdam circuitum cedant in commodum ejusdem
 filii illegitimi. Idem *ibid.* lib. 13. cap. 24. §. 21. nov.
 edit.
- 19 Ecclesie disciplinam, qua veterem, qua novam
 circa factionem testamenti Clericis prohibitam de fructibus
 beneficiorum, exponit Bohemer. in decretal. lib. 3. t. 25.
 per tot. qui tamen non sine cautione est legendus. Con-
 fer etiam Louvrex *dissert. canon.* 21. per tot. de præ-
 senti disciplina.
- 20 Illud tamen non est omittendum, quod distributiones
 quotidianæ, tametsi non nisi à Beneficiatis percipiantur,
 minime tamen cadunt sub prohibita Clericis factione tes-
 tamenti de fructibus beneficiorum, ibique quia dantur
 pro actuali ministerio, & servitio personali; Covarr. de
 testam. part. 1. cap. 7. num. 9. & seq. Barbos. de offic.
 & potest. Episcop. part. 3. alleg. 114. num. 10. Redoan.
 de Spoliis cap. 6. num. 18. Monet. de distribut. quoti-
 dian. part. 3. quæst. 2. & 3. utrobique per tot. Louvrex
 dict. *dissert. canonic.* 21. num. 3. & Auctor noster art.
 2. num. 39.
- 21 De hac vero opinione post Sarmient. de reddit. eccles.
 part. 4. cap. 10. num. 1. dubitat Gonzal. in cap. ultim.
 de pecul. Clericor. ea de ratione, quod titulo beneficii
 ecclesiastici percipiantur, quodque ac acquirendos cete-
 ros præbendæ fructus etiam servitium aliquod personale,
 nempe residentia, requiratur: »Sed hanc (id est residen-
 »tiam, inquit Louvrex *citat. dissert.* 21. num. 3.) ab in-
 »teressentia, quæ ad lucrandas distributiones quotidianas
 »requiritur, multum distingui certum est, ut videre est
 »apud Monet. part. 2. quæst. 5. num. 17. qui insuper,
 »part. 1. quæst. 6. & 7. ostendit, distributiones non esse
 »proprie de corpore beneficii, nec proprie comprehendi
 »sub nomine fructuum, & proventuum illius, adeoque
 »nec immediate deberi ratione beneficii, sed laboris.«
- 22 Longe minus sub hac, de qua disserimus, prohibita
 Clericis factione testandi de fructibus beneficiorum, ve-
 niunt res acquisitæ Clericis ratione ministerii alicujus ec-
 clesiastici; Louvrex *dict. dissert.* 21. num. 3. ubi quod
- 23 nec veniunt, quæ à Clericis ratione dignitatis, vel ordi-
 nis sui clericalis extra beneficiorum fructus acquiruntur
 ratione alicujus laboris personalis, etiamsi ad id adstrin-
 gantur. (Vide verb. Eleemosyna, ubi legislativæ hisp.
 dispositiones ad idem pertinentes inserentur: Videatur
 etiam verb. Spolium, & verb. Successio ab intestato, cum
 addit. hisp. ac quæ noviss. patefient.)
- BENEPLACITUM APOSTOLICUM. Vide verb.
 Alienatio per tot. & signanter art. 4.
- Bona ecclesie relicta nequeunt sine apostolico be-
 neplacito alienari, tametsi testator dixerit, quod aliena-
 ri ea possint nullo interveniente apostolico beneplacito,
 idque quia hominis dispositio nequit immutare sanctiones
 sacrorum canonum, ut tradit Auctor verb. Bona art. 1.
 Declarat tamen, id procedere, si agatur de bonis direc-
 te ecclesie relictis, ita ut dominium eorum jam nacta sit.
 Ceterum si bona jure legati à testatore directe relicta
 sint executori testamentario, eaque nondum ad ecclesiam
 pervenerint, possunt absque beneplacito apostolico alie-
 nari; Vide Rotam in Melevitana Transactionis 20. Apr.
 1747. coram Illustrissimo Caprara Almæ Urbis Gu-
 bernatore, ubi & illud, ex quibus beneplacitum apos-
 tolicum haberi debeat pro impetrato.
- Beneplacitum apostolicum reservatum per verba im-
 portantia necessitatem non impetratum irritat actum,
 etiamsi de Jure non requirebatur. Quando vero reserva-
 tum nec ne dici per verba importantia necessitatem de-
 beat, consule Rot. in Hispalen. Primitiarum 19. Apr.
 1720. & 21. Jan. 1721. coram bon. mem. Foscar. in Ro-
 mana seu Alban. Manutentionis 11. Jan. 1725. cor. bon.
 mem. Foscaro, & in Pennen. Jurispatronatus 3. Julii
 1744. & 8. Martii 1745. coram clar. mem. Millin.
- Quoties contrahentes adjiciunt aliquam pactionem,
 vel conditionem, reservato beneplacito apostolico, si pos-
 tea Summus Pontifex illam rejiciat, vel moderetur, pa-
 tres censentur etiam consensisse illi rejectioni, vel mo-
 derationi; Rota in Compostellana Beneficii 7. Maji 1736.
 cor. bon. mem. Harrac.
- De nullitate actus ex defectu beneplaciti apostolici
 potest agere quicumque, cujus interest; Rot. in Rom. Pe-
 cuniaria 4. Junii 1723. cor. bon. mem. Foscaro.
- Quod dicitur, beneplacitum apostolicum post lapsum
 centenarium præsumendum esse in alienatione rei eccle-
 siæ, id locum sibi vindicat, si conformis subsecuta sit
 observantia, secus e contra; Rota in Colon. Decim. 29.
 Apr. 1733. cor. Eminent. Crescentio. (Vid. per tot. verb.
 Alienare.)
- BESTIALITAS. Vide verb. Luxuria à num. 64.
- BIBLIA SACRA. Vide verb. Scriptura Sacra, per tot.

BIGAMIA, BIGAMUS.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit, & quando incurritur bigamia, &
 quis sit bigamus, vel non.

SUMMARIUM.

- 1 **B**IGAMIA quid sit, ad num. 3.
 4 Quotuplex sit, 8.
 9 Bigamia vera quando incurritur, ad num. 17.
 18 Quando bigamia interpretativa, ad num. 40.
 41 Aut similitudinaria, ad num. 44.
 45 Inseruntur Add. ex aliena manu, ad num. 51.

BIGAMIA est reiteratio successiva matrimonii consumma-
 ti, seu divisio carnis in duas successive uxores; Additur
 successiva, vel successive ad differentiam polygamie,
 quæ non est successiva, sed simultanea pluralitas uxo-
 rum, qualis olim ex divina revelatione, atque dispensa-
 tione Patriarchis, & aliis antiquæ legis permissa fuerat;
 cap. Gaudemus 8. de Divortiiis. At in lege evangelica
 fuit à Christo Domino penitus reprobata, & sublata,
 Matth. 19. Marc. 10. Luc. 16. & cit. cap. Gaudemus 8.
 de Divortiiis, & expresse noviter condemnata à Trident.
 sess. 24. Can. 2. ibi: Si quis dixerit licere christianis
 plures simul habere uxores, & hoc nulla lege divina
 esse prohibitum, anathema sit.

Bigamia est triplex, scilicet vera, interpretativa,
 & similitudinaria; sic Fagnan. in cap. Nuper 4. de Bi-
 gamis non ordinandis num. 2. Navarr. in Manual. cap.
 28. num. 19. Speculator in tit. de dispens. §. juxta num.
 6.

6. & fere communiter omnes moderni Canonistæ & Theologi, quamvis duo membra tantum, videlicet bigamiam veram, & interpretativam constituat Gloss. in cap. Super eo 2. de bigamis verb. In Bigamis; Hostiens. in summ. eod. tit. §. Quot sunt species; Joan. Andreas, & nonnulli alii antiquiores. Bigamia vera est, cum quis diversis temporibus successive valide contraxit matrimonium cum duabus, illudque consummavit; Unde bigamus proprie, & vere vocatur ille, qui diversis temporibus, & successive duas legitimas habuit uxores, & cum utraque matrimonium consummavit, nam ex solo matrimonio rato cum secunda inito non consurgit bigamia, nisi illud sit consummatum, ut patet ex cap. Valentino 20. dist. 34. & cap. Debitum 5. de Bigamis, & dicitur Bigamus, quasi homo bini conjugii, seu binæ mulieris maritus, sicut Monogamus dicitur unius uxoris vir; cap. Unius uxoris 1. dist. 26. à Monos quod est unum, & Gamos quod est conjugium, vel mulier, ut explicat Gloss. ibidem. Hinc qui tres successive habuit uxores, dicitur Trigamus, qui quinque Quintogamus, qui Octo, Octogamus, & sic loquendo de aliis, textu expresso in cap. Aperiunt 11. caus. 42. quæst. 1. Bigamia interpretativa est, cum quis quadam Juris fictione, seu interpretatione censetur habuisse duas uxores; licet vere illas non habuerit, ut cum quis contraxit cum vidua, vel ab alio corrupta; cap. Maritum 2. dist. 33. cap. Si quis Viduam 13. dist. 34. cap. de bigamis 3. cap. Debitum 5. de bigamis non ordinandis. Bigamia similitudinaria est, cum quis sacro ordine insignitus, vel solemniter professus matrimonium contrahit, & consummat, etiam cum unica, & virgine; hic censetur similis iterato contrahenti, adeoque incurrit bigamiam similitudinariam, cap. Quotquot 24. & cap. Monacho 32. caus. 27. quæst. 1.

9. Bigamia vera incurritur, seu contrahitur, quando quis vere duas uxores successive legitime duxit, easque carnali copula cognovit, quamvis utramque, vel alteram habuerit ante susceptum Baptismum, cap. Acutius 2. & cap. Deinde 3. cap. Una 4. dist. 26. & cap. Si quis Viduam 13. dist. 34. Et ratio est, quia hoc impedimentum non est inductum ab ecclesia in pœnam alicujus delicti, quæ per Baptismum una cum delicto remittatur, sed quia tale matrimonium non est aptum ad significandam conjunctionem Christi cum ecclesia, quæ est unius viri cum una sponsa, eaque ab alio non assumpta; qui defectus perfectæ significationis æque reperitur in matrimonio contracto ante Baptismum, quam post illum. Et hæc sententia est Divi Aug. in Epistolam ad Titum, & de bono conjugii cap. 18. & refertur in cit. cap. Acutius 2. dist. 26. & S. Ambrosii l. 1. de Offic. cap. ult. & refertur in cap. Una 4. ead. dist. 26. & fuit postea approbata per Innocentium Papam in cap. Deinde 3. dist. 26. & in cap. Si quis Viduam 13. dist. 34. Et sic tenet communis Doctorum cum Sanchez lib. 7. disp. 83. num. 9. Suarez disp. 39. de censuris sect. 6. num. 10. & seq. Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat. 49. num. 2. Fagnan. in cap. Nuper 4. de bigamis num. 3. Pirhing. lib. 1. tit. 21. num. 6. Reiffenstuel ibi. num. 9. & aliis plurimis.

10. Nec valet objicere, quod sicuti propter homicidium ante Baptismum juste, vel injuste patratum, non incurritur irregularitas, ita neque propter matrimonium duplex initum ante Baptisma, incurritur irregularitas bigamiæ. Non valet, inquam, nec currit paritas, quia prior Irregularitas est imposita à Jure homicidio patrato solum post Baptismum: cap. Si quis Viduam 8. dist. 50. cap. Si quis post acceptum Baptismum 4. dist. 31. Posterior vero irregularitas bigamiæ veræ à Jure est imposita ei, qui duplex matrimonium legitimum quandocumque contraxit, & consummavit, sive ante, sive post Baptismum; cap. Acutius 2. dist. 26. in cujus summario expresse dicitur: qui ante Baptismum habuerit unam, & post Baptismum aliam, ordinandus non est, & cap. Una 4. dist. 26. in cujus summario sic etiam præcise habetur: Bigamus reputatur, qui ante Baptismum habuerit unam, & post Baptismum aliam. Et ratio disparitatis est, quia per Baptismum sicuti crimina plene dimittuntur, sic etiam purgatur prava, & immitis voluntas, qua illa fuerunt commissa; Secus autem est de bigamia, neque enim in Baptismo tollitur acceptæ uxoris consortium, nec reinte-

gratur divisio carnis, ut cessare valeat defectus sacramenti per Apostolum cap. 5. ad Ephesios explicati, & hoc clare habetur ex cap. Una 4. dist. 26. ibi: "Quod plerisque mirum videtur, cur etiam ante Baptismum iterata conjugia electioni muneris, & prærogativæ ordinationis impedimenta generent, cum etiam delicta obesse non soleant, si lavacri remissa fuerint sacramento; sed intelligere debemus, quia in Baptismo culpa dimitti potest, lex aboleri non potest; in conjugio non culpa, sed lex est. Quod culpæ est igitur, in Baptismo relaxatur, quod legis est, conjugio non solvitur." Et ex cap. Si quis Viduam 13. dist. 34. ibi: "In Baptismate enim crimina dimittuntur, non acceptæ uxoris conjugium relaxatur."

Bigamia vera non incurritur ab eo, qui duas uxores legitime, & valide duxit, sed cum altera, sive priore, sive posteriore matrimonium non consummavit, quia ex solo matrimonio rato cum altera inito non consurgit bigamia, nisi illud etiam sit consummatum, ut patet ex cap. Valentino 20. dist. 34. & cap. Debitum 5. de bigamis, ubi is, qui mulierem ab alio viro desponsatam per verba de præsentis, sed ab illo non cognitam duxit uxorem, bigamus non censetur, nec impeditum promoveri ad sacerdotium, quia (inquit Papa Innoc. III.) nec illa, nec ipse carnem suam divisit in plures; sicque non intervenit defectus sacramenti significantis conjunctionem Christi cum ecclesia per carnis assumptionem; ex quo defectu velut fundamento oritur irregularitas bigamiæ cit. cap. Debitum 5. de bigamis ibid. "Cum ergo propter sacramenti defectum, inhibitum sit, ne bigamus, aut maritus viduæ præsumat ad sacros ordines promoveri, quoniam nec illa est unica unicus, nec iste unus unius, profecto ubi deficit inter hujusmodi conjuges commixtio corporum, non deest hujusmodi signaculum sacramenti." Unde ex hoc inferitur, quod multiplicitas matrimonii rati, & non consummati non inducit bigamiam, cum deficiat divisio carnis in plures. Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg. 49. num. 13. & communis. Sic nec multiplicitas sponsaliorum cum pluribus initorum inducit bigamiam, etiam si subsequuta sit copula, quia sine matrimonio vero, vel attentato, non contrahitur bigamia; duo namque necessaria sunt, ut bigamia vera contrahatur, matrimonium scilicet præcedens, & usus venereus subsequens cum pluribus. Barbosa loc. mox cit. Pirhing. lib. 1. tit. 21. num. 5. Sanchez lib. 7. disp. 83. num. 5. & 6. & alii passim. (Consonat lex 4. tit. 1. p. 4. ubi idem asseritur.)

Bigamia vera non incurritur ab eo, qui cum meretrice sæpius fornicatus est, vel plures concubinas habuit, sive ante matrimonium contractum cum una virgine, sive eo stante, sive post illud; ut colligitur ex cap. Fraternitatis 7. dist. 34. & cap. Quia circa 6. de bigamis, ubi sic præcise habetur; "Sane postulasti per Sedem Apostolicam edoceri, si Presbyteri plures concubinas habentes bigami censeantur. Ad quod duximus respondendum, quod cum irregularitatem non incurrerint bigamiæ, cum eis tamquam simplici fornicatione notatis, quoad executionem sacerdotalis officii poteris dispensare: " Et ratio est, quia, ut diximus, ad hoc ut bigamia vera contrahatur, duo per necessaria requiruntur, matrimonium scilicet præcedens, & usus venereus subsequens cum pluribus; per simplicem enim conjunctionem fornicariam non significatur conjunctio Christi cum ecclesia per assumptionem carnis, sicuti significatur per matrimonium cum pluribus; & sic non potest in conjunctione fornicaria habere locum defectus sacramenti significantis talem conjunctionem Christi cum Ecclesia per carnis assumptionem, ex quo defectu velut fundamento oritur irregularitas bigamiæ; cit. cap. Debitum 5. de bigamis. Neque tales conjunctiones fornicariæ, sive præcedant, sive sequantur, sive fiant stante matrimonio cum una virgine, impediunt, quominus tale matrimonium adhuc habeat perfectam significationem sacramenti, cum sit maritalis conjunctio unius viri cum unica ab alio non assumpta, adeoque non patitur defectum sacramenti, qui est fundamentum bigamiæ per cit. cap. Debitum 5. de bigamis, Sanchez l. 7. de matrimon. disp. 83. n. 3. Pirhing. loc. cit. num. 4. & alii.

- 18 Bigamia interpretativa quatuor præcipue modis à Doctoribus censetur incurri. Primus modus est, quando quis ducit viduam à priori viro carnaliter cognitam, vel ab alio per fornicationem corruptam, & cum ea matrimonium consummat; Hunc modum inducere bigamiæ irregularitatem, habetur *in cap. Maritum 2. dist. 33. cap. Curandum 6. cap. Præcipimus 10. cap. Si quis Viduam 13. & cap. Si quis Viduam 15. dist. 34. cap. Si quis Viduam 8. dist. 50. cap. Quis 5. dist. 51. cap. Quisquis 5. dist. 84. cap. Ut bigami 1. cap. de bigamis 3. & cap. Debitum 5. de bigamis non ordinandis*. Et ratio est, quia ducens viduam, vel ab alio per fornicationem corruptam, seu qualitercumque carnaliter cognitam, & cum ea matrimonium consummans, fit una caro cum illa, per consequens sicut ipsa uxor vere carnem suam divisit in plures, ita etiam vir ejus, qui per copulam carnalem factus est una caro cum ipsa, ex Juris interpretatione censetur carnem suam dividisse in plures; Unde deficit tale matrimonium à perfecta significatione matrimonii Christi cum Ecclesia, cum hoc sit unius cum una virgine ecclesia, non ab alio assumpta, & penitus intacta, & illud esset unius cum una non amplius virgine, cum jam ab alio assumpta, seu corrupta, & sic divisa in plures carnes. *Sic Doctores communiter*. Hanc interpretativam bigamiam incurrit ducens viduam, vel corruptam, etiamsi penitus ignoraverit esse viduam, vel corruptam; Et ratio est, quia hic non agitur de irregularitate proveniente ex delicto, seu propria culpa, sed de ea, quæ provenit ex defectu Sacramenti, qualem potest incurrere, & de facto incurrit in dictis casibus etiam ignorans; quia licet ignorantia violationis posset eximere eundem à culpa, si quæ esset, non tamen à dispositis à Jure quoad irregularitatem; nam revera verificatur, quod illa fuerit corrupta, & divisa in plures carnes. Sic tradunt communiter Doctores cum Barbosa *de offic. & potest. Episcop. alleg. 40. n. 6. Fagnan. in cap. Nuper 4. de bigamis n. 5. Sanchez lib. 7. de matrimon. disp. 84. num. 15. Sylvester in Summa verb. Bigamia. 4. Immo volunt Doctores, quod ducens corruptam incurrat bigamiæ irregularitatem, etiamsi mulier per vim fuerit cognita ab alio; quia vis illata excusat quidem scæminam à culpa, at non efficit matrimonium illud esse aptum ad significandam conjunctionem Christi cum Ecclesia una, eaque virgine; cum talis mulier per vim cognita, adhuc revera esset corrupta, & divisa in plures carnes. Pirhing. *lib. 1. tit. 21. n. 10. Reiffenstuel ibid. n. 13. Sanchez loc. cit. & alii*.*
- 19 Hanc tamen bigamiam interpretativam non incurrit ducens virginem, & existimans illam esse corruptam; quia ad irregularitates, & censuras incurrendas non sufficit sola intentio, sed requiritur, ut factum reipsa sequatur. Barbosa *loc. cit. Sanchez loc. cit.* Et revera irregularis non est occidens feram credens esse hominem, nec est excommunicatus percutiens laicum, licet credat esse Clericum. Pirhing. *cit. lib. 1. tit. 21. num. 10. & aliorum communis*. Nec etiam hanc interpretativam bigamiam incurrit, qui ducit viduam, sed à priore marito incognitam; *cap. Debitum 5. de bigamis non ordinandis*, ubi Innocentius III. Summus Pontifex expresse declarat eum, qui mulierem ab alio viro desponsatam per verba de præsentem, sed ab illo non cognitam, ducit uxorem, bigamum non censi, nec impediri promoveri ad Sacerdotium; *Quia* (inquit Pontifex) *nec illa, nec ipse carnem suam divisit in plures*. Sicque non intervenit defectus Sacramenti significantis conjunctionem Christi cum una Ecclesia virgine per carnis assumptionem. Nec tandem hanc interpretativam bigamiam incurrit, qui ducit mulierem non ab alio, sed à se ipso solo corruptam: Et ratio est, quia per illam præcedentem violationem factam ab eodem respectu neutrius facta est divisio carnis, sicque illud matrimonium aptum est significare illam unionem Christi cum Ecclesia. Gloss. communiter recepta *in cap. Debitum 5. de bigamis verb. Divisit. S. Thomas in 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. quæstiuncula 3. ad 2. S. Antonin. 3. part. tit. 28. cap. 3. Sanchez, & alii communiter*. Nec contra hoc ultimum assertum obstat textus *in cap. Qualis 4. caus. 30. quæst. 5.* ubi præscribitur, quod ad hoc ut vir non contrahat irregularitatem bigamiæ, debeat esse contractus cum virgine casta & desponsata in
- virginitate. Nec pariter obstat textus *in cap. Unico, de Clericis conjugatis in 6.* ubi statuitur, quod solummodo promovendi sint ad sacros ordines, qui cum unicis, & virginibus contraxerint. Non obstant, *inquam*, citati textus, quia facillime solvuntur dicendo; virginitatem in tantum requiri, in quantum uxor non potest esse divisa, unde sufficit, ut non sit ab alio corrupta. Gloss. *in cap. Debitum 5. de bigamis, verb. Divisit, in fine; Sanchez loc. cit. Pirhing. loc. cit. num. 11. & alii passim*.
- Secundus modus bigamiæ interpretativæ est, quando quis ducit virginem, & postquam adulterata est, illam adhuc carnaliter cognoscit; *cap. Si cujus 11. & cap. Si Laici 12. dist. 34.* Et hæc bigamia interpretativa incurrit, etiamsi vir adulterium uxoris ignoraverit, & ipsa uxor non volens, sed per vim cognita sit ab adultero; Barbosa *loc. cit. num. 8. & 9. Sanchez loc. cit. dist. 84. num. 15. Pirhing. loc. cit. num. 14. & alii communiter*; Et ratio est, quia, ut diximus supra in primo modo, hic non agitur de irregularitate proveniente ex delicto, seu propria culpa, sed de ea, quæ provenit ex defectu sacramenti, qualis defectus sacramenti adhuc adesset, licet vir ignoraverit adulterium uxoris, & uxor non volens, sed coacta fuerit ab adultero cognita, quia revera adhuc ipsa esset corrupta, & divisa in plures carnes, & sic tale matrimonium non esset aptum ad significandam conjunctionem Christi cum Ecclesia, una, eaque virgine, & intacta. Immo hanc bigamiæ irregularitatem incurrit vir, etiamsi debitum reddiderit uxori adulteræ à superiore compulsus, ex eo quod adulterium non fuerit plene probatum. Quinimo eam incurrit, etiamsi compellatur ab ecclesia denuo conjungi, & copulari uxori, quæ ipso in longinquis agente, vel in exercitu bellante, aut in mare navigante, & pro mortuo habito, præcedente Judicio ecclesiæ alteri nupserat, & matrimonium consummaverat. Sic cum multis Barbosa *loc. cit. num. 10. & colligitur ex D. Thom. in 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. quæstiunc. 3. ad quartum, S. Antonin. 3. part. tit. 28. cap. 3. Abulens. cap. 19. in Matth. p. 27. ad quartum, Rosella verb. Bigamia num. 6. Henric. cap. 1. num. 18. de bigamis, Sot. in 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. & alii passim*: Et ratio est, quia stante tali divisione carnis semper verificatur, quod non valeat significare illam unionem Christi cum unica Ecclesia virgine, & intacta. Nec valet objicere contra ultima asserta, quod iis stantibus sequeretur manifesta contradictio, nempe quod idem vir ex eodem actu mereretur, & demereretur; mereretur, quia adimpleret præceptum ecclesiæ: demereretur, quia incurreret hanc irregularitatem. Non valet, *inquam*, quia iste nullimode demereretur, & quod incurreret irregularitatem, non esset ex delicto, & sua propria culpa, sed solum ex defectu Sacramenti, sicuti ex communi Doctorum contrahuntur absque propria culpa omnes irregularitates ex defectu.
- Tertius modus bigamiæ interpretativæ est, quando quis init duo matrimonia, unum validum, & alterum invalidum, & utrumque consummat; colligitur *ex cap. Nuper 4. de bigamis non ordinandis*, ubi statuitur, quod cum similibus, *tamquam cum bigamis non liceat dispensare... non propter sacramenti defectum* (cum enim nullum fuerit unum matrimonium, adeoque nec fuerit sacramentum) *sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto*. Quia nimirum quantum in ipsis erat, voluntarie aliud matrimonium cum alia contraxerunt, & consummarunt. Et quamvis *in cit. cap. Nuper solum expresse sit sermo de Clericis in sacris constitutis, communiter tamen hoc à Doctoribus extenditur etiam ad Clericos in minoribus ordinibus constitutos, & ad omnes laicos, quia etiam in Clericis minorum ordinum, & in laicis, qui contraxerunt duo matrimonia, unum validum, & alterum invalidum propter dirimens impedimentum, ad est affectus intentionis ad alterum matrimonium cum opere subsecuto carnalis copulæ, & sic in Clericis inferioribus, & laicis habetur eadem ipsissima ratio, ob quam in dict. cap. Nuper statuitur Clericos in sacris constitutos, etsi non sint vero bigami, tamen pœnam, seu impedimentum bigamiæ incurrere: Non propter sacramenti defectum, sed propter effectum intentionis cum opere subsecuto*; Adeoque ex quocumque capite proveniat impedi-

dimentum dirimens, sive in Clerico, sive in Laico, procedit illa decisio secundum omnes: Fagnan. *in cit. cap. Nuper num. 44. Layman. lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 6. num. 5. Sanchez lic. cit. decis. 84. num. 3. Pirhing. loc. cit. num. 16.* & alii passim. Hanc bigamiæ interpretativæ irregularitatem incurrit etiam, qui bona fide contraxit unum matrimonium, illudque consummavit, & postea cognita nullitate ejusdem ad aliud transivit, illudque consummavit. Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 84. num. 5.* & alii passim, quia non obstante bona fide, quantum est ex parte contrahentis per propriam voluntatem duplex matrimonium contraxit, & in duobus per consummationem carnem divisit, quod officit significationi sacramenti denotantis conjunctionem unius cum una, nempe Christi cum unica ecclesia. Sic etiam hanc bigamiæ irregularitatem incurrit, cui dissoluto priori matrimonio legitimo, ignorans impedimentum, aliud contrahit, quia etiamsi in hac hypothesis non obstante ignorantia, interveniant omnia, quæ requiruntur ad inducendam hanc irregularitatem, nempe divisio carnis in plures, & affectus talis divisionis in contrahente, & quamvis talis divisio non sit culpabilis, in hoc tamen non desideratur culpa, cum Jura non respiciant affectum delinquendi, sed duplicis matrimonii contracti, & consummati, ut patet *in cit. cap. Nuper, ibi: Sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto.* Joann. Andreas *in cap. Unico n. 1. super gloss. 3. de bigamis num. 6.* & ibi S. Antonius *cap. Nuper num. 8. de bigamus.* Angelus *verb. Bigamia num. 9.* Silvester *eod. verb. Bigamia quest. 7.* & alii passim.

35 Quartus modus bigamiæ interpretativæ est, quando quis, etiamsi sit Clericus in minoribus, vel laicus, in duo matrimonia, sed utraque invalida, & utraque consummat; colligitur *ex cit. cap. Nuper 4. de bigamis non ordinandis* per jam adducta verba: *Non propter sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto.* Tunc enim incurritur irregularitas bigamiæ non ob sacramenti veri defectum, cum non detur aliquod sacramentum matrimonii veri, cui deficiat significatio sacramenti, sed talis fit irregularis, & quasi, sive interpretative bigamus propter affectum intentionis ad duo matrimonia ineunda cum subsecuto opere carnalis copulæ; quantum enim est ex se contraxit duo matrimonia, & utraque consummando carnem suam divisit in eas, cum quibus consummavit, & sic quantum est ex parte ipsius contrahentis significatio sacramenti deficit: Et sic tenent Gloss. *in cap. 2. de bigamis verb.* In bigamis, Speculator *tit. de dispens. §. Juxta num. 5. vers.* Et scias, Goffred. *in summa tit. de bigamis num. 1.* Archidiac. *cap. Unico num. 1. de bigamis num. 6.* Navarr. *in Manual. cap. 27. num. 295.* S. Thomas *in 4. dist. 27. quest. 3. art. 1. questiuunc. prima in corp.* S. Antonius *3. part. tit. 28. cap. 3. Barbos. de offic. & potest. Episc. alleg. 49. num. 11.* Pirhing. *lib. 1. tit. 21. num. 17.* Reif-
36 fenst. *ibid. num. 12.* Sanchez, Suarez, & alii. Nec valet dicere, quod matrimonia nulla perinde sint, ac si non essent matrimonia, adeoque sicuti non contrahit irregularitatem, qui plures fornicationes committit extra matrimonium, ita nec eandem contrahit, qui in duobus matrimoniis nullis cum duabus carnaliter commiscetur. Non
37 valet, *inquam*, quia in pluribus illis fornicationibus extra matrimonium non est aliquid, quod vel ex natura sua, vel ex voluntate fornicationis ordinetur ad representandam illam conjunctionem Christi cum Ecclesia; In duobus illis autem matrimoniis contractis, & consummatis, quantumvis nullis, adest, quod ad illam representationem ordinetur, non ex natura sua, sed ex affectu ipsa contrahentis; *arg. cit. cap. Nuper 4. & cap. A Nobis 7. de bigamis*, ibi: *Non propter Sacramenti defectum* (cum supponatur utrumque matrimonium invalidum *sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto.*

38 Hanc bigamiæ interpretativæ irregularitatem incurrit omnis, qui unum matrimonium invalidum propter aliquod impedimentum dirimens contraxit, & consummavit cum vidua, vel corrupta, *arg. cap. A nobis 7. de bigamis*: Et ratio est, quia contrahens cum duabus successive, & semel contrahens cum corrupta, in omnibus æquiparatur, ubi matrimonium est validum; *cap. De bigamis*

3. *de bigamis non ordinandis*, ibi: „De bigamis presbyteris, & viduarum maritis idem sancimus omnino,“ ergo eodem modo æquiparantur, cum matrimonium est nullum; ut idem operetur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, ut *l. Si ex toto ff. de legat. 1. leg. 3. §. fin. l. 8. & l. Legata in fin. ff. de adimen. leg. & contrariorum eadem sit disciplina, ut leg. 1. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. Jur. (Lex 37. tit. 9. p. 6. 13. tit. 7. ejusd. part. vid. etiam leg. 10. tit. 4. part. 5. Ad rem leg. 8. tit. 2. p. 3. 6. tit. 21. p. 4. Vid. verb. Arma, pag. 230. vers. Axioma :::) cum similibus; sed contrahens similiter, & de facto cum duabus, incurrit pœnam bigamiæ, etiamsi sit Clericus ordinum minorum, aut laicus, ut supra dictum est, ergo eandem pœnam incurrit omnis, etiamsi sit Clericus in minoribus, vel laicus
39 contrahens nulliter cum vidua, vel corrupta. Et ad hoc optime facit regula generalis Joan. And. *in cit. cap. Nuper num. 5.* his verbis: „Quomodocumque non teneat matrimonium consanguinitate, affinitate, voto, vel alia quacumque de causa, si de Jure contractum induceret bigamiam, contractum de facto copula subsecuta inducit pœnam bigamiæ; & *infra*, satis est enim, quod habuerit affectum conjugii, & iste affectus hic attenditur, ut dixit supra post Innocent: sicuti ergo publica honestas inducitur ex matrimonio, quod non tenet, dummodo teneat ex consensu *de spons. cap. unic. lib. 6.* sic ex tali matrimonio inducitur bigamia.“ Et eandem regulam ante ipsum posuit *ibidem* Hostiens. *num. 4. verb. Clerici*, & eam sequuntur Collector *num. 3. Butr. num. 8. Cardinal. in 6. notab. Ancharan. in 3. notab. & Joan. de Anan. num. 2.* Sed matrimonium de Jure contractum cum vidua, vel corrupta inducit bigamiam etiam in Clericis minorum Ordinum, & in laicis, ut *in cap. Maritum 2. dist. 33. c. Curandum 9. c. Præcipimus 10. c. Si quis Viduam 13. & cap. Si quis Viduam 15. dist. 34. c. Si quis Viduam 8. dist. 50. c. Qui 5. distinct. 51. c. Quisquis 5. dist. 84. c. Ut bigami 1. c. De bigamis 3. & c. Debitum 5. de bigamis non ordinandis*, ergo etiam matrimonium contractum de facto, seu nullum in talibus inducit pœnam bigami. Ec hanc sententiam tenent Auditores Rotæ
40 *decis. 1. de bigamis in nobis*; ubi articulo de mandato Papæ mature discusso unanimiter resolvunt. Clericum minorum ordinum qui de facto contraxit cum vidua, esse bigamum interpretative, & egere dispensatione apostolica; subesse tamen justam causam dispensandi, quia ille Clericus ignoravit impedimentum, & postea matrimonio divortiato, bona fide intravit Religionem, & promotus fuit ad omnes sacros ordines, & ita Urbanus VIII. dispensavit propter talem decisionem, ut ibi inferitur, teste Fagnano *in cap. Nuper 5. de bigamis num. 5.* Et hanc sententiam tenet Goffred. Hostiens. *in summa hujus tit. num. 3. §. Quot sunt species, vers. Quarto.* Alber. *in dictionar. lit. B in verb. Bigamia in fin.* Astens. *in Summa part. lib. 6. tit. 7. art. unic. quest. 2.* Montaign. *de bigamis quest. 6. num. 2. vers. 4.* Suarez *disc. 49. de censuris sect. 3. num. 3. & seq.* & alii plurimi cum Covarr. *qui in Clementin. Si furiosus part. 1. §. 2. n. 2. vers. Secundo, & tertio, de homicid. testatur esse communem sententiam.**

Bigamia similitudinaria incurritur, quando quis in
41 sacris constitutus, vel in aliqua Religione professus matrimonium contrahit cum aliqua, eamque carnaliter cognoscit. De Clerico in sacris constituto desumitur *ex cap. De Diacono 1. & cap. Ex literarum tuarum tenore 2. Qui Clerici, vel voventes, & ex cap. Sane 4. de Cleric. conjug.* De professo in aliqua Religione desumitur *ex cap. Quotquot 24. caus. 27. quest. 1. ibi: Quotquot virginitatem pollicitam prævaricatæ sunt professione contempta, inter bigamos, id est, qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debent.* Et quamvis hic textus loqui videatur de solis virginibus Deo consecratis, tamen idem procedit etiam in viris; cum communis Doctorum sententia, & praxis, ac traditio ecclesiæ testetur, Religiosos propter matrimonium illegitime contractum, & consummatum, irregularitatem incurrere; Et sic aperte colligitur ex summario ipsiusmet citati textus, ubi indiscriminatim de omnibus sic præcise dicitur: *Inter bigamos reputantur, qui virginitatem pollicitam prævaricantur.*

tur. Et ratio est, quia ratione voti castitatis annexi tam sacris ordinibus, quam professioni regulari, uterque, scilicet tam Clericus in sacris, quam Professus regularis censetur spirituali quodam matrimonio conjunctus cum Christo, & Ecclesia, & deinde volens carnaliter cum alia conjungi per matrimonium, censetur celebrare duo matrimonia; & quamvis secundum scilicet carnale invalidum sit per impedimentum procedens à voto solemnium, vel sacro ordine; quia tamen adest effectus intentionis cum opere subsequuto, judicatur bigamus similitudinariae propter similitudinem ad vere bigamum. Speculator *tit. de dispensat. §. Juxta, num. 6. vers. Et scias; Navarr. in manual. cap. 17. num. 195. vers. Similitudinaria; & consil. 1. num. 3. vers. Ex quibus, de bigamis, Covarr. in Clement. Si furiosus, de homicidio 1. part. §. 2. num. 2. vers. 3. Suarez de censuris tom. 5. disput. 46. sect. 6. Sanchez lib. 7. de matrim. disput. 85. num. 11. Garcias de benefic. part. 7. cap. 6. num. 15. cum pluribus aliis; Barbosa de offic. & potest. Episcop. part. 2. allegat. 49. num. 15. & alii.*

45 **§** Antiquitus cognitæ dumtaxat erant bigamia vera, & bigamia interpretativa: Prorsus vero incognita erat bigamia similitudinaria; Van-Espen *Jur. eccles. univers. part. 2. tit. 10. cap. 2. num. 31. Rousseau de la Combe in sua Jurisprud. Canon. verb. Irregularitas sect. 3.*

46 *art. 2. num. 3.* ubi quod etiamnum nonnulli Canonistæ hanc bigamiæ speciem non agnoscunt.

47 Monetque Rousseaud de la Combe *loc. cit. numer. 2.* deductam fuisse speciem hanc bigamiæ similitudinariae ex Canon. 24. caus. 27. quæst. 1. qui est Canon. 18. Synod. Ancyran. juxta pravam versionem Isidori. Ceterum si stetur versioni Herveti, id unum, ait laudatus Auctor, Patres dicti Concilii statuerunt, quod qui ita violant solemnia vota, eandem subire debeant pœnitentiam ac bigami.

48 si stetur versioni Herveti, id unum, ait laudatus Auctor, Patres dicti Concilii statuerunt, quod qui ita violant solemnia vota, eandem subire debeant pœnitentiam ac bigami.

49 Fundamentum irregularitatis orientis ex bigamia vera à Patribus Græcis repositum est in suspitione incontinentiæ. Contra vero Patres Latini illud reposuerunt in defectu Sacramenti. Utraque opinio suas habet difficultates: Vide Van-Espen. *Jur. eccles. univers. part. 2. tit. 10. cap. 2. num. 31.* qui tamen Patribus Græcis adstipulatur. Mirum vero, quod Auctor hic cum Patribus Græcis rationem irregularitatis descendens ex irregularitate interpretativa desumendam quoque teneat ex suspitione incontinentiæ, nimirum ipsius mulieris nuptias iterantis, quam per mulierem in maritum aliquo modo redundare supponit.

ARTICULUS II.

Bigamia quoad ejus effectus, & pœnas.

SUMMARIUM.

- 1 **B**IGAMIÆ effectus in primis est irregularitatem inducere; ac proinde bigami prohibentur ordines suscipere, & in susceptis ministrare.
- 2 Immo bigami prohibentur suscipere tonsuram.
- 3 Et hujusmodi irregularitas ex bigamia proveniens, descendit ex antiquissima traditione apostolica.
- 4 Et hæc irregularitas bigamiæ non oritur ex delicto; sed ex defectu Sacramenti.
- 5 Insuper bigamiæ effectus est privare bigamos omni privilegio clericali, ac eos subicere Jurisdictioni fori secularis.
- 6 Unde bigamus remanet merus laicus.
- 7 Et sic non potest deferre habitum clericalem, nec tonsuram, ceteri effectus assignantur, per consequens pœnæ inseruntur, ad n. 26.
- 27 Novæ addit. ex aliena manu, ad n. 28.

1 **B**IGAMIÆ effectus in primis est irregularitatem inducere, ac proinde bigami prohibentur ordines suscipere, & in susceptis ministrare; *cap. Acutius 2. & cap. Denique 3. dist. 26. cap. Si quis 1. & cap. Maritum 2. dist. 33. cap. Curandum 9. cap. Præcipimus 10. cap. Si quis viduam 13. cap. Cognoscamus 14. & cap. Si quis viduam 15. dist. 34. cap. Ut bigami 1. cap. Super eo 2. capit. De bigamis non ordinandis. Et cap. unic. de bigamis in 6.*

Immo bigami prohibentur suscipere tonsuram; *cap. Si quis viam 8. dist.* Et hujusmodi irregularitas ex bigamia proveniens, descendit ex antiquissima traditione apostolica, juxta illud Apostoli 1. *ad Timoth. cap. 3. numer. 2. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum.* Et infra num. 12. *Diaconi sint unius uxoris viri.* Et hæc irregularitas bigamiæ non oritur ex delicto, sed ex defectu Sacramenti, ut notatur *in capit. Acutius 2. dist. 26. & cap. Deditum 5. de bigamis non ordinandis.* Matrimonium enim consummatum significat conjunctionem Christi cum Ecclesia per carnis assumptionem, juxta illud Apostoli *ad Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico, in Christo, & Ecclesia.* Hæc autem significatio deficit in matrimonio cum secunda uxore, vel cum vidua, aut corrupta, contracto, & consummato, quia non est conjunctio unius cum una, eaque virgine, sicuti Dei Filius per carnis assumptionem copulavit sibi ecclesiam unam, virginem, & ab alio non assumptam: Unde S. Thomas *in 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. quæst. 1.* sic præcise dicit: „Bigamia irregularitatem inducit, quia habens aliis ministrare sacramenta, ut habens sacramentum Ordinis, nullum debet in sacramenti defectum pati: Defectus autem in sacramento est, quando sacramenti significatio integra non invenitur: Sacramentum autem Matrimonii significat conjunctionem Christi ad ecclesiam, quæ est unius ad unum, unde ad perfectam significationem sacramenti pertinet, ut vir sit tantum unius vir, & uxor tantum unius uxor, & consequenter bigamia, quæ hoc tollit, irregularitatem inducit.“

Insuper bigamiæ effectus est privare bigamos omni privilegio clericali, ac eos subicere jurisdictioni fori secularis; *cap. Quisquis 5. dist. 85. cap. unic. de bigamis in 6.* ubi ex verbis desumptis à Concilio Generali Lugdunensi sic præcise dicitur: „Bigamos omni privilegio clericali declaramus esse nudatos, coercitioni fori secularis addictos consuetudine contraria non obstante. Ipsi quoque sub anathemate prohibemus deferre tonsuram, vel habitum clericalem.“ Et sic Rota *part. 1. dec. 352. num. 4. part. 5. tom. 1. decis. 50. num. 4. part. 5. tom. 2. decis. 450. num. 9. & 27.* Unde bigamus remanet merus laicus; Rota *part. 5. tom. 1. decis. 7. num. 2. part. 5. tom. 2. decis. 450. num. 31. part. 19. tom. 1. decis. 253. num. 2.* Et sic non potest deferre habitum clericalem, nec tonsuram; Rota *part. 5. decis. 450. num. 15. & dict. cap. 7. Unio de bigamis num. 6.* Nec est capax alicujus ecclesiastici beneficii, utpote irregularis; *cap. Si celebrat 10. de Clerico excommunicato ministrante; cap. Ex literis 2. de Clerico non ordinato ministrante; cap. Præcipimus 10. dist. 34. cap. Non confidat 59. dist. 50.* Immo bigamus nec est capax pensionum ecclesiasticarum; Rota *part. 5. tom. 2. decis. 450. num. 30. part. 19. tom. 1. decis. 253. num. 1.* Potest tamen harum pensionum fieri capax per apostolicam dispensationem; Rota *part. 5. tom. 1. decis. 12. num. 28. & 29. part. 13. decis. 247. num. 24.* Et dispensatus ad obtinendas, & retinendas pensiones non obstante bigamia, censetur etiam dispensatus ad retinendum privilegium, seu exercitium characteris Clericatus ad dictum effectum; Rota *part. 5. tom. 2. decis. 450. numer. 19. & 21.*

Hic tamen est advertendum primo, quod licet ex dictis bigamus ratione bigamiæ ordinari non debeat, tamen si secus fieret, characterem reciperet, ut clare constat *ex cap. Super eo 2. de bigamis non ordinandis*, ibi: „Super eo, quod tua fraternitas de bigamis requisivit: Respondemus, quod Ordinatores eorum potestate, & officio ordinandi, & Ordinandi, si ad sacros ordines fuerint promoti, eis ideo sunt privandi, quia in bigamis contra Apostolum dispensare non licet, ut debeant ad sacros ordines promoveri; vel in eis si promoti fuerint, remanere; ubi ponenda sunt illa verba, *sunt privandi, & remanere.*“ Nam quando privari, & remanere possent, si ordines non recepissent? Id ipsum patet *in cap. Quicumque pœnitens, quicumque bigamus 56. dist. 50.* ibi: *In hoc quo invenitur ordine, perpetua stabilitate permaneat.* Et tenent Gloss. magna *in fin. super cit. capit. Super eo*, & ibi Innocent. num. 1. *in verb. Dispensare; Butr. num. 3. & 7. Anchar. num. 2. Fagnan. num. 1. &*

ceteri Canonistæ. S. Thom. in 4. dist. 26. quæst. 3. art. 3. Rota decis. 1. de bigamis in novis, & decis. 7. numer. 3. & plenius decis. 50. num. 6. part. 5. recentior. Et quamvis bigamus ratione bigamiæ emittat exercitium, & privilegium clericale, tamen ratione characteris non destituitur clericali, tamquam signo indelebili; Rota part. 1. decis. 352. num. 4. in fin. part. 4. tom. 3. decis. 648. numer. 5. & part. 5. tom. 1. decis. 50. num. 6. & seq. & sæpe alias in pluribus decisionibus.

14 Advertendum secundo, quod pœna privationis omnis privilegii clericalis una cum prohibitione deferendi tonsuram, & habitum clericalem imposita bigamis in cit. cap. unic. de bigamis in 6. habet locum solummodo in Clericis Minoristis, seu constitutis in solis Ordinibus minoribus, qui privantur omni privilegio clericali, etiam quoad immunitatem personæ, itaut qui illos percuserit, non incidat in Canonem Si quis suadente diabolo; Gloss. in citat. cap. unic. de bigamis in 6. verb. Omni privilegio; Suarez disp. 49. de censuris, sect. 5. num. 7. Pirhing. lib. 1. tit. 21. num. 24. Secus autem est dicendum de Clericis qui jam constituti sunt in sacris ordinibus. Sic Gloss. communiter recepta in cap. unic. de bigamis in 6. verb. Bi-

15 gamos. Clerici enim in sacris ordinibus constituti non nisi per degradationem privantur habitu, & tonsura, omni-que privilegio clericali, ut cap. Degradatio 2. de pœnis in 6. adeoque licet similitudinariam bigamiam incurrant contrahendo de facto solum, seu invalide matrimonium, illudque consummando, adhuc ob reverentiam sacrorum ordinum retinent privilegium fori, & canonis, arg. cap. Nuper 4. & cap. A nobis 7. de bigamis non ordinandis.

16 Ratio autem diversitatis inter Clericos in Minoribus, & Clericos in Sacris, est, quia Clericus existens in Minoribus, factus bigamus, quia duas uxores duxit, vel unam viduam, vel corruptam ab alio, fit laicus, & non remanet persona ecclesiastica; Rota part. 5. tom. 1. dec. 7. numer. 2. part. 5. tom. 2. decis. 450. num. 31. & part. 19. tom. 1. decis. 253. num. 2. Clericus vero in sacris non potest reddere ad seculum propter ordinem sacrum; nec desinit esse persona ecclesiastica, ideoque etsi privatus sit usu, & executione ordinum, non tamen privilegio clericali fori, & canonis, Gloss. in cit. cap. unic. de bigamis in 6. verb. Bigamus, & alia Gloss. in cap. Tuæ 3. de apostatis, verb. Tolerandi. Geminian. in dict. capit. unic. Suarez disput. 46. de Censuris, sect. 5. num. 7. Sylvester verb. Bigamia num. 8. Pirhing. lib. 1. tit. 21. num. 24. Reiffenstuel. ibid. num. 27. & alii passim cum Fagnano in cap. Nuper 4. de bigam. num. 28. & 39. ubi dicit, sic etiam resolutum fuisse à Sacr. Congregat.

17 Concil. Similiter non privantur privilegio clericali bigami professi in aliqua religione approbata, quia per bigamiam similitudinariam non amittuntur privilegia clericalia, sed solum per veram, & interpretativam. Gloss. cit. in d. cap. unic. verb. Bigamus, Suarez, & Pirhing. loc. cit. & textus in cap. unic. Restrigitur ad solos Clericos seculares, qui sunt in minoribus, & non comprehendit Clericos seculares in Sacris, nec quoscumque in aliqua

18 religione professos. Unde professi in religione approbata, licet bigamiam contraxerint, adhuc gaudent privilegiis Clericorum, & qui tales percuteret, esset excommunicatus. Sylvester vers. Bigamia, Suarez dict. disp. 49. sect. 5. n. 7. Pirhing. loc. cit. & Gloss. in cit. cap. Tuæ 3. de apostatis, verb. Tolerandi, ibi: „Intellige quod hic dicitur de eo, qui . . . est in ordine sacro, vel in aliqua professione, cui non licet ultra ad seculum reddere; unde tolerandi non sunt in habitu seculari.“

20 Advertendum tertio, quod non solum in sacris canonibus incurrunt suam pœnam bigami ordinati, ut videlicet nequeant in susceptis ordinibus ministrare, & ad altiores ascendere, & sic evadant Irregulares; cap. Nuper

21 4. & cap. Debitum 1. de bigamis. Sed etiam suam specialem pœnam incurrunt Episcopi tales bigamos ordinantes, & promoventes; textu expresso in cit. cap. Super eo 2. de bigamis, ibi: „Super eo quod fraternitas tua de bigamis requisivit: Respondemus, quod Ordinatores eorum potestate, & officio ordinandi, & Ordinati, si ad sacros ordines fuerint promoti, eis ideo sunt privandi; quia in bigamis contra Apostolum dispensare non licet; ut debeant ad sacros ordines promoveri, vel in eis, si

„promoti fuerint remanere. In Ordinatore autem potest dispensatio adhiberi, ut ordinandi potestate, & officio non privetur.“ Unde Episcopus, qui scienter bigamum ordinat, incurrit suspensionem annualem ipso jure à collatione ejusdem Ordinis, quem contulit bigamo, necnon à celebratione missæ, ut docet Navarr. consil. 3. num. 2. sub tit. de bigamis, quia deponi insuper potest à potestate, & officio ordinandi, juxta cit. cap. Super eo 2. de bigamis, & Gloss. in cap. Nullus pœnitentem, nullus Bigamum 2. dist. 55. verb. Severiorem. Nec obstat litera textus mox adducti cap. Super eo, ibi: Sunt privandi, quia exponitur, idest, deponendi, secundum Hostiens. in princip. in verb. Officio, Joan. And. num. 2. Bellarmin. & Cardin. in princ. in eod. verb. & notat Archidiacon. in dict. cap. Nullus num. 2. in prima Gloss. qui hoc allegat, cap. Aliquanto 1. dist. 51. & cap. Nullus in Episcopum 3. dist. 62. Et hoc sentit Anton. de Butrio in dict. cap. Super eo num. 2. & Fagnan. ibid. num. 2. 44. & 46. Et quamvis Sacr. Congr. Concil. videatur sensisse, Episcopum sic ordinantem in nullam pœnam incidere ipso jure, tamen contrarium probavit Sixtus V. in casu contingenti de Episcopo, qui primam tonsuram, & beneficium simplex suo subdito vero bigamo ordinaria auctoritate contulerat, quem licet dicta Sacr. Congreg. Concil. censeret esse excusandum, nihilominus dictus Pontifex in Consistorio respondit significandum Episcopo ipsum esse suspensum à collatione ordinum; & promotum incidisse in pœnas superius propositas; subjunxit tamen se benigne actum cum utroque, absolutionem, & dispensationem peterent. Hæc fideliter ex Fagnano loco citato numer. 46. in fine.

Fateor tamen esse suffultam solidis fundamentis, & gravissimis Doctoribus contrariam sententiam tenentem Episcopis ordinantibus bigamos nullam pœnam impositam esse ipso jure, seu latæ sententiæ, sed solum pœnam sententiæ ferendæ. Et quidem de dicta pœna suspensionis à collatione ordinum, quæ Episcopus contulit bigamo, videtur dicendum esse solum sententiæ ferendæ, ex ipsomet textu cap. Super eo 2. de bigamis, ibi: Sunt privandi. Nec ullus est canon in contrarium asserens; nam capit. Eos 2. & cap. Nullus Episcopus 4. de temporibus ordinationum, ubi Episcopis ratione indebitæ, & illegitime factæ ordinationis imponitur suspensio per annum à collatione ordinum, non loquuntur de ordinatione bigami, ut ibi clare patet, & pœnæ non sunt extendendæ in alium casum, juxta vulgaria juris. Et quamvis in cit. cap. Nullus bigamum 2. dist. 55. videatur imponi pœna suspensionis à celebratione missæ per annum, tamen ex quo antequam incurratur, requiritur factum Judicis, coram quo delictum, seu transgressio probetur, ut patet ex illis verbis ipsiusmet textus: Ab ea die, qua potuerit ei hoc approbari; forte illa pœna non est dicenda canonis latæ sententiæ, sed ferendæ secundum Abbat. in cap. Si diligenti 12. de for. competent. num. 19. qui post Hugon. & Archidiaconus notat esse pœnam sententiæ ferendæ. Ultraquamquod Sacr. Congregat. Concil. ut cavetur in addit. ad consil. Navarr. sub tit. de bigamis, censuit Episcopum ordinantem bigamos non incurrere aliquam certam pœnam ipso jure seu latæ sententiæ. Ita Garcias partit. 7. de benefic. cap. 6. num. 8. & sequent. ubi num. 11. admonet, quod quamvis ex constitut. 61. Sixti V. incip. Sanctum, Episcopi male promoventes à collatione ordinum eo ipso suspensi existerent, illa est jam redacta ad terminos juris communis, & Tridentini per aliam Clementis VIII. incip. Romanos Pontifices, & quadragesimam in ordine, prout observat ipse Garcias part. 2. capit. 5. num. 70. Barbosa de officio, & potestate Episcoporum, part. 2. alleg. 49. num. 19. Pirhing. lib. 1. tit. 21. num. 26.

Principio bigami etiam veri non nisi à sacris ordinibus exclusi erant; idque quia Apostolus verbis illis: unius uxoris vir, loquebatur de Episcopis, sub quibus & presbyteri comprehendebantur, & Diaconi. Accedit quod in Canone 3. Concilii Toletani 1. relato apud Gratian. dist. 34. Canon. 18. habetur: Lector si viduam alterius uxorem acceperit, in Lectoratu permaneat, aut si forte necessitas fuerit, Subdiaconus fiat; nihil autem supra. Similiter & si bigamus fuerit. Tunc autem

Subdiaconatus nondum erat ordo sacer.

- 28 Concilium vero Lugdunense sub Gregorio X. edidit decretum relatum *in cap. unic. de bigamis in 6.* quo declaravit: *Bigamos omni privilegio clericali esse nudatos, & coercitioni fori secularis addictos, consuetudine contraria non obstante: Addiditque: Ipsis quoque sub anathemate prohibemus deferre tonsuram, vel habitum clericalem: Vide Van-Espen. Jur. eccles. univers. part. 2. tit. 10. capit. 2. num. 22. & sequent. Rousseaud de la Combe in sua Jurisprud. canonic. verb. Irregularitas sect. 3. à num. 5. &*

ARTICULUS III.

Bigamia quoad ejus dispensationem.

SUMMARIUM.

- 1 **P**APA dispensare potest in omni bigamia, & quoad omnes ordines, & dignitates, ad n. 3.
 4 **E**piscopus dispensare nequit in bigamia vera, & interpretativa notoria non solum quoad ordines sacros, seu majores.
 5 **S**ed nequidem quoad ordines minores, aut primam tonsuram, vel beneficium simplex.
 6 **E**t sic declaravit Sacra Congregatio Concilii approbante Sixto V.
 7 **V**eritas hujus nostræ sententiæ ostenditur aliis solidissimis fundamentis, ad n. 8.
 9 **A**dducuntur varia contra nostram sententiam, & solvuntur, ad n. 17.
 18 **L**icet autem Episcopus nequeat dispensare in bigamia notoria, in aliis an possit, & quid ex Concilio Tridentino, ad n. 22.
 23 **Q**uæ facultas Prælati regularibus, ad n. 31.
 32 **A**dditio ex Auctore, ad n. 33.
 34 **N**ovæ addit. ex aliena manu, ad n. 35.

- 1 **P**APA dispensare potest in omni bigamia, & quoad omnes ordines, & dignitates; sic communis Doctorum sententia cum Gloss. *in cap. Lector 18. dist. 24. verb. Fiat,* ubi refert Lucium Papam cum Archidiacono Panormitano Bigamo dispensasse: Et ratio est, quia irregularitas bigamiæ non est introducta jure naturali, aut divino, sed solum jure humano, & positivo ecclesiastico; immo ut dicit Innocentius *in cap. Cum pridem 10. de renuntiatis. num. 9. & Abbas in cap. Super eo 2. de bigamis in 6.* omnis irregularitas est à jure positivo ecclesiastico. Atqui Papa potest dispensare in omni jure positivo ecclesiastico; *cap. Proposuit 4. de concession. præbendor. ibi: Secundum plenitudinem potestatis de jure possumus supra jus dispensare, ergo &c. Major, in qua stat difficultas, ostenditur quia licet Apostolus 1. ad Timoth. 3. num. 2. dicat: Oportet Episcopum esse unius uxoris virum; & infra num. 12. Diaconi sint unius uxoris viri; & Lucius Papa III. in cap. Super eo 2. de bigamis afferat: Quia in bigamia contra Apostolum dispensare non licet, ut debeant ad sacros ordines promoveri. Tamen D. Paulus id statuit non auctoritate divina tamquam Apostolus promulgans jus divinum, sed tamquam Episcopus, & Pastor ecclesiæ condendo leges ecclesiasticas, adeoque quod dicitur de bigamo non promovendo est juris naturalis, & divini, sed institutio auctoritatis humanæ divinitus homini concessæ. Sic S. Thomas *quodlib. 4. art. 13. ad 1. Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 86. num. 9. Fagnan. in cit. cap. Super eo num. 15. & alii communiter. Tum quia in eadem epistola dicit Apostolus Episcopum oportere esse etiam non percussorem, & tamen Papa nedum cum Percussore, sed & cum homicida dispensat, ut patet in cap. Sicut dignum 6. §. Clericos 6. de homic. cap. Henricus 2. de Clericis pugnant. in duell. cap. Præsentium lator 3. & cap. Continentia literarum 4. de Cleric. percuss. adeoque potest Papa eodem modo dispensare cum bigamo, licet Paulus prohibeat ipsum ordinari. Et per hoc patet responsio ad textum adductum; ex cap. Super eo, quia ly contra Apostolum dispensare non licet, non importat impossibilitatem dispensandi, sed solum difficultatem, idest non nisi ex justa, & gravi causa, ut desumi-**

tur ex cap. Presbyter 5. dist. 82. ubi in simili casu Papam ex rationabili causa contra canones Apostolorum dispensare posse perhibetur; & hoc ipsum factum fuisse cum bigamis habetur ex cap. Si Subdiaconus 17. & cap. Lector 18. disput. 34. & cap. Quicumque poenitens, Quicumque bigamus 16. dist. 50.

Episcopus dispensare nequit in bigamia vera, & interpretativa notoria, non solum quoad ordines sacros, seu majores, ut ex cap. Super eo 2. de bigamis, & Gloss. ibi verb. Dispensare, cum communi. Sed nequidem quoad ordines minores, aut primam tonsuram, vel beneficium simplex; cap. Si quis viduam 8. dist. 50. ubi sic expresse statuitur: *Si quis viduam, aut ab alio dimissam duxerit, non admittatur ad clericatum; quod si irrepperit, deiciatur.* Gloss. fin. in cap. Virginem 12. caus. 27. quest. 1. Innocentius in cap. Super eo 2. de bigamis num. 1. & ibid. Joann. Andr. Ancharan. Cardin. & Abbas. Idem tenet Franciscus Glossator relatus à Joanne Andrea in cap. 1. Gloss. 2. de bigamis in 6. & ibid. Geminian. post numer. 5. Ancharan. num. 7. & Franc. num. 4. expresse tenentes Episcopum non dispensare cum bigamo, nec quoad minores ordines. Et hanc sententiam esse communem tessatur præposit. in cap. Lector 18. dist. 34. Covarr. in Clement. 1. de homicid. part. 1. §. 2. num. 4. Majol. de irregul. lib. 1. can. 33. num. 4. Joan. Montaig. de bigamis quest. ult. post num. 33. vers. Secunda autem pars, & expresse tenent Navarr. cap. 17. num. 197. vers. Sexto dico, Suarez cit. disput. 49. sect. 6. num. 4. Fagnan. in cap. Super eo 2. de bigamis num. 29. & sequent. Garcias part. 7. de benef. cap. 6. num. 3. & seq. ubi refert, sic declarasse Sacra Congregat. Concil. die 4. Januarii 1589. Et tamen declarationem fuisse approbatam à Sixto V. tenet Barbosa de offic. & potest. Episcop. part. 12. allegat. 49. ubi refert sic iterum declarasse eandem Sacram Concilii Congregationem in Feretrana 13. Aprilis 1530. in qua fuit expresse resolutum quod: *Bigamus affectus bigamia interpretativa, etiamsi ante constitutus esset in ordine Ostiariatus, non potest mortua uxore dispensari per Episcopum, ut in ordine suscepto ministret; sic etiam refert in collectan. decis. Apostolicar. verb. Bigamus; Piasec. in prax. part. 1. cap. 1. art. 10. num. 11. Layman. lib. 1. tract. 5. part. cap. 6. n. 7. Valensis de bigamis num. 5. Pirhing. lib. 1. tit. 21. de bigamis numer. 29. Reiffenstuel ibid. num. 32. & alii plurimi apud Barbosam, & Fagn. loc. cit.*

Et veritas hujus nostræ sententiæ ostenditur aliis solidissimis fundamentis; cap. Cognoscamus 14. dist. 34. sic habetur expresse: *»Cognoscamus non solum hoc de »Episcopo, & Presbytero Apostolum statuisse, sed etiam »Patres in Concilio Nicæni tractatu addidisse, neque Clericum quemquam debere esse, qui secunda conjugia sortitus sit.«* Cap. Non confidat 59. dist. 50. *»Non confidat quisquam Pontificum fas esse bigamos... Divinis »servituros applicare ministerijs.«* Concordant cap. Super eo, cap. 2. Nuper 4. & cap. A nobis 7. de bigamis non ordinand. ubi simpliciter asseritur, quod cum bigamis dispensare non licet. Et clarissime deducitur ex Concilio Generali Lugdunensi relato in cap. unic. de bigamis in 6. ibi: *»Bigamos omni privilegio clericali declaramus esse nudatos, & coercitioni fori secularis addictos, consuetudine contraria non obstantibus; ipsos quoque sub »anathemate prohibemus deferre tonsuram, vel habitum »clericalem.«* Cum igitur ex hac decretali privilegio nudentur bigami, & sub anathemate prohibeantur deferre tonsuram, & habitum clericalem, stat clarissime, quod cum eis nequeat dispensare Episcopus, neque quoad primam tonsuram, aut ordines minores, vel ad beneficium simplex, quia in hoc casu necesse esset, ut tonsuram, habitumque clericalem deferrent, non solum contra Summi Pontificis Gregorii X. prohibitionem in Concilio Generali Lugdunensi editam, supra quam jus dispensandi Episcopo non competit, sed etiam contra Tridentinum sess. 23. cap. 17. ubi in casu, quo in ministeriis quatuor minorum ordinum exercendis deficient Clerici cœlibes, permittit quidem Clericis conjugatis, ut illorum ordinum, quos receperunt, functiones exercent, & dummodo tonsuram, & habitum clericalem in ecclesia gestent, & non sint bigami, ibi: *»Quod si in ministeriis quatuor minorum*

rum exercendis Clerici cœlibes non erunt, suffici possunt etiam conjugati vitæ probatæ, dummodo non bigami, ad ea munia obeunda idonei, & qui tonsuram, & habitum clericalem in ecclesia gestent.

- 9 Contra hanc tamen nostram sententiam varia obijciunt adversarii, inter quos est D. Thomas in 4. dist. 27. quæst. 3. Bonacina de censuris disp. 7. quæst. 2. punct. 5. num. 15. Azorius, & alii relati à Barbosa de offic. & potestat. Episcop. allegat. 49. num. 24. & à Fagnan. in cap. Super eo 2. de bigamis num. 21. & sequent. Primo adducunt canonem in cap. Lector 18. dist. 34. ibi: "Lector si viduam alterius uxorem acceperit, in Lectoratu permaneat; aut si necessitas fuerit, Subdiaconus fiat, nihil autem supra, similiter si bigamus fuerit." Ex quo dicunt ipsi, colligitur, quod Episcopus possit dispensare cum bigamo usque ad Subdiaconatum inclusive exigente necessitate, quia quando in canone dicitur similiter posse dispensari, nec Papa sibi, aut alteri persona reservat dispensationem, tunc censetur Episcopo data facultas dispensandi, quamvis hoc ipsi expresse non fuerit concessum, ut recte docet Gloss. in cap. Quisquis, verb. Fiat, de election. & Gloss. final. in cap. In quibusdam, & ibi Abbas num. 5. de pœnis, & rursus Abbas in cap. Etsi unanimiter n. 10. de postul. Prælator. dicens, quod Episcopi semper dispensant, ubicumque à jure permittitur dispensatio in genere, licet specificè non permittatur Episcopis, & cum multis Barbosa de offic. & potestat. Episcop. part. 2. allegat. 33. num. 2. ubi dicit, quod tunc quia frustra dispensatio conceditur Summo Pontifici, qui de jure potestatem dispensandi habet; cap. Proposuit 4. de concess. præbend. censetur illa facultas data Prælati inferioribus, & Episcopis, prout in specie accidit, cap. Postulatis 7. de Clerico excommunic. ministrant. ubi textus dicit, excommunicatos non posse retinere beneficia, subdens, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum; ubi Gloss. verb. Dispensatum, sic præcise ait: Non dicit à quo, ergo videtur relicta potestas dispensandi Episcopis. Respondetur autem citatum canonem in cap. Lector 18. dist. 34. parum, aut nihil urgere, quia Suarez de censuris disput. 49. sect. 6. num. 4. & Layman cap. Super eo, de bigamis num. 2. asserunt non esse Martini Papæ, ut à Gratiano inscribitur, sed Martini Bracharensis Archiepiscopi, qui diversos canones collegit. Et dato quod ille canon esset Martini Papæ, & tunc per ipsum facultas dispensandi fuisset concessa Episcopis, eadem tamen postmodum foret revocata per posteriores canones, ut ex cap. Super eo 2. cap. Nuper 4. cap. A nobis 7. de bigamis non ordinandis; & clarius, & clarissime mox cit. cap. unic. de bigamis in 6. desumpto ex Concilio Generali Lugdunensi, quo bigamis sub excommunicationis pœna prohibetur, ne tonsuram, & habitum clericalem deferant, spolianturque omni privilegio clericali, & tamquam more laici decernuntur Judicibus secularibus subesse; & novissime ex Concilio Tridentino sess. 23. cap. 17. ubi in casu, quo non adsint Clerici cœlibes, permittit quidem Clericis conjugatis, ut illorum quatuor minorum ordinum, quos receperunt, functiones exercent, sed cum expressa reservatione quod non sint bigami, ibi: Dummodo non bigami. Unde cum contra Conciliorum Generalium præscriptum nequeat Episcopus dispensare, ut expresse cavetur in extravag. unic. Joann. XXII. de religiosis domibus, §. Quidam autem, stat clarum, quod neque virtute illius canonis in cit. cap. Lector, possit Episcopus cum bigamis veris, & interpretativis ullimode dispensare.
- 12 Secundo adducunt canonem in cap. Is qui defectum 1. de filiis Presbyterorum in 6. ubi habetur quod Episcopus potest dispensare cum illegitimis, quoad ordines minores, & beneficium sine cura; ergo à pari poterit dispensare etiam cum bigamis. Respondetur ad hunc canonem negando paritatem; & disparitas est, quia illegitimi prohibentur inter Clericos assumi, quia timetur, ne sint imitatores paternæ incontinentiæ; quæ præsumtio cessat, si laudabiliter, & continenter vivant. Secus est in bigamia, quæ est inducta ob defectum sacramenti; quia propter carnis divisionem numquam potest repræsentare unitatem Christi cum ecclesia sibi copulata; cap. Debitum 5. de bigamis non ordinandis. Tertio adducunt ca-
- 14

nonem in cap. At si Clerici 4. de Judicibus, §. Adulteriis, ubi habetur, quod Episcopus potest dispensare ab aliis irregularitatibus cum criminosis, ut patet de adulteriis, & aliis inferioribus delictis, ergo etiam ab irregularitate bigamiæ, quæ est sine delicto. Respondetur ad hunc canonem negando consequentiam, & paritatem; & disparitas est, quia delicta per poenitentiam delentur, ideoque facilius in iis dispensatur, quam in bigamia, quæ oritur ex defectu sacramenti, qui defectus non tollitur per poenitentiam, nec per Baptismum, sed postea etiam durat; cap. Acutius 2. cap. Deinde 3. cap. Unde, dist. 26. cap. Si quis viduam 13. dist. 34. & expresse Gloss. in cap. Super eo 2. de bigamis, verb. Dispensare. Tum quia ideo in dictis delictis Episcopus dispensat, quum in illis Jura concedunt ei facultatem dispensandi. Secus vero in bigamia, pro cujus dispensatione nedum in jure nulla reperitur Episcopo concessa facultas, sed immo reperitur expresse prohibita, ut patet in cit. cap. Cognoscamus 14. dist. 34. in cap. Si quis viduam 8. dist. 50. in cap. Non confidat 59. ead. dist. 50. cap. Super eo 2. cap. Nuper 4. cap. A nobis 7. de bigamis non ordinandis; cap. unic. de bigamis in 6. Quarto adducunt canonem cap. De Diacono 1. Qui Clerici vel voventes, ubi habetur, quod Episcopus dispensat cum Diacono, qui matrimonium contraxit; sed ad hunc canonem statim respondetur non loqui de bigamia vera, aut interpretativa, sed solum de similitudinaria, à qua & nos fatemur posse Episcopum dispensare, ut infra patebit.

Licet autem Episcopus nequeat dispensare in bigamia notoria, potest tamen dispensare in bigamia interpretativa occulta, & contracta inde irregularitate, quoties ea provenit ex delicto, qualis est illa, quæ oritur ex duplici matrimonio invalido, vel uno valido, & altero invalido, dummodo delictum sit occultum. Tunc enim nedum dispensare posset in ordinibus susceptis, sed etiam in ordinibus suscipiendis, etiam sacris. Episcopus enim ex Tridentino habet potestatem dispensandi in omnibus irregularitatibus provenientes ex delicto occulto, excepta illa, quæ provenit ex homicidio voluntario. Sic expresse cit. Conc. sess. 24. cap. 6. ibi: "Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenienti- bus (excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum) dispensare." Sic Fagnan. in cap. Nuper 4. de bigamis non ordinandis, num. 9. & 10. Barbosa de offic. & potestat. Episcop. part. 2. allegat. 49. num. 25. Sanchez citat. disput. 86. num. 13. Reiffenstuel lib. 1. tit. 21. de bigamis, num. 31. Pontas verb. Dispensatio irregularitatis, caus. 34. in fin. Henriquez & alii.

In bigamia similitudinaria, quæ pure sit talis, nec bigamiam interpretativam admixtam habeat, Episcopus dispensare potest etiam ad altiores sacros ordines suscipiendos, vel ministrandum in susceptis, dummodo Clericus in sacris, vel Professus in religione, qui de facto cum una virgine matrimonium contrahere, & consummare præsumsit, poenitentia correctus laudabilem vitam duxerit, cap. Sane 4. de Clericis conjugatis, & ibi Gloss. verb. Ex indulgentia, cap. De Diacono 1. Qui Clerici vel voventes, ubi Alexander III. in sua Decretali ad Archiepiscopum Rhemensem scripta sic præcise definit: "De Diacono qui... uxorem accepit, hoc tuæ prudentiæ respondemus, quod si contrito, & humiliato corde ad ecclesiam redire voluerit, dimissa illa quam accepit in uxorem, & absolutione obtenta, injuncta sibi poenitentia... post eam peractam dispensative poteris ei Diaconatus officium reddere, & si perfectæ vitæ, & conversationis fuerit, eum in Presbyterum ordinare." Et Gloss. ibi: verb. Dispensative, sic expresse ait: "Et ita Episcopi possunt etiam dispensare cum Clericis constitutis in sacris ordinibus, si contrahant de facto." Notanter autem additur ly quæ pure sit talis, nec bigamiam interpretativam admixtam habeat; quia, bigamia similitudinaria habet admixtam interpretativam, v. gr. si Clericus in sacris, vel Professus in religione approbata præsumat de facto cum vidua, vel corrupta ab alio matrimonium contrahere, illudque consummare, nequit amplius Episcopus cum eo dispensare, cum talis propter admixtam bigamiam interpretativam incurrat irregularitatem indis-

- pensabilem : textu expresso in cap. A nobis 7. de bigamis, ibi: „Ille autem qui in Subdiaconatus ordine constitutus de facto tantum (quia de jure non potuit) duxit viduam in uxorem, profecto bigamus non existit, sed nec viduæ potest in veritate dici maritus, cum inter ipsum, & illam non fuerit vinculum maritalis contractum; cum eo tamen contra doctrinam Apostoli tamquam cum marito viduæ dispensare non licet, non propter sacramenti defectum, sed affectum intentionis cum opere subsecuto.“ Et licet textus loquatur explicite tantum de Clerico in sacris, intelligitur tamen implicite etiam de Professo in religione approbata, quia Clericus in sacris, & Professus in religione quantum ad hanc irregularitatem, à Doctoribus æquiparantur. Suarez de censuris disp. 49. sect. 6. num. 7. Sanchez cit. disp. 86 num. 22. Layman lib. 1. tract. 5. partit. 5. cap. 6. Pirhing. lib. 1. tit. 21. de bigamis n. 31. arg. cap. Quotquot 24. caus. 27. q. 1.
- 22 Prælati regulares quicumque sint spectato jure communi, & seclis specialibus privilegiis, dispensare non possunt cum suis subditis regularibus nequidem quoad ordines minores; nam sicut Episcopi non habent hanc facultatem, ut supra ostendimus, ita nec ea gaudent Prælati regulares, nullibi enim in Jure canonico reperitur talis facultas concessa Prælati regularibus.
- 23 Quantum autem ad specialia regularium privilegia, Avila de censuris part. 7. disp. 8. dub. 4. concl. 7. Henriquez in Summa lib. 12. cap. 6. §. 12. in comment. lit. Z. Reiffenstuel lib. 5. decretal. tit. 37. de pœnis numer. 97. dicunt, Religiosos dispensari posse in bigamia præfata, nedum à superioribus, sed etiam à quocumque Confessario ordinis ex amplissima concessione Sixti IV. facta minoribus de observantia, quæ habetur in compendio privilegiorum, verb. Absolutio extraordinaria quoad fratres num. 5. ubi sic habetur ad litteram: „Sixtus IV. concessit omnibus fratribus minoribus de observantia præsentibus, & futuris, tam professis, quam novitiis (qui tamen habeat propositum profitendi) nec non sororibus „S. Claræ, & Tertiariis utriusque sexus, & famulis, & „servitoribus prædictorum omnium, ut quilibet eorum possit semel eligere confessorem de hujusmodi observantia, qui audita ejus confessione, poenitentiam salutarem injungendo, absolvat eos ab omnibus criminibus, excessibus, & censuris ecclesiasticis, & dispenset cum eis in omnibus irregularitatibus, si quas forte contraxerint (homicidio voluntario, & mutilatione membri semper exceptis) & ei remissionem generalem, & plenariam omnium „peccatorum impertiri valeat.“ Ergo infert idem Avila ubi supra, cum in hoc privilegio excipiatur solummodo homicidium voluntarium, quæ irregularitas est omnium gravissima, & non excipiatur alia, quæ sit facilioris dispensationis, ut bigamia, sequitur super illam vigore memorati privilegii dispensari posse. Et ultra istud amplissimum privilegium concessum à Sixto IV. Minoribus de observantia, adest aliud amplissimum concessum à S. Pio V. Cassinensibus, Idibus Julii 1571. const. 129. inc. Dum ad Congregationem Cassinensem, in qua concessit Abbatibus, & Prælati ejusdem Congregationis (cum qua communicant alii regulares) ut suos subditos etiam novitios in religione perseverantes ab omnibus casibus, & censuris, etiam in Bulla Cœnæ contentis, absolvere possint, & cum eisdem dispensare in omnibus irregularitatibus quomodocumque contracta ex homicidio voluntario dummodo non sit commissum post ingressum in religionem, & eos habilitare, ut possint ad quascumque prælaturas suæ Congregationis eligi, & assumi, & eas libere, & licite retinere, quæcumque ordinis officia exercere, etiamsi irregularitatem contraxerint ante eorum promotionem. Nec hoc privilegium videtur revocatum per Concilium Trident. cum fuerit concessum post idem Concilium cum clausula derogatoria quorumcumque Conciliorum.
- 24 His tamen non obstantibus contrarium sustinent Collector privilegiorum mendicantium in compendio loco supra citat. Navarr. consil. 84. num. 1. de regular. in novis, Frater Emmanuel in Summa tom. 1. cap. 158. conclus. 7. Frater Barthol. de Vechiis in prax. observanda in admittendis ad religionis statum Novit. disput. 9. dubit. 15. num. 2. in fin. Hieronym. Roderic. in compend. qq. regular. resolut. 16. num. 14. Portel. in addit. ad

dubit. Reg. verb. Dispensare, num. 4. Laurentius de Peyrinis de Religioso Prælato, tom. 2. quæst. 2. cap. 5. §. 8. num. 99. Ascar. Tamburin. in tract. de Jure Abbatum, tom. 2. disp. 17. quæst. 3. num. 2. Sigismund. à Bononia de election. part. 2. cap. 4. num. 2. Diana part. 4. tract. 2. resolut. 63. Barbosa de offic. & potest. Episcop. allegat. 49. part. 2. num. 29. & 30. & alii. Et ratio est, quia ex regula juris 9. in 6. in generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus. (Concordat lex fin. tit. 1. part. 2. 19. tit. 5. part. 3. 6. 9. 11. & 13. tit. 10. lib. 1. For. Reg. Vide art. 2. verb. Appellatio, in novis. add. vers. Ubi discrimen :: column. 2. Recognosce add. hispan. verb. Testamentum, vers. Per mandatum :: cum leg. 31. usque ad 38. Tauri: ad eas D. Antonius Gomezius.) Sed in specie facultas dispensandi, generaliter super irregularitatibus, non extenditur ad bigamiam, & homicidium voluntarium, ut tradunt Navarr. sub tit. de homicid. cons. 38. in novis. Vivald. in candelabro aureo, tit. de irregular. num. 312. Frater Emmanuel quæst. regul. tom. 1. quæstionc. 24. art. 15. & tom. 2. quæst. 105. art. 1. in fin. Miranda in manuali Prælator. tom. 2. quæst. 8. art. 14. conclus. 5. Homo bon. De casibus reservatis part. 1. t. 5. §. Quinto observandum fol. 100. Barbosa loc. cit. num. 30. Suarez 4. tom. 1. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 21. n. 2. Lezana Summ. tom. 1. cap. 18. num. 52. & alii. Ergo non obstantibus privilegiis concessis Prælati regularibus, ut possint dispensare generaliter super omnibus irregularitatibus, adhuc non censetur includi in ipsis facultas dispensandi ab irregularitate bigamiæ veræ, & interpretativæ. Immo Reginaldus in prax. for. pœnitent. lib. 39. tractat. 2. cap. 28. num. 89. dicit: „Quod id alienum est à „communi ecclesiæ praxi, quia Summus Pontifex plerumque Generalibus Religionem concedens facultatem cum „suis dispensandi in irregularitate, solet excipere eam, „quæ est bigamia.“ Et de facto idem Sixtus IV. in alia concessione facta minoribus in Bulla Maris magni incip. Regimini, expresse exceptit irregularitatem, quæ est ex bigamia, homicidio voluntario, & mutilatione membrorum, ibi: „Necnon cum his, qui ex quavis causa, præterquam homicidii voluntarii, bigamiæ, & mutilationis membrorum, irregulares forent.“ Et ita sub eisdem fere terminis legitur respective in Mari Magno aliorum mendicantium. Unde de primo ad ultimum concludendum est, quod cum hoc pertineat ad quæstionem facti ostendendum est, ut recte Suarez de censur. disp. 46. sect. 6. n. 17. Pirhing. lib. 1. tit. 21. num. 32. & inspicienda sunt caute indulta à sancta Sede religionibus concessa, & attente considerandum, an uni concessa, extendantur ad ceteras? An verba concessionis facultatem restringant? An sint certis conditionibus qualificata, ut eas observare pro valida dispensatione sit necessarium? Et an per ipsosmet Pontifices concedentes, aut per successiones ex integro, aut in parte revocentur per clausulam derogatoriam privilegiorum. Non obstantibus quibuscumque privilegiis; ut docte notat Lezana Summa t. 1. c. 18. n. 41.

In bigamia similitudinaria possunt Prælati regulares cum Novitiis, ac Professis sibi subditis dispensare in illis casibus, quibus id Episcopis licitum esse supra conclusimus num. 7. Suarez cit. disput. 49. ne censuris sect. 6. num. 16. & tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 21. numer. 11. Sigismund. à Bonon. de elect. 71. num. 2. Pirhing. loc. cit. & cum aliis Barbosa loc. cit. num. 31. Et ratio est, quia Prælati regulares, licet à Tridentino non habeant facultatem dispensandi concessam Episcopis, eamdem tamen habent in suos subditos per concessionem variorum Pontificum, & præcipue S. Pii V. qui constit. incip. Romani Pontificis, indulget Prælati Ordinis Prædicatorum, (cum quibus communicant alii Regulares, ut sequitur: & insuper, quia OEcumenicum Generale Tridentin. Concil. concessit Episcopis, ut absolvere possint in foro animæ, seu conscientie ab omnibus peccatis, & dispensare in irregularitatibus prout sess. 24. capit. 6. habetur: „Ne Prior Conventualis, aut Superiores Prælati dicti totius Ordinis, tam in dicta provincia, quam extra eam ubilibet, deterioris conditionis, quam Clerici, aut seculares existant, eisdem Priori Conventuali, & Superioribus Prælati, ut ipsi per seipsos idem omnino „pos-

„possint in Fratres, & Moniales dicti Ordinis sibi subditos, quod possunt Episcopi in Clericos, laicos sibi subditos, tam quoad absolvendi, & dispensandi, quam alias quascumque facultates eisdem auctoritate, & tenore perpetuo concedimus, & indulgemus.“

32 * Bigamia tam propria, quam similitudinaria prohibetur Diaconis ecclesiae orientalis; Benedict. XIV. t. 1. *constitut.* 129. *incip.* Eo quamvis tempore, §. 31. & 32. Bigamus, ideoque irregularis recte censetur is etiam, qui unam uxorem ante Baptismum, & aliam post Baptismum habuit. Idem *tom.* 2. *constit.* 54. *incip.* Postquam intelleximus, §. 71. ubi ostendit, id contra opinionem S. Hieronymi definitum fuisse, non quidem à Sancto Siricio; sed à Sancto Innocentio I. Vide *supra art.* 1. à num. 9. ad 12. Bigamus abstinere debet ab administrando sacramento Baptismi, etiam in casu necessitatis, si alius adsit ab hac nota immunis, & aliunde idoneus. Idem t. 2. *constitut.* 28. *incip.* Postremo mense, §. 31. *

34 ¶ Facultas dispensandi super irregularitate procedenti ex bigamia inde dependet, utrum irregularitas hæc sit Juris divini, an Juris ecclesiastici. Quidquid autem cum paucis quibusdam contradicat Franciscus Turrianus *lib.* 1. *cap.* 1. *advers. Magdeburgen.* constantissima sententia Theologorum, & Canonistarum est dictam irregularitatem Juris esse ecclesiastici. Vide Hericourt. *in leg. ecclesiast. suo ordine restitut. part.* 3. *cap.* 4. *art.* 2. §. 16. & Giballin. *de irregularitate cap.* 3. *quest.* 4. *numer.* 6. Quocirca jure Summus Pontifex dispensat super dicta irregularitate. ¶

(Etiam à legibus hispanicis circa bigamiae species aliquid proponitur: contrahens cum duabus, si cum eis consummaverit: qui cum vidua, aut corrupta non per se, si eidem adhæserit: cum unica, & virgine, ac posteaquam adulterium commisit, scienter iterum accedit: Bigamus dicitur Clericus in minoribus, cum virgine si contrahit, ad sacros ordines ascendit, de factoque matrimonium init: Similiter professus, si contraxerit. *Leg.* 35. *tit.* 5. *part.* 1. 4. *tit.* 5. *part.* 4.)

In dispensatione est clara dispositio, *leg.* 1. *ejusdem tit.* 5. *part.* 1. proponitur in ea ad ordines suscipiendos Summo Pontifici dispensandi cum bigamo inesse facultatem, sive cum duabus virginibus matrimonium inivisset, aut cum vidua: idemque efficere poterit, si in ordine Subdiaconatus, ad minus constitutus de facto cum vidua contraxerit, nam dispensatio verificabitur ad exercitium in eo, simulque ad aliorum receptionem. Vide *add. hisp. verb.* Impedimenta matrimonii, *vers.* Duobus :: *verb.* Irregularitas, & *verb.* Dispensatio.)

BIRRETUM.

SUMMARIUM.

- 1 **B**IRRETI, seu berretini, aut pileoli usus in missa, etiam extra canonem, concedi non potest ab Episcopo, sed solum à Papa.
- 2 Unde nullus etiam Episcopus eo uti potest sine Sedis apostolicæ licentia.
- 3 Birretum debet Episcopus cum cappa sedens ad Sedem suam de per se sibi extrahere, & reponere.
- 4 Non potest Episcopus decretum facere, quod sui Clerici teneantur semper deferre birretum.
- 5 Canonici in processione intra ecclesiam debent incedere capite detecto, & extra eam cum birreto in capite.
- 6 Clerici in choro uti debent birreto, & non pileo.
- 7 Birretum rubeum omnibus Cardinalibus, exceptis Regularibus, concessit Paulus II.
- 8 Postea vero birretum rubeum gestare etiam Cardinalem ex Ordinibus Regularibus assumpto statuit Gregorius XIV.
- 9 Habitu tamen Religionis, in qua dicti Cardinales Regulares fuerant professi, in ceteris nihil immutato.
- 10 Novæ addit. ex aliena manu subnectuntur, ad numer. 11.

BIRRETI, seu berretini, aut pileoli usus in missa, etiam extra canonem concedi non potest ab Episcopo, sed solum à Papa; Sacra Congregatio Episcop. & Regul. 2. *Januar.* 1590. & *die* 17. *Jun.* 1595. Idem censuit etiam Sacra Congreg. Concil. 16. *Februar.* 1619. Unde nullus etiam Episcopus eo uti potest sine Sedis apostolicæ licentia. Sacra Rituum Congregatio 31. *Januar.* & 24. *April.* 1626. quia *cap.* Nullus 56. *de consecrat. dist.* 1. etiam Episcopo prohibet velato capite celebrare.

Birretum debet Episcopus cum cappa sedens ad Sedem suam de per se sibi extrahere, & reponere; sic pluries censuit Sacra Rituum Congregatio, ut patet in sequentibus decisionibus. Pro parte Capituli Cathedralis Laudensis petatum fuit à Sacra Rituum Congregatione declarari: „An in provincia mediolanensi sit laudabilis ea consuetudo, ut Episcopo cum cappa sedenti ad Sedem suam caput aperiatur, & cooperiatur ab altero ex Diaconis assistentibus, in eo casu ad quem spectabit?“ Et Sacra Rituum Congregatio, audita relatione Eminentiss. & Reverendissimi Domini Cardinalis Bellarmini, respondit: „Birretum debere Episcopum sibi de per se extrahere, die 4. Aprilis 1620.“ Capitulum, & Canonici collegiatæ ecclesiae S. Martini Terræ Cerreti thelesinæ diocesis petierunt ab eadem Sacra Rituum Congregatione, responderi: „An Episcopo assistenti divinis officiis cum cappa, Canonici debeant deponere, & ponere Birretum in capite Episcopi? Et an isto casu debeatur assistentia Canonorum?“ Et eadem Sacra Congregatio sub die 22. Decembris 1629. respondit: „Nihil deberi de prædictis Episcopo.“ Et postea eadem Sacra Congregatio in Isernien. 21. Augusti 1632. censuit: „Neque dignitates, neque canonicos assistentes Episcopo teneri caput Episcopo tegere, & detegere, quando assistit divinis cum cappa, & birreto.“

Non potest Episcopus decretum facere, quod sui Clerici teneantur semper deferre birretum; Sacra Congregatio Episcoporum & Regul. 13. Maji 1616. Canonici in processione in ecclesiam debent incedere capite detecto, & extra eam, cum Birreto in capite; Sacra Rituum Congregatio 30. Martii 1633. Clerici in choro uti debent birreto, & non Pileo; *Concil. Mediolanens. I. part.* 2. *tit. Quomodo versandum in choro*, ibi: „In choro etiam in matutino officio Clerici birreto, non pileo utantur, alioquin moneantur à Præsidente chori, vel ab eo, qui proximo loco sedet, & nisi paruerint, pro absentibus habeantur.“

Birretum rubeum omnibus Cardinalibus, exceptis Regularibus, concessit Paulus II. ut refert Platina *in ejus vita*: Azorius *institut. moral. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *q.* 18. Barbosa *Juris ecclesiast. univers. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 9. Postea vero birretum rubeum gestare etiam Cardinales ex Ordinibus Regularibus assumptus statuit Gregor. XIV. *constitut.* 9. *incip.* Sanctissimus. Cum enim Cardinales Regulares prius de antiquo more portassent birretum ejusdem coloris, cujus erat habitum Religionis, in qua fuerant professi, dictus Summus Pontifex Gregorius XIV. de voto aliorum Cardinalium concessit Cardinalibus Regularibus usum birreti rubei, habitu in ceteris nihil immutato, patet *ex cit. const. incip.* Sanctissimus.

¶ Birretum tegumentum est capitis, Clericis olim proprium, Ducang. *in Gloss. ad Scriptor. med.* & *infin. Latinit. verb.* Birretum. Pluribus enim in Conciliis imperatus est Clericis usus birretorum tamquam conveniens ordini ipsorum, quo à laicis distinguerentur, In Salisburgensi Concilio, anno 1386. *cap.* 6. *interdicitur Clericis*, Ne sine caputio capitis, birreto, capello, vel pileo cooperto præsumant in ecclesia seu in publico incedere, quum hoc honestatem non deceat clericalem. In Concilio Turonensi anno 1583. *cap.* 14. *jubentur Clerici*: „Uti birretis, non vero galeris, præsertim in ecclesia.“ In Concilio Bituricensi anno 1584. *tit.* 12. *cap.* 10. *de Canonicis* edicunt Patres: „Horas canonicas dicturi cum tunica talari, super pelliceis mundis, almutiis, pileis quadratis... utantur.“ In Concilio Tolosano anno 1590. forma describitur birretorum, simulque edicitur: „Ut nusquam aut in ecclesia, aut per urbem absque quadrato birreto Clerici conspiciantur.“ Est igitur birretum

tum tegumentum speciale Clericorum, & ideo in investituris Canonicorum adhiberi solitum, quem morem adhuc hodie servant ecclesie cathedrales.

- II Communicatum etiam birretum fuit Magistris artium, & Doctoribus utpote Canonicis non absimilibus, qui itidem in solemnibus promotionibus jam olim de dignitate hac scholastica per impositionem investiti sunt; Leibniti-
us tom. 2. Scriptor. Brunsvic. ubi in introductione ex relatione Joannis Buschii affert: *Erfodiæ Doctori juris canonici birretum brunum, Doctori Juris civilis vero rubrum impositum fuisse: Confer etiam Ducange ubi supra.*

BLASPHEMIA.

ARTICULUS I.

Quid sit, & quotuplex sit, & quænam culpa sit blasphemia.

SUMMARIUM.

- 1 **B**LASPHEMIA est contumeliosa locutio in Deum, seu contumeliosa in Deo affirmatio, vel negatio.
- 2 Hæc contumeliosa locutio potest esse, vel immediata, quæ Deum in seipso attingit, vel mediata, quæ profertur in Sanctos.
- 3 Blasphemia quadrupliciter potissimum committi potest; primo dum de Deo negatur, quod ei convenit, vel aliquid de ipso affirmatur, quod ei non convenit.
- 4 Secundo, dum quis Deum detestatur.
- 5 Tertio, dum quis hujusmodi contumeliosas locutiones profert, etiam in B. M. V. qui Sanctos aut Sacramenta, vel res Deo sacras.
- 6 Quarto, dum quis absque affirmatione, vel negatione, aut detestatione, vel imprecatione per despectum, aut indignationem injuriose, ac probose nominat Dei attributa, sacramenta, sanguinem, vulnera, membra Christi, aut horrendissime membra pudenda Christi, B. M. V. atque Sanctorum, ejus divisio proponitur, & quæ verba eandem demonstrant, ad n. 17.

- 1 **B**LASPHEMIA, est contumeliosa locutio in Deum; seu contumeliosa de Deo affirmatio, vel negatio. Est communis cum S. Thoma 2. 2. quæst. 3. art. 1. in corpore, ubi sic ait: „Nomen blasphemie importare videtur quamdam derogationem alicujus excellentis bonitatis, & præcipue divinæ... Quicumque ergo vel negat aliquid de Deo, quod ei convenit, vel asserit de Deo, quod ei non convenit, derogat divinæ bonitati.“ Et hæc contumeliosa locutio potest esse, vel immediata, quæ Deum in se ipso attingit, vel mediata, quæ profertur in Sanctos, & in Deum cadit; injuria enim, sicuti laus in Sanctos, redundat in Deum, ex illo Luc. 16. *Qui vos spernit, me spernit.* Et Psalm. 150. *Laudate Dominum in Sanctis ejus.*
- 2 Unde blasphemia quadrupliciter potissimum committi potest: Primo, dum de Deo negatur, quod ei convenit, ut cum dicitur: *Deus non est justus, non est omnipotens, non est verax &c.* vel aliquid de ipso affirmatur, quod ei non convenit, ut cum dicitur: *Deus est peccator, est mendax, est ignorans &c.* Secundo, dum quis Deum detestatur, ut cum dicitur: *Sit maledictus Deus &c.* aut aliquid malum ei imprecatur, ut cum dicitur: *Pereat Deus, contemnatur Deus &c.* Tertio, dum quis hujusmodi contumeliosas locutiones profert etiam in B. M. V. vel Sanctos, aut Sacramenta, vel res Deo sacras; sicuti enim Deus laudatur in Sanctis suis, sic etiam blasphemia, quæ fit contra Sanctos, in Deum redundat, & pro blasphemia in Deum reputatur, ut recte docet Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 13. art. 1. ad 2. „Sicut Deus in Sanctis suis laudatur, in quantum laudantur opera, quæ Deus in Sanctis efficit, ita & blasphemia quæ fit in Sanctos ex consequente in Deum redundat.“ Quarto, dum quis absque affirmatione, vel negatione, aut detestatione, vel

imprecatione, per despectum, ac indignationem injuriose, ac probose nominat Dei attributa, dicendo, v. gr. *colerice: Dei potentia, Dei bonitas*, seu vulgariter: *Potter di Dio, Cospetto di Dio*, & hujusmodi; aut sic probose per indignationem nominat sacramenta, sanguinem, vulnera, membra Christi, dicendo, v. gr. *Sanguine di Cristo, Corpo di Cristo*, & hujusmodi. Vel probose, & colerice ea nominat, quæ nos honestas referre prohibet, vel alia horrenda Deo, Sanctisque suis repugnantia.

Blasphemia in duas species præcipuas dividitur: Una dicitur hæreticalis, & altera simplex, seu non hæreticalis. Blasphemia hæreticalis est illa, quæ cum hæresi connexionem habet, ut cum affirmatur, vel negatur aliquid de Deo contrarium articulis fidei, dicendo, v. gr. *Deus est injustus, est mendax, Deus non est omnipotens, non est ubique*, & hujusmodi. Blasphemia simplex, seu non hæreticalis est illa, quæ cum hæresi connexionem non habet, ut cum aliquid fidei non oppositum contra Deum pronuntiatur, dicendo, v. gr. despective, seu contemitive: *In contemptu Dei volo hoc facere*, vel destinative: *Sit maledictus Deus*, vel imprecative: *Pereat Deus*, vel irrisorie: *Vah qui destruis templum Dei*, vel juratorie: *Pereat Deus si ita non sit.* Ad hanc simplicem, seu non hæreticalem blasphemiam reducuntur: Primo, omnia verba injuriose usurpantia Christi membra, vulnera, sacramenta, & hujusmodi, ut si dicatur: *Perdat te Christi caput, sanguis, passio, ejusque sacramenta*, vel si quis contra homines, animalia, vel quæcumque alia creata iratus pronuntiet sanguinem Christi, sacramenta, aliaque Deo sacra, quia ipsa non ad perdendos nos, sed salvandos nobis data sunt; & communiter in his apprehendunt homines magnam Dei, sacrorumque sacramentorum, & rerum sibi sacrarum vilipensionem contineri, & graviter honori Deo debito derogari. Secundo, ad simplicem blasphemiam reducuntur omnia verba contumeliosa prolata in Sanctos formaliter quatenus Sancti sunt, sive cum habitudine saltem virtuali ad Deum, itaut mortaliter etiam Dei honor censeatur tangi, & vilipendi, ut communiter advertunt Doctores cum S. Thomas *loc. cit.* Vide præcisa ejus verba *sub num. 5.* Tertio, ad simplicem blasphemiam reducuntur etiam signa, & facta contumeliosa contra Deum, contra Imaginem Christi Crucifixi, Virginis Mariæ, aliorumque Sanctorum, licet verba non adsint, ut spuere in coelum, in ipsas Imagines, seu statuas, frendere dentibus, & hujusmodi: *Sic communiter Doctores.*

Blasphemia quælibet deliberate commissa, est peccatum mortale: *Ita omnes*; & ratio est, quia blasphemis est indicta poena mortis, Levitic. 24. *num. 16.* ibi: *Qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur.* Sed, ut cum communi recte docet S. Thomas 2. 2. quæst. 13. art. 2. in corpor. poena mortis non infertur, nisi pro peccato mortali, ergo blasphemia est peccatum mortale. Et sane legi divinæ naturali, ipsique rationi nihil magis repugnat, & consequenter nihil gravius, quam quod Creator maledicatur à creatura, & quod homo contra primum decalogi præceptum sibi stricte præcipiens debitum cultum Deo exhibendum, ei pro cultu contumeliosa convicia, & probosa maledicta in blasphemiam rependat. Unde tam atrox, immane, & detestabile peccatum est blasphemia, quod etiamsi sit joco prolata, est peccatum mortale, quia etiam sic vergit in diminutionem divini honoris; nisi tamen in raro casu, si casus hic dari potest, talis esset jocus, ut omnibus perpensis nulla appareret diminutio divini honoris, quia tunc ex quo non esset vera blasphemiam: non esset peccatum mortale; Sporer *tom. 1. tract. 2. in 1. præcept. decalog. cap. 10. sect. 3. num. 22.* & cum multis aliis Sanchez *lib. 2. capit. 33. numer. 41.* Sic etiam blasphemia est peccatum mortale, licet prolata ex habitu, aut ex indignatione, & ira, si blasphemus ita loquens advertat ad vilipensionem Dei, vel rerum sacrarum, quam verba suæ blasphemie præferunt; sic S. Thomas 2. 2. quæst. 13. art. 2. ad 3. & alii passim. Si vero loquens absque deliberatione ex subreptione, non advertat, quod dicit, esse blasphemiam, non peccat graviter; sic S. Thomas *loc. cit.* Layman. *lib. 4. tractat. 10. cap. 6. num. 10.* Burgh. *centur. 1. cas. 44.* & alii. Tunc enim est defectus planæ cognitionis, & voluntaria-

tarii. Immo si verba blasphema, quæ ex impetu, vel subito motu iræ proferuntur, omnem rationis advertentiam præveniant, nullum erit peccatum, sed erunt actus primo primi: ubi enim malitia non est præcognita, non potest esse volita; Si autem adsit aliqua advertentia, sed non perfecte deliberata, erunt motus secundo primi, & peccata venialia tantum, quia actus non sunt perfecte liberi; & malitia sicuti imperfecte est cognita, ita etiam imperfecte potest esse volita, ut docet Burgh. centur. 3. cas. 49. Qui tamen haberet talem habitum, seu consuetudinem blasphemandi, teneretur sub mortali serio conari, eam tollere, quia talis consuetudo est intrinsece mala, & de se graviter inhonorativa Dei, aliter graviter peccaret, ex quo talis prava consuetudo esset voluntaria in causa; S. Thomas 2. 2. quæst. 77. art. 7. in corp. & alii passim.

Consule epistolam II. P. Danielis Concina ad Ill. D. Reverend. Episcopum N. N. adversus librum inscriptum: *Dissertatio in casus reservatos Venetæ Dioceseos*; ad calcem compendii theologiæ christianæ.

Hæc Postilla subjungitur in edit. Roman. noviss. an. 1767. Sed sciendum, quod P. Concina in indicata epistola eloquenter admodum declamat contra propositionem hanc: »Si Blasphemia sit imperfecte deliberata ex prava consuetudine blasphemandi, vel, secundum multos Doctores, utpote non voluntaria saltem perfecte, non est culpa saltem mortalis; vel, si est culpa mortalis secundum non multos Doctores, utpote perfecte voluntaria solum in causa, seu in dicta consuetudine, non est blasphemia formalis.« Verum in præsentis argumento doctrinam hanc dialectice magis, ac breviter dilucidat more suo R. P. Patritius Sporer Ord. FF. Min. Relect. in tract. 1. proem. suæ theol. moral. cap. 2. sect. 3. num. 25. ubi cum communi ait: »Peccatum indirecte voluntarium tunc committitur, quando culpabiliter posita, vel non ablata causa (cum quis scilicet, & sciat, & possit, & debeat auferre) effectus prævisus factus est voluntarius indirecte, & non tunc quando re ipsa effectus sequitur. Exemplis disce. 1. Quando &c. . . . Qui sciens, & volens per frequentes actus contrahit consuetudinem blasphemandi, v. gr. tunc quidem dupliciter peccat mortaliter, & non amplius tunc quando vi involuntariæ remanentis consuetudinis, ac quasi naturali impetu, omnino inadvertenter in blasphemias prorumpit. Eademque ratio est, quandocumque quis sciens & volens posuit, vel non abstulit causam effectus prævisi, sive indirecte tantum, ut in exemplis allatis, sive etiam directe intenderit talem effectum, & postea, eo non amplius volente, sequitur effectus. . . . Tunc solum peccavit, quando causam posuit, non vero postea, quando non amplius est in potestate, quin effectus sequatur, tametsi maxime velis impedire; ideoque in se coram Deo neque majus, neque minus peccatum videtur, sive effectus sequatur, sive non.« Hæc P. Sporer, quem consule: seu potius apud P. Natalem Alexandrum in theol. dogm. moral. tom. 8. lib. 3. de

peccatis, cap. 10. regul. 11. ut tutius in tam salebrosa materia figens pedem, lege D. Augustinum, qui lib. 12, cap. 44. contra Faustum loquens de Lot ait: *culpandus est, non quantum ille incestus, sed quantum ebrietas meruit.*

ARTICULUS II.

Blasphemia quibusnam pœnis plectatur, & quis sit ejus competens Judex.

SUMMARIUM.

- 1 **B**LASPHEMIAE culpa in lege veteri erat mortis pœnæ subjecta.
- 2 Et de facto ob blasphemiam filius mulieris Israelitidis præcepto Domini lapidibus fuit obrutus.
- 3 Ob blasphemiam Antiochus insanabili, & invisibili plaga percussus fuit.
- 4 Ob blasphemiam Holofernes fœminæ manu occisus fuit.
- 5 Goliath Israellem blasphemans à Davide lapidis ictu è fundâ emisso occiditur.
- 6 Et populus ob blasphemiam Hieremiæ gladio, & fame consumtus est.
- 7 Et sic varii alii ob blasphemiam morte puniti fuerunt, ut patet legenti Scripturam, & Covarruviam, & Salzed. aliosque Scriptores plurima alia exempla afferentes.
- 8 Modo blasphemiae pœnæ aliæ sunt de Jure canonico, & aliæ de Jure civili.
- 9 De Jure canonico pœna blasphemantis, si sit Clericus, est depositio ab officio, & statu clericali.
- 10 Si sit Laicus, est excommunicatio ferenda, aliæ pœnæ designantur, tam jure canonico, quam civili, & quibus casibus locum habeant, ad n. 34.

TAM detestabilis est blasphemiae culpa, ut in lege veteri fuerit mortis pœnæ subjecta; *Levit. 24. num. 16. ibi: Qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus opprimet eum omnis multitudo.* Et de facto ob blasphemiam filius mulieris Israelitidis, & viri Ægyptii præcepto Domini lapidibus fuit obrutus; *ibid. num. 23.* Ob blasphemiam Antiochus insanabili, & invisibili plaga percussus fuit; *2. Mach. cap. 9. vers. 5.* Ob blasphemiam Holofernes fœminæ manu occisus fuit; *Judith. 12.* Goliath Israellem blasphemans à Davide lapidis ictu è fundâ emisso occiditur; *1. Reg. cap. 17.* Et Populus ob blasphemiam gladio, & fame consumtus est; *Hieremiæ cap. 14.* Et sic varii alii ob blasphemiam morte puniti fuerunt, ut patet legenti Scripturam, & Covarruviam in cap. Quamvis pactum part. 1. §. 7. num. 10. in principio, Salzed. in pract. cap. 133. vers. Est quidem, ubi varia alia exempla adducuntur.

Modo blasphemiae pœnæ aliæ sunt de Jure canonico, & aliæ de Jure civili. De Jure canonico pœna blas-

Crimen atrocissimum delictum blasphemiae consideratur, & quid atrocius, quam Deo impie convitiari? Majestatem Divinam execrare nihil horribilius! Sunt enim blasphemi sacrilego maledicto obstricti; numquam autem conniveri potest opprobrio ejus, qui probra nostra delevit: ita censuere hispani religiosissimi Reges, propter quod diversimode fuere per eorundem constitutiones puniti, & plectuntur. Si ad D. D. Alfonso oculi convertuntur, pœnæ veteres elucescent: Plebejus scilicet, pro prima blasphemiam flagellis cædebatur: pro secunda, ferro candenti ad literæ B similitudinem in labiis notabatur: mutilis lingua fiebat, eique amputabatur pro tertia. (1) Si ad Reges Catholicos, per mensem reus pro prima, in vinculis detinetur: pro secunda, in exilium per semestre mittendus, & mille mulctatur marapetinis: lingua, pro tertia clavo figitur, dum exceptionem haud patiatur. (2) Si ad horum nepotem ora vertuntur, absque ulla personarum exceptione pœnas proxime relatas exequendas legitur, quas si Ju-

(1) L. 4. tit. 28. p. 7. Cibdadano, ó morador en villa, ó en aldea, que denostare á Dios, ó á Santa Maria: é si fuere otro ome de los menores, que non haya nada, por la primera vez denle cincuenta azotes: por la segunda, señalenle con fierro caliente en los bezos, que sea fecho á semejanza de B: é por la tercera vegada que lo faga, cortenle la lengua.

(2) L. 5. tit. 4. lib. 8. Mandamos, y defendemos que ninguna persona de nuestros reynos, de qualquier esta-

do, ó condicion, preeminencia, ó dignidad que sean, no sean osados de decir, descreo de Dios, despecho de Dios, y malgrado haya Dios, ni ha poder en Dios: ni lo digan de nuestra Señora la Virgen Maria su madre, ni otras tales, ne semejantes palabras, que las susodichas en su ofensa, so pena que la primera vez sea preso, y esté en prisiones un mes, y por la segunda sea desterrado del lugar donde viviere por seis meses, y mas pague mil maravedis: y por la tercera vez que le enclaven la

- blasphemantis, si sit Clericus, est depositio ab officio, & statu clericali: Si sit laicus, est excommunicatio ferenda; *cap. Si quis 10. caus. 22. quest. 1. ibi: Si quis... blasphemia contra Deum usus fuerit, si in ecclesiastico ordine fuerit, deponatur, si laicus anathematizetur. Deinde in cap. Statuimus 2. 2. de maledicis*, statuuntur in blasphemos pœnæ sequentes præcissis his verbis: »Statuimus, ut si quis contra Deum, vel aliquem Sanctorum suorum, & maxime B. Virginem, linguam in blasphemiam publice relaxare præsumserit, per Episcopum suum pœnæ subdatur inferius annotatæ, videlicet, quod in septem diebus dominicis præ foribus ecclesiæ in manifesto (dum aguntur missarum solemnities) blasphemus existens ultimo illorum die dominico, pallium, & calceamenta non habeat, ligatus corrigia circa collum, septemque præcedentibus sextis feriis in pane, & aqua jejunet, ecclesiam nullatenus ingressurus. Quolibet quoque prædictorum dierum, tres, si poterit, alioquin duos reficiat pauperes, sive unum. Et si nec ad hoc ejus facultates suppetant, id in pœnam aliam commutetur, cui etiam, si renuerit recipere, ac peragere penitentiam supradictam, ecclesiæ interdicitur ingressus, & in obitu ecclesiastica careat sepultura. Per temporalem propterea potestatem, coactione (si necesse fuerit) Episcopi diocesani adhibita contra eum, blasphemus si dives fuerit quadraginta solidorum, alioquin triginta, si ve viginti, & si ad id non sufficiat, quinque solidorum usualis monetæ pœna mulctetur, nullam in hoc misericordiam habiturus, quod etiam inter alia communitatum statuta ponatur.
- 12 Ultra recensitas pœnas à Jure communi canonico statutas, variæ aliæ contra blasphemos, sive Clericos, sive Laicos, sunt à variis Summis Pontificibus ordinatæ; Et signanter à Leone X. in Lateranensi *constit. 7. incip. Supernæ dispositionis*, ubi contra Clericos blasphemos in Jesum Christum, & M. V. ejus Matrem statuitur, quod pro prima vice mulctentur fructibus unius anni beneficiorum ecclesiasticorum quæcumque habuerint; Pro secunda vice si unicum habuerint beneficium, eo priventur, si autem plura, quod Ordinarius maluerit, id amittere cogantur; Pro tertia vice convicti, dignitatibus, ac beneficiis omnibus, quæcumque habuerint, eo ipso privati existant, & ad ea ulterius retinenda inhabiles reddantur;
- 14 Contra laicos vero similiter blasphemos statuitur, quod si nobiles fuerint, pro prima vice pœna vigintiquinque ducatorum mulctentur, & pro secunda vice quinquaginta, & pro tertia nobilitatem amittant; Si vero ignobiles fuerint, in carcerem detrudantur: quod si ultra duas vices publice blasphemaverint, mitra infami per integrum diem ante fores ecclesiæ principalis coronati stare cogantur, quod si sæpius in hoc peccatum lapsi fuerint, ad perpetuas carceres, vel ad triremes damnentur. Et qui reliquos Sanctos blasphemaverint, arbitrio Judicis rationem personarum habituri aliquando mitius puniantur. Judices vero seculares negligentes eis infligere tales statutas pœnas decernit Pontifex, quod quasi eodem scelere contaminati eisdem quoque pœnis subjiciantur, & qui in illis puniendis solliciti, & severi fuerint, qualibet vice decem annorum indulgentiam consequantur, & tertiam partem mulctæ pecuniariæ habeant.
- 17 Non dissimiles Leonis X. pœnæ sunt pro blasphemis

statutæ à Julio III. *in constit. 23. incip.* In multis, ubi statuit, quod blasphemans Deum, sive Patrem, sive Filium, sive Spiritum Sanctum, vel Beatam V. M. convictus condemnetur ad solvendum quadraginta scuta auri; Secunda vice duplicetur pœna pecuniaria, & infamiam incurrat, ac inhabilitatem ad officia, gradus, dignitates, beneficia, & honores; vilibus vero perfodiatur lingua; Tertia vice condemnetur, ut in secunda, & fiat intestabilis active, ac passive, sit inhabilis ad ferendum testimonium, sitque bannitus per tres annos ab Urbe; viles vero fustigandi, aut per tres annos ad triremes damnandi, aut exilio perpetuo plectendi. Immo ob horrendam malitiam tanti criminis, idem Julius statuit supradictas pœnas, nedum contra blasphemos, sed insuper eas extendit ad audientes, & non denunciantes: »Insuper, sunt sua præcisa verba, Insuper ne sacrilega, & mortifera hæc pestis, si lateat, minus vereri, vel præcidi possit, »ex Omnipotentis Dei auctoritate mandamus omnibus, »& singulis, cujuscumque sint gradus, & conditionis, »qui sciverint aliquos blasphemasse, ut supra, quod eos »denuntient Reverendissimis Judicibus &c. sicque omnes, & singulos in districto Dei Judicio requirimus, & »eorum conscientias aggravamus, monendo tamen eos, »quod si constiterit aliquem scientem noluisse denuntiare, cujuscumque fuerit status, dignitatis, & conditionis, »præter ultionem Justitiæ divinæ, quam ei annunciamus, & præter culpam mortalem, quam incurrent ob »inobedientiam, & ob neglectum honorem Dei, punientur eisdem pœnis, quibus blasphemus, & sic eos mulctari præcipimus; non enim solum digni sunt pœna, & »supplicio, qui ea faciunt, sed & qui non corrigunt facientes.« Tandem idem Pontifex statuit, quod pro condemnando hoc execrabili scelere sufficiant duo testes, fide digni, & loco eorum haberi, & admitti testis unus denunciatus cum juramento.

Quia tamen hæc Julii constitutio edita fuit pro solis Romanis, ut indicat Rubrica Cherubini, & proœmium, & progressus ipsiusmet constitutionis; fuerunt generaliter innovatæ pœnæ Leonis X. à S. Pio V. *in constit. 5. incip.* Cum primum Apostolatus, condita pro universo orbe christiano, ubi inter alia sic præcise disponi: »Ad abolendum vere nefarium, & execrabile blasphemæ scelus, quod in antiqua lege Deus morte puniri mandat, »& Imperialibus quoque legibus præceptum est, nunc »autem propter nimiam Judicum in puniendo segnitiam, »vel potius desuetudinem supra modum invaluit, Leonis »X. prædecessoris nostri in novissimo Lateranensi Concilio statuta innovantes, decernimus, quicumque laicus »Deum, & Dominum nostrum Jesum Christum, vel Gloriosam Virginem Mariam ejus Genitricem expresse blasphemavit; pro prima vice pœnam viginti ducatorum incurrat; pro secunda, pœna duplicabitur, pro tertia autem centum ducatos solvet, & ignominia notatus exilio mulctabitur. Qui vero plebejus fuerit, nec erit solvendo, pro prima vice manibus post tergum ligatis ante fores ecclesiæ constituatur per diem integrum; pro secunda fustigabitur per Urbem; pro tertia ei lingua perforabitur, & mittetur ad triremes. Quicumque Clericus blasphemæ crimen admiserit, pro prima vice fructibus unius anni omnium, & quorumlibet beneficiorum suorum, pro secunda beneficiis ipsis privetur, pro tertia

dex non exequatur, eisdem puniendus erit. (1) Pronepos tandem, ulta assignatas, ad triremes per decennium auxit in blasphemos pœnam. (2) Per eosdem, videlicet D. D. Carolum Hispaniarum I. & V. Imperatorem, & D. D. Philippum II. expresse fuit præceptum, leges Castellæ contra blasphemos, Indicis ditionibus custodiri. (3)

lengua; salvo si fuere Escudero, ó otra persona de mayor condición, que la pena sea de destierro, y de dineros, doblada, que por la segunda::

(1) *L. 20. tit. 6. lib. 3.* Otrosi mandamos, que executen las leyes contra los que dicen mal á nuestro Señor, y á nuestra Señora, contenidas en el titulo quarto del libro octavo, y las penas en ellas contenidas, en las personas que contra ellas fueren, y pasaren, sin excepcion de personas de mayor, ni menor condición, só pena que, si dispensaren en ellas en poco, ó en mucho, pasen ellos la pena que el transgresor

de las dichas leyes habia de pasar::

(2) *L. 7. tit. 4. lib. 8.* Mandamos, que demas de las penas corporales, que por leyes, y pragmáticas de estos reynos están puestas á los que blasfeman de Dios nuestro Señor, sean condenados en diez años de galeras::

(3) *L. 33. tit. 24. lib. 9. Ind.* El Capitan de mar, y Maestre tengan cuidado de recoger la gente que fuere, y viniere en los navios, asi Marineros, como Pasajeros, y no les consientan blasfemar:: con las penas contenidas en las leyes de estos reynos de Castilla::

omnibus etiam dignitatibus exutus deponatur, & in exilium mittatur. Quod si Clericus nullum obtinuerit beneficium, pœna pecuniaria vel corporali pro prima vice puniatur, pro secunda vice carceribus mancipetur, pro tertia verbaliter degradetur, & ad triremes mittatur. Qui reliquos Sanctos blasphemaverit, pro qualitate blasphemiae, atque personarum, arbitrio Judicis puniatur. Est tamen advertendum, quod verba illa pro prima vice interpretanda sunt pro prima vice punitionis, & non blasphemiae, etiamsi Clericus fuerit pro illa prima vice inquisitus, quod pluries blasphemasset, ad quod facit textus in cap. Graves nimis 29. de Præbendis, ibi: Post primam, & secundam correctionem. Ita Prosper de August. in addit. ad Quarantam in Summ. Bullarii verb. Blasphemia, Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 63. in noviss. edit. Barbos. de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 51. num. 100.

Blasphemiae pœna de Jure civili est ultimum supplicium, seu pœna mortis: Authent. Ut non luxurientur homines §. Et quoniam, collat. 6. novell. 77. quam pœnam ultimi supplicii pro gravi blasphemia præsertim in ipsum Deum etiam statuit Carolus V. constit. crim. art. 106. pro leviori autem, præsertim si non in Deum, sed in B. V. Mariam, vel Sanctos fiat, præcisionem, vel mutilationem linguæ, fustigationem, carcerationem, multam pecuniariam, vel aliam arbitrariam pro diversitate circumstantiarum delinquentis, & delicti, quæ tamen pœna tunc potissimum locum habet, si quis ex consuetudine blasphemet, & in hoc vitio sit incorrigibilis. Et licet justissimus rigor pœnarum contra blasphemos pluribus in locis ob invalescentem abusum blasphemandi exacte non observetur, ut observat Covarruv. in cap. Quamvis, de pact. part. 1. relect. §. 7. num. 10. Tamen recte monet Clarus §. Blasphemia num. 3. cum aliis ibi allegatis, has pœnas non servari ob defectum Religionis, & Justitiæ, & Principes Christianos graviter peccare, qui hoc execrabile crimen severissime non puniunt; in præsentiarum tamen usus invaluit, ut pœna blasphemiae imponatur pro arbitrio Judicis, spectata qualitate personæ, & facti, itaut si blasphemia sit excessive execrabilis, & enormis, etiam pœna ultimi supplicii, seu mortis infligi possit, ac debeat à Judice; Clarus §. Blasphemia num. 3. Menoch. de arbitr. Judic. caus. 375. num. 30. Farinac. in praxi crim. lib. 1. tit. 3. quæst. 20. num. 66. & 67. & alii.

Ad hoc autem, ut Blasphemi ordinariis pœnis à Jure statutis subjaceant, debent deliberate, & plena advertentia blasphemias proferre. Si enim aliquis in ebrietate, vel iracundia ex gravi & justa causa ortum habente blasphemaret, non rigore pœnæ à Jure statutæ, sed mitius arbitrio Judicis puniri deberet; Farinac. prax. criminal. lib. 1. tit. 3. quæst. 24. num. 47. Clarus §. Blasphemia num. 6. & 55. fin. quæst. 6. num. 9. Menoch. de arbitr. Judic. caus. 375. num. 33. cum communi aliorum; arg. cap. Statuimus 2. de maledicis, ibi: Linguam in blasphemiam publice relaxare præsumserit, quod importat deliberationem, & plenam advertentiam, quam ebrii, & iracundi non habent, cum nesciant quomodo, & quid agant. Fuit autem dictum notanter, Vel iracundia ex gravi & justa causa ortum habente, ut si quis v. gr. ab hoste injuste invasus, vel uxorem in adulterio deprehendens ira accensus blasphemet; nam iracundia ex levi seu injusta causa orta non excusat blasphemantem à pœna ordinaria: si quis enim v. gr. juste privatus aliquo officio, vel ob perditam in ludo pecuniam, iracundia accensus blasphemet, debet subjacere pœnæ ordinariæ à Jure statutæ; Abbas in cap. Statuimus 2. de maledicis num. 6. Clarus cit. quæst. 60. num. 9. Farinac. loc. cit. num. 48. & 49. Pirhing. lib. 5. tit. 26. num. 11. Reiffenstuel ibid. num. 25. & alii passim.

Judex competens blasphemiae hæreticalis, seu habentis conjunctam hæresim, est solus ecclesiasticus; cap. Ut Inquisitionis 18. §. Prohibemus, de hæreticis in 6. ibi: Prohibemus quoque districtius Potestatibus, Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorumdemque Officialibus supradictis, ne ipsi de hoc crimine (cum sit mere ecclesiasticum) quoquo modo cognoscant, vel judicent. Et ratio assignatur in adducto textu, videlicet, quia hoc

crimen est mere ecclesiasticum; de ecclesiasticis autem sola judicat Potestas Ecclesiastica; cap. Decernimus 2. de judiciis, ibi: Decernimus, ut laici ecclesiastica tractare negotia non præsumant, sed Episcopi, Abbates, Archiepiscopi, & alii Ecclesiarum Prælati de negotiis ecclesiasticis (maxime de illis quæ spiritualia esse noscuntur) laicorum Judicio non disponant: Nec propter eorum prohibitionem ecclesiasticam dimittant Justitiam exercere; concordat cap. Quanto 3. de judiciis, & cap. Si Judex 12. de sententia excommunicat. in 6. Judex vero competens blasphemiae non hæreticalis seu simplicis potest esse ecclesiasticus, vel secularis. Cum enim talis blasphemia sit mixti fori, ut probat textus in cap. Statuimus 2. de maledicis, §. Per temporalem præterea potestatem, & cum pluribus aliis à se citatis Barbosa de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 51. num. 94. datur locus præventioni, ita tamen, ut si unus v. gr. Judex ecclesiasticus illam punit, per hoc non impediatur Judex secularis, quin blasphemum etiam in suo foro punire valeat; & è contra; Farinac. loc. cit. quæst. 10. n. 39. Pirhing. loc. cit. num. 14. Reiffenstuel. loc. cit. num. 28. Quod si Judex secularis sit negligens in puniendis blasphemis, potest ad id compelli à Judice ecclesiastico, cit. cap. Statuimus 2. de maledicis, §. Per temporalem præterea potestatem, ibi: Coactione (si necesse fuerit) Episcopi diæcesani adhibita contra eum, & Gloss. ibi, verb. Contra eum præcisus his verbis, Contra eum, id est potestatem, & ita habet hic, quod si Judex secularis negligit facere Justitiam, potest compelli per ecclesiam, & colligitur ex cap. Administratores 26. caus. 23. quæst. 5. Abbas in cit. cap. Statuimus num. 9. & alii passim.

(Cum animadverterem, quam plurimas esse adnotationes insertas (inspice noviss. adaucta pag. 130. vers. Ne videatur: verb. Anima; in hujus majorem comprobationem Prologum Sep. Part. vers. Septenario: pag. 147. col. 1. verb. Apostasia, vers. Additio: pag. 148. col. 2. verb. Apostolus, vers. Postquam: verb. Baptismus, præsertim pag. 283. col. 2. vers. Postquam: pag. 45. col. 1. verb. Delegare, vers. Per leg.: & pag. 59. col. 1. verb. Denunciationes matrimonii, vers. Nullum:) suisque respective locis inserendas, sacrosancta catholice nostræ fidei mysteria diligenter observare, nec in minimum ab ea præscripto discedere præcipientes: quod in perversum animum, rerum omnium Creatorem ad pauciora redigere pro suis viribus intendentis, justissimè decretum advertitur, sigillatim, dum tam detestabile crimen occurrit, prætermitti hoc in loco non poterat. Tam exosa reges hispaniæ fuere hujusmodi crimina, ut supplicia (nil de hæreticali blasphemia hic discutitur) diffinire ex necessitate fuerit præexistimatum, ideo pro temporum, personarumque conditione varia inveniuntur præventa.

Quamquam legislativa consideratio n. 9. vid. addit. supra. apposita videretur sufficiens, ut in præsentia materia pœnæ stabilitæ discernantur: ne in dubium forte Lector possit venire, si ea omnia, quæ per corpora juris hispanici sunt sparsa, scrutari intendat, in publicum temporum serie successiva producentur.

Dum de convitio aut objurgatione verbali in Deum, ejusque gloriosam Genitricem facta agitur, inter personas, scelus simile perpetrantes magna notatur distinctio: Divites homines, more veteri hispano Ricos Omes nominati, leg. 6. tit. 9. p. 2. præcipue Castellæ in regno Comitibus, alteriusque territorii Baronibus leg. 10. tit. 25. p. 4. conlati, nunc vero latino sermone Procere seu Magnates, hispano Grandes de España (sic per decretum regium D. D. Carolo V. ac I. Hispaniarum anno millesimo, quingentesimo, & vigesimo regnante indultum) primum locum tenent: secundum milites, vid. tit. 21. p. 2. aut scutiferi à domino terram habentes: tertium cives sive alicujus pagi incolæ: quartum denique judaicam, sive mahometanam sectam profitentes.

Si divites transgressionem prædictam verbis aut facto commiserint, in territorii seu jurisdictionis ad se pertinentis pro prima vice ad annum, pro secunda ad biennium, pro tertiaque perpetuo amissionem condemnantur. Militibus aut Equitibus, si à domino eis aliquid competeret, æquo passu ejus amissio decernitur: ceterum ab

eodem nil habentes, quæ sibi propria auferentur: pan- nos vero si ullos habeant, capiat eos dominus, & à se illos abjiciat: quando Sancti convitiantur, isti, & præce- dentes pœnas suprascriptas pro medietate patientur; Qui tertio loco collocantur, Deum ac ejus immaculatam pa- rentem maledicentibus omnium suorum bonorum quar- tæ partis, tertix, & medietatis privatione erit supplicium: nulla emendatione consequuta, exulabuntur: de illis au- tem loquendo ulla bona haud possidentibus recognosca- tur infra *lex 4. tit. 28. p. 7. vers. E si fuere: Astruun- tur præcitata ex legibus 1. 2. 3. & 4. ejusd. tit. & part. De imprecationibus hætenus.*

Verumtamen ubi in facto, non in verbis vitupera- tiones & execrationes comperiuntur, omnibus pœna, quæ supra in tertio excessum committentes præfinitur, impo- nitur: sed divitiis aut bonis carentes si fuerint rem hanc nefariam contrahentes, est eis manus abscindenda: in cœlum sputum, aut salivam ejicientes, januas ecclesiæ, vel ejus parietes percutientes eandem substinebunt vin- dictam quæ manet explicita atque in eos qui verbis ite- rum convitium demonstrant, determinata; *leg. 5. ejusd. tit. & part. Tandem Judæi & Saraceni in prædictis ex- cedentes secundum voluntatem regiam pro ejus arbitrio corporalem seu pecuniariam pœnam subibunt; leg. 6. ejusd. tit. & part. Antea vero decem marapetina pro quolibet excessu exigebantur, centumque verberibus pu- niebantur; leg. 3. tit. 2. lib. 4. For. Reg.*

*Per leg. 1. tit. 8. lib. 8. Ord. Reg. animadversiones in leg. part. constitutæ fulciuntur, & eas in effectum perducendas esse præcipitur: per 2. ejusd. tit. & lib. præter stabilita, in curia regia qui blasphemiam commi- serit, flagellis, ac linguæ abscissione venit puniendus: ex- tra eam eadem abscissione, & bonorum suorum medieta- tis amissione plectebatur: numquam, etsi esset sollicita- ta, venia delinquentibus erat concedenda; præcedentia, regibus D. D. Joanne I. pronepoteque ejus Henrico IV. aspiciuntur determinata: idem per *leg. 1. & 2. tit. 4. lib. 8. Recop. Castel. stat præceptum.**

Quæ postremo decreta reperiuntur, in add. hisp. huic verbo supposita patefiunt. Jam equidem nihil superest, ut super hujus naturæ flagitiis supplicia in conspectu ha- beantur. *Vid. etiam verb. Juramentum, vers. Adversus: & verb. Testis, vers. Tertium: in add. hisp.*

Errori ne forsitan detur occasio, eo quod, D. D. Joan- ne I. regnante, supra asseritur, omnes debere legibus *Partit.* obtemperare: dubiteturque ex quo tempore hoc legislativum corpus efformari, finiri, ac vires sumere in- cepit; ut addition. noviss. *verb. Ætas, vers. Per leges: pag. 72. verb. Appellatio, vers. Ubi discrimen: atque aliis in locis major sit claritas, & morsus quilibet, ex insertis præsertim pag. 72. profluens dissolvatur, ad li- teram declarata detegatur.*

Non deficit aliquis D. D. Ferdinandum (in Divos relatum) Legionensis regni III. Castellæ II. *Partitas* le- ges ordinasse asserens; sic P. M. Florez in sua clavi his- toriali *secul. XIII.* D. Gonzalo de Illescas in sua ponti- ficia *historia lib. 5.* contrarium refert, sed convenit nos- tris legibus. Quidquid isti, ac ceteri scriptores expri- mant, ne animus à re proposita digrediat, utpote legi- bus voluntas nostra omnino subjici debet, in memoriam sunt revocanda, in *prologo septem Partit. ac leg. 3. tit. 1. Recop. Cast.* ceteris insuperhabitis, prælo regia aucto- ritate commissa.

Postquam D. D. Ferdinandus tertio Kalendas Junii anno Domini M. CC. LII. spiritum Deo reddidit, regni gubernacula filius ejus D. D. Alfonsus Legionis X. Cas- tellæ IV. assumpsit: nec multo post sibi hæc volumina conficere in mentem venit; apertis aliquibus rationibus, quibus ad eorum efformationem tenebatur, inter alias expressionem merentes, à Sancto Rege, Patre suo, ad- implere hoc opus cupide desiderante, in hunc finem fuisse præceptum impositum, declaravit; ideo nono Kalen- das Julii post quatuor annorum, trium & viginti dierum spatium ab eo tempore, quo, ut supra notatur, hanc cœ- pit dominationem moderari, scilicet Æra Incarnationis M. CC. LI. an. Roman. & CLII. diebus, tanti ponderis negotio prima fuere jacta fundamenta: ex tuncque per- fectionem, septennio transacto, obtinuit.

*Lex 3. D. D. Alfonsus Æra M. CCC. LXXXVI. (an- no M. CCC. XLVIII.) per consequens hujus nominis XI. præcedentis pronepotem, compluti legem quamdam, cu- jus objectum litium & causarum erat decisio, publicare mandasse præscribit: in ea equidem, legum aliquarum ad idem tendentium relatione facta, præcipit, ut omnes controversiæ, quæ terminari per præenarrata stabilimen- ta haud potuissent, finem per leges *Septem Part.* à Pro- avo suo ordinari jussas, consequantur, quamquam hu- cusque non appareret, esse promulgatas, nec pro legibus receptas, de cetero earum observantiam in omnibus, in ipsis contentis, & juribus primo numeratis, non contra- riis, commendando; cujus quidem legis, à D. D. Alfon- so promulgari demandatæ, ut suum effectum sortiretur, nec ejus imminueretur auctoritas, harum ditionum prin- cipatum regibus D. D. Ferdinando, Iberiæ V. & D. D. Joanna, ejus filia, ac conjugis suæ D. D. Elisabethæ, (per antonomasiam *Catholicorum*, vid. *Breve S. D. Leo- nis X. verb. Forum, incip. Pacificus: in add. hisp.*) fi- liæ D. D. Joannis II. Sororis D. D. Enrrici IV. gerenti- bus, iterata fuit publicatio: & postquam de verbo ad verbum omnia, regnante prædicto D. D. Alfonso, decre- ta recensentur, earundem determinationum in ipsomet *Part.* codice extensarum, tamquam ab eodem, Progeni- tore suo conditarum, fit mentio.*

Præcedens assertum, ex dicto prologo, & *leg. 3.* or- tum ducit; nequit jam dubia cogitatione procedi: scrip- toribus honor præstetur, sed obedientia legibus; Impos- terum quis erit qui, his attente perlectis, ad numerum non conveniat, ac bene rationem subducat? Tempus, quo inceptum, & conclusum hoc opus advertitur, adest: ætas, qua observari fuit præscriptum, aspicitur: qua- propter calculus *pag. 72.* inversus facile comprehenditur, atque erit procul omnis ambiguitas. (Circa exposita *num. 32. ad 34.* vid. etiam *verb. Forum.*)

BONA ECCLESIASTICA.

ARTICULUS I.

Bona ecclesiastica quoad alienationem, locationem, oc- cupationem, seu usurpationem.

SUMMARIUM.

- 1 **B**ona ecclesiastica sine justa causa, & debita so- lemnitate alienari non possunt.
- 2 Quæ autem veniant nomine bonorum ecclesiastico- rum; quæ sint justæ causæ alienandi, & quæ re- quirantur solemnitates, remissive.
- 3 Bona ecclesiastica jam incorporata alienari non pos- sunt sine requisitis solemnitatibus, quamvis sint ecclesiæ ita relicta, ut possint pro libito sine so- lemnitatibus alienari.
- 4 Bona tamen nondum incorporata relicta ecclesiæ sub expressa conditione, ut vendantur ad aliquem de- terminatum effectum, tunc ante incorporationem possunt alienari sine solemnitatibus, ut sic ad- impleatur mens testatoris.
- 5 Et à fortiori existente præcepto testatoris, ut bona certa, & determinata vendantur, & sol- vantur debita, non requiritur beneplacitum apos- tolicum.
- 6 Post incorporationem, & non existente dicto præcep- to testatoris, seu etiam existente, sed solum gene- raliter, ut bona vendantur, & non specialiter, ut certa, & determinata bona vendantur, requiritur beneplacitum apostolicum pro alienatione certorum, & determinatorum bonorum.
- 7 Hinc ecclesia hæres debitoris in scutis tot, nequit assignare pro credito certum, & determinatum fundum sine beneplacito apostolico, non existente præcepto testatoris de tali certo, & determinato fundo assignando.
- 8 Sine beneplacito apostolico alienari possunt bona im- mobilia relicta monasterio, seu ecclesiæ incapaci